

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

**ECONOMICS, FINANCE AND MANAGEMENT: MODERN
STATE, TENDENCIES, PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT
IN UKRAINE AND THE WORLD**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**29 січня 2018 р.
January 29, 2018**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

**ECONOMICS, FINANCE AND MANAGEMENT:
MODERN STATE, TENDENCIES,
PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT
IN UKRAINE AND THE WORLD**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**29 січня 2018 р.
January 29, 2018**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Економіка, фінанси та менеджмент: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку в Україні та світі: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 29 січня 2018 р.): у 2 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2018. – Ч. 1. – 95 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси та менеджмент: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку в Україні та світі» з:

Білоцерківський національний аграрний університет
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Вінницький національний аграрний університет
Вінницький технічний коледж
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Гомельський державний університет імені Франциска Скорины
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Донецький національний технічний університет
Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського
Житомирський державний технологічний університет
Запорізький національний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Індустріальний інститут ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Київський національний лінгвістичний університет
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
Krok economics and law university
Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львівський торговельно-економічний університет
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
Національна академія державного управління при Президенті України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Національна академія служби безпеки України
Національний авіаційний університет
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет водного господарства та природокористування
Національний університет харчових технологій
Національний фармацевтичний університет
Незалежний український центр правових ініціатив та експертиз «Правова держава»
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Одеська національна академія харчових технологій
Одеський національний морський університет
Подільський державний аграрно-технічний університет
Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника
Прилуцький агротехнічний коледж
Рівненський державний гуманітарний університет
Сумський національний аграрний університет
Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля
Таврійський державний агротехнологічний університет
Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського

Таращанський державний технічний та економіко-правовий коледж
Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя
Уманський національний університет садівництва
Університет державної фіскальної служби України
Університет митної справи та фінансів
Фінансово-правовий коледж
Харківська державна академія культури
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка
Харківський національний університет ім. Василя Назаровича Каразіна
Харківський національний університет міського господарства ім. Олексія Миколайовича Бекетова
Харківський національний університет радіоелектроніки
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Хмельницький національний університет
Черкаський державний бізнес-коледж
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів та менеджменту.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; економіки сільського господарства і агк; економіки торгівлі та послуг; економіки промисловості; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці; економічної кібернетики; маркетингу; менеджменту; енергетичного менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

**ЗМІСТ
CONTENTS**

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ SECTION 1. ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT	8
<i>Криворучко М. Ю., Барбой І. А., Походун Є. О.</i> ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	8
<i>Легошина О. Л.</i> КООПЕРАТИВИ СПОЖИВАЧІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	10
<i>Поснова Т. В.</i> КРЕАТИВНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	12
СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ SECTION 2. WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	14
<i>Азьмук Н. А.</i> ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: ЦИФРОВА ЗАЙНЯТІСТЬ VS МІГРАЦІЯ.....	14
<i>Донченко О. О.</i> ПРОЦЕС КООРДИНАЦІЇ В ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРАХ	15
<i>Морозова І. В.</i> ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.....	17
СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ SECTION 3. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	19
<i>Афіцька А. Ю.</i> ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	19
<i>Денисюк Н. С., Водянка Л. Д.</i> ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ..	21
<i>Дорош В. О.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	23
<i>Зубайрова О. О.</i> ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ.....	24
<i>Каменяк М. Т., Сікорський Д. В.</i> ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ	25
<i>Паламарчук О. С.</i> РЕГІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ	26

Почерніна Н. В. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	28
Спасова К. М. РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	30
Яковенко С. Л., Власенко Т. Ю. ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК	32
СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ SECTION 4. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES	34
Алімов А. Р., Резнікова Т. О. УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОЮ ЕКСПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	34
Бабій І. В. ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	36
Влашпенко Д. В., Резнікова Т. О. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	37
Єрмак С. О. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	39
Zau Isabel De F. S. HOW ECONOMY AND ENTERPRISE INFLUENCE EACH OTHER IN A DEVELOPING COUNTRIES	41
Кривобок П. В. КЛАСИФІКАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ	42
Кудельська В. О., Кутаренко Н. Я. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	44
Кулішова К. Г. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	45
Марченко О. М., Капарник І. Р., Чухраюк В. О. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	46
Михаліцька Н. Я., Грицина О. Ю., Дідух С. В. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	48
Сидоренко К. В., Масюк І. І. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	50

<i>Старіков О. Ю., Моторний Ю. В.</i> ВПЛИВ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА.....	51
<i>Тимошенко О. О.</i> ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	53
СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК SECTION 5. ECONOMICS OF AGRICULTURE AND AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX	56
<i>Борисов В. М.</i> РЕСУРСООЦАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ.....	56
<i>Мистров О. С.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА НА ПРИКЛАДІ ПСП «ДІАНА»	57
<i>Савчиц В. К., Крупіна С. В.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	59
<i>Фротер О. С.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	61
<i>Чечко К. Г.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ	63
<i>Яцюк Д. М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК.....	65
СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ SECTION 6. ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES	68
<i>Zau Isabel De F. S.</i> THE IMPORTANCE OF TRADE AND SERVICE IN DEVELOPING COUNTRIES.....	68
СЕКЦІЯ 7. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА SECTION 7. DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND REGIONAL ECONOMICS	70
<i>Дегтяр А. О., Бублій М. П.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	70
<i>Коваленко Ю. О.</i> РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: БЕЗПЕКА ТА ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС	71

Колтунович О. С. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВОДОГОСПОДАРСЬКО-МЕЛІОРАТИВНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	73
Меленченко Ю. В. КУЛЬТУРА ЯК БАЗОВИЙ РЕГУЛЯТОР, ЩО ВИЗНАЧАЄ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ	74
Рубежанська В. О. РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ФАКТОР СТАБІЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ	76
Свида І. В. ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНOSTІ СКЛАДОВИХ СОЦІО- ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ	78
Томашук І. В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	79
Філоненко С. В. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ	81
СЕКЦІЯ 8. МЕНЕДЖМЕНТ SECTION 8. MANAGEMENT	83
Булана К. В. ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ НА ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ» В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	83
Вихор М. В. МЕТОДИ АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	84
Коноз П. О. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СТРАТЕГІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	86
Лихожон К. Є. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ СФЕРИ ОХОРОНИХ ПОСЛУГ	87
Мариненко Т. А. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ТИПОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	90
Олішук О. Г., Червінська Я. С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ «ТРЕТЬОГО ВІКУ» В УКРАЇНІ	92
Орлова М. В. АУТСОРСИНГ: МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	94

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

**ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ
ECONOMIC THEORY AND
HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT**

УДК 37.031.2

Криворучко М. Ю.

к. е. н., викладач кафедри обліку та фінансів,
Черкаський державний бізнес-коледж,

Барбой І. А.

студент, відділення обліку та фінансів,
Черкаський державний бізнес-коледж,

Походун Є. О.

студент, відділення обліку та фінансів,
Черкаський державний бізнес-коледж

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Динаміка соціально-економічних перетворень впливає на зміни в освіті, в тому числі – економічній. Сучасні глобалізаційні процеси мають наслідком поширення західних стандартів в економічній освіті, що обумовлює значний інтерес економістів-вчених і фахівців-практиків до проблем філософії економічної освіти. Критична стаття Р. Паркера «Чи можуть економісти врятувати економічну науку?» присвячена широкій дискусії щодо сучасного стану економіки як навчальної дисципліни і науки [1]. В ній автор вказує на загрозливі тенденції розвитку економіки, які можна узагальнити такими тезами:

- абстрактний характер економічної науки;
- надлишок уваги до застосування технічних прийомів;
- тотальна математизація змісту дисципліни і науки.

Іншим аспектом дослідження стану освіти в галузі економіки є динамічний розвиток дистанційної освіти завдяки сучасним інформаційним технологіям. Н. Ушакова та І. Помінова справедливо зазначають, що дистанційна (он-лайн) освіта є інноваційним та відносно дешевим способом транскордонного поширення знань серед значної аудиторії. Разом з тим, автори вказують на загрозу посилення гегемонії системи вищої освіти англо-американського типу в процесі транскордонного поширення дистанційної освіти [2, с. 116].

В ході аналізу тенденцій в сфері економічної освіти можна спостерігати цікаве протиріччя. Орієнтованість освітнього процесу на відносно дешеве і швидке навчання визначає підходи в оцінюванні якості освітніх послуг їх користувачами. В процесі розробки методики оцінювання якості освітніх послуг О. Раєвнева, Л. Гольяєва, Т. Мілевська серед головних критеріїв зазначають набуття практичних навичок, уміння робити презентацію, обробляти інформацію за допомогою програм тощо, в той час як освітній аспект загального розвитку відображений лише в одному пункті оцінювання – розкриття особистісних якостей [3, с. 84]. Разом з тим, аналіз сучасних вимог до економіста дозволяє виокремити таку характерну рису як поліфункціональність. А. Живець у своєму дослідженні вказує на важливість зазначеної вимоги до підготовки економістів та акцентує увагу на незадовільному стані кваліфікації економістів [4].

Виникає питання – як можна поєднати фахову поліфункціональність, яка є вимогою роботодавців, і орієнтованість освіти на поглиблення спеціалізації, набуття вузько-фахової компетентності, яка є об'єктивною закономірністю нашого часу? В даному випадку дивує позиція українських роботодавців – вони очікують висококваліфікованих, мотивованих, стійких до стресу, добросовісних, грамотних тощо, молодих випускників вузів, які швидко

адаптуються до роботи в приватній компанії, зберігаючи при цьому високий рівень лояльності до українського роботодавця при всіх негативних аспектах ринкової економіки загалом і соціально-економічної ситуації в Україні зокрема. Авторська позиція полягає в тому, що при такому підході вимоги українських роботодавців до фахівців-економістів є завищеними. Якщо роботодавець зацікавлений у формуванні стабільного, досвідченого, висококваліфікованого колективу – він (роботодавець) повинен брати активну участь у його підготовці ще зі студентських років шляхом співпраці з вузами або участі у формуванні освітніх кластерів [5]. Такий підхід сприятиме формуванню стабільного і лояльного персоналу, а також налагодженню довгострокової співпраці з вузами в сфері підготовки кадрів. В разі механістичного підходу в процесі підбору кадрів, при якому майбутній працівник розглядається як функція – набір практичних навиків для виконання якомога більшого обсягу роботи при найменших витратах компанії – роботодавця чекає плінність кадрів, низький рівень професіоналізму персоналу, прорахунки в стратегічному плануванні і поточній діяльності.

Український роботодавець повинен розуміти, що рівень кваліфікації фахівця не обмежується його здатністю до виконання конкретних функцій. Наприклад, рівень кваліфікації бухгалтера не обмежується вмінням перенести інформацію з первинного документу в програму «1С: Бухгалтерія» чи зареєструвати податкову накладну в системі М.Е.Дос. Цікавим аргументом на підтримку авторської позиції можете служити те, що за часів античності, для якої характерним був культ філософії, бухгалтер – це престижна, високоінтелектуальна спеціальність, до якої прагнули потрапити люди з неординарними здібностями [6, с. 30]. Іншими словами, в умовах високого рівня інтелектуального розвитку суспільства професія економіста (бухгалтера) має глибше наповнення, тоді як ринкова економіка і глобалізація, які породжують стандартизацію господарського життя, усереднюють рівень підготовки фахівців інтелектуальних професій.

Узагальнення вищенаведеного дозволяє зробити певні висновки. Динамічні зміни в економічному розвитку зумовлюють зміни у філософії освіти – освіта змінюється у напрямку стандартизації та уніфікації. В ході історичного розвитку цінність знання як чесноти еволюціонувала до рівня прагматичної корисності від отриманих навиків, які приносять безпосередній зиск фахівцю, нівелюючи загальноосвітню функцію навчання – без підпорядкування вищому принципу наука і освіта можуть давати лише фрагментарні, некомплексні знання.

Фундаментальність характеру особистості (фахівця) забезпечується фундаментальністю його освіти шляхом опанування філософських дисциплін – лише така освіта формує світогляд людини, здатної на довгострокове планування, для якої надійність і постійність є вихідними принципами діяльності на противагу «калейдоскопічному» характеру сучасної освіти та професійної діяльності.

Список літератури

1. Parker R. Can economists save economics? The American prospect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prospect.org/article/can-economists-save-economics>.
2. Ушакова Н. Г. Інституційні перетворення системи освіти в епоху глобалізації / Н. Г. Ушакова, І. І. Помінова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 11. – С. 114 – 118.
3. Раєвнева О. В. Методичний підхід до анкетування цільових груп – користувачів послуг ВНЗ / О. В. Раєвнева, Л. А. Гольцяєва, Т. С. Мілевська // Бізнес Інформ. – 2016. – № 9. – С. 81 – 87.
4. Живец А. Н. Профессиональная компетентность экономиста предприятия XXI века / А. Н. Живец // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – 2 (188). – С. 195 – 206.
5. Reshetnyak O. I. The Prospects of Development of Ukraine's Economy through the Creation of Integrated Educational Clusters / O. I. Reshetnyak, Y. A. Zaika // Business Inform. – 2015. – № 7. – С. 48 – 53.
6. Пушкар М. С. Історія обліку та контролю господарської діяльності: навч. посіб. / М. С. Пушкар, Н. В. Гавришко, Р. В. Романів – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 223 с.

УДК 334

Легошина О. Л.

к. е. н., викладач спеціальних дисциплін,
Прилуцький агротехнічний коледж

КООПЕРАТИВИ СПОЖИВАЧІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Кооперативний рух має багаторічну історію та досвід, що є досить актуальним на сьогоднішній день. Кооперативи, з часу їх появи, у 40-х роках ХІХ століття, стали об'єктом всебічного дослідження з боку науковців і практиків. На сучасному етапі актуальним є аналіз здобутків представників української історичної науки щодо дослідження вітчизняної історіографії кооперативів споживачів.

Передусім слід звернути увагу на цілу низку публікацій, присвячених кооперуванню споживачів, що з'явилися у світ на теренах колишньої Російської імперії. Це пояснюється значним піднесенням кооперативного руху на початку ХХ століття. У названий період чимала кількість публікацій були своєрідним «кооперативним літописом». Проте, значна з них виходила за рамки простого опису подій «кооперативного життя». Для цих праць характерні ґрунтовні аналітичні узагальнення європейського досвіду, набутого тогочасними кооперативами споживачів.

Першими хто вніс вагомий внесок у реалізацію кооперативної ідеї та розвиток кооперативного руху були М. Зібер та М. Баллін. Знайомство з роботою кооперативних товариств у європейських країнах дало підставу М. Балліну для написання книги «Первая памятная книжка русских потребительных обществ» у 1870 р. [1].

М. Зібер присвятив споживчій кооперації книжку, яка називалась «Потребительные общества» (1869 р.) [6]. Це було перше вітчизняне видання, в якому йшлося про суспільно-економічну природу та практичне значення споживчої кооперації, про її розвиток у країнах Західної Європи та у Російській імперії.

Аналізуючи праці вчених та економістів, щодо розвитку та становлення кооперативного руху та кооперативних організацій, необхідно зупинитись на працях М. І. Туган-Барановського, зокрема на його праці «Социальные основы кооперации», виданої у 1916 р. і яка стала вершиною його робіт у галузі кооперативної науки [11]. У названій праці М. І. Туган-Барановський здійснив класифікацію кооперативів, обґрунтував неприбуткову природу кооперативів та узагальнив кооперативний досвід людства.

Аналізуючи історіографію 20-х років ХХ ст. необхідно зупинитись на фундаментальній праці Б. Мартоса «Теорія кооперації» (1923 р.), яка по праву вважається першим українським підручником з теорії кооперації [7]. Б. Мартос дав визначення поняттям «кооперація» та «кооператив» та здійснив класифікацію кооперативів за метою господарської діяльності. Поряд з глибоким аналізом проблеми класифікації кооперації автор детально аналізує організаційні моменти створення та діяльності кооперативів. Важливим елементом у теорії кооперації Б. Мартоса є те, що на кооперацію покладається і функція піднесення духовного добробуту людей. На його думку, для реалізації цієї функції кооперативи повинні вести активну культурно-просвітницьку діяльність. Все це становило поряд із теоретичним значенням велике наукове і практичне.

Вагомий внесок у розвиток кооперації та кооперативних товариств вніс С. В. Бородаєвський – український економіст, викладач, державний діяч. Його науковий доробок становить близько 50 великих наукових праць, з-поміж яких виділяється ґрунтовна робота «Історія кооперації» (1925 р.), в якій автор подав порівняльний аналіз розвитку кооперації та кооперативних товариств споживачів у більш ніж 40 країнах світу [2]. Знання європейських мов дало можливість С. В. Бородаєвському порівняти кооперативне законодавство й організаційний досвід кооперативних товариств багатьох країн, у тому числі України.

Важливе значення мають дослідження написані у період незалежності України упродовж 1993 – 2011 рр. Перш за все, необхідно відмітити праці С. Г. Бабенка, С. Д. Гелея, В. В. Гончаренка, А. Г. Морозова, А. О. Пантелеймоненка, І. А. Фаренія та ін.

Першою фундаментальною працею стала монографія А. Г. Морозова «Село і гроші. Українська кредитна кооперація в добу НЕПу», яка була видана у 1993 р. у період становлення Української незалежної держави [8]. При написанні даної роботи автором було використано безліч документальних джерел, що дало змогу висвітлити як суспільно-політичні, так і соціально-економічні умови діяльності кредитної кооперації, а також історичні етапи та створення системи кредитної сільськогосподарської кооперації за часів НЕПу. Автор проаналізував розвиток кредитної сільськогосподарської кооперації з моменту її виникнення і до фактичного зникнення у період суцільної колективізації у 20-х рр. ХХ ст.

Важливе значення в галузі кредитної кооперації мають монографії В. В. Гончаренка «Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика» (1997 р.) та «Кредитна кооперація. Форми економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика)» (1998 р.), в яких автор дослідив принципи організації та діяльності кредитних кооперативів, розкрив теоретичні та методологічні особливості кредитних кооперативів України та на основі аналізу довів, що вітчизняні кредитні спілки є фінансовими кооперативами [4; 5].

Великий внесок у дослідження кооперативного руху та становлення кооперативних товариств на Лівобережній Україні зробив В. П. Половець у своїй монографії «Історія кооперації Лівобережної України (1861 – 1917 рр.)» (2001 р.) [10]. В ній автор відобразив соціально-економічні передумови кооперативного руху, організаційні принципи та структуру кооперативної мережі, роль земств у пропаганді кооперативних ідей, а також ставлення держави до кооперації. В цьому аспекті варто відмітити і видатну працю І. А. Фаренія «З історії становлення кооперативного руху в Наддніпрянській Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ століття)», яка була видана у 2003 р. [12]. У своїй роботі автор розкриває причини зародження і розвитку кооперативних товариств, зокрема розвиток житлової кооперації у Наддніпрянській Україні. У монографії акцентовано увагу на ролі, що відігравали кооперативні товариства у вирішенні соціально-економічних проблем.

Великий внесок у вивчення сучасного кооперативного руху та кооперації внесли С. Г. Бабенко, С. Д. Гелей. Написані ними підручники «Основи кооперації» (2004 р.) та «Теорія та історія кооперації» (2006 р.) висвітлюють актуальні проблеми виникнення і розвитку кооперативів різних видів, нові закономірності та можливості розвитку кооперативного сектору економіки в країнах Європи та в Україні [3]. Автори акцентували увагу на детальному розгляді загальних ознак кооперативів різних видів, сучасних кооперативних принципах та цінностях, міжнародного кооперативного руху.

Важливим науковим доробком у дослідженні сучасного кооперативного сектору економіки як України, так і країн Західної Європи є публікації та монографії А. О. Пантелеймоненка. Так, у монографії «Аграрна кооперація в Україні: теорія і практика» (2008 р.) автором охоплено широке коло питань теорії та практики українського кооперативного руху, на основі фактичного матеріалу ним відображено досвід вітчизняних кооперативних організацій, набутий у різний час і за різних економічних умов [9]. Зокрема, висвітлено діяльність споживчих та кредитних кооперативних товариств в українських губерніях Російської імперії та за часів НЕПу. Акцентовано увагу на сучасних проблемах і напрямках розвитку кредитних та споживчих кооперативів, а також можливих перспектив співпраці між ними. Також необхідно відзначити і безліч публікацій А. О. Пантелеймоненка у дослідженні західноєвропейських кооперативних організацій споживачів у сфері послуг.

Варто відзначити, що до робіт з кооперативної проблематики, опублікованих у сучасних періодичних наукових виданнях, слід віднести статті та публікації С. Г. Бабенка, В. В. Гончаренка, С. Д. Гелея, А. О. Пантелеймоненка, К. Твердомед та ін., що

відображають теоретичні та практичні аспекти діяльності кооперативних організацій споживачів як у країнах Західної Європи, так і в Україні.

Аналізуючи тематичну спрямованість вітчизняних досліджень, привертає увагу те, що, незважаючи на багату історіографічну базу, розкриття малодосліджених аспектів створення та діяльності кооперативів споживачів не втрачає своєї актуальності.

Список літератури:

1. Баллин Н. Первая памятная книжка русских потребительских об-в в 1870 / Н. Баллин. – СПб.: «Общественная польза», 1870. – 78 с.
2. Бородаєвський С. В. Історія кооперації / С. В. Бородаєвський. – Прага, 1925. – 445 с.
3. Гелей С. Д. Теорія та історія кооперації: підручник / С. Д. Гелей, Р. Я. Пастушенко. – К.: Знання, 2006. – 513 с.
4. Гончаренко В. В. Кредитна кооперація. Форми економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика) / В. В. Гончаренко. – К.: Глобус, 1998. – 324 с.
5. Гончаренко В. В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика / В. В. Гончаренко. – К.: Наукова думка, 1997. – 240 с.
6. Зибер Н. Потребительные общества / Н. Зибер. – К.: Типография М. П. Федорова, 1869. – 105 с.
7. Мартос Б. Теорія кооперації. Курс лекцій / Б. Мартос. – Регенсбург-Берхтесгаден, 1947. – 165 с.
8. Морозов А. Г. Село і гроші. Українська кредитна кооперація в добу непу / А. Г. Морозов – Черкаси, 1993. – 274 с.
9. Пантелеймоненко А. О. Аграрна кооперація України: теорія і практика: монографія / А. О. Пантелеймоненко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 347 с.
10. Половец В. М. Історія кооперації Лівобережної України (1861 – 1917 рр.) / В. М. Половец – Чернівці: Просвіта, 2002. – 266 с.
11. Туган-Барановский М. И. Социальные основы кооперации / М. И. Туган-Барановский. – М.: Московский городской народный университет имени А. Л. Шанявского, 1916. – 521 с.
12. Фареній І. А. З історії становлення кооперативного руху в Наддніпрянській Україні: друга половина XIX – початок XX ст. / І. А. Фареній. – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2003. – 143 с.

УДК 339.9:330.34:608

Поснова Т. В.

к. е. н., доцент кафедри економічної теорії,
Університет державної фіскальної служби України

КРЕАТИВНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

В даний час у світовій теорії та практиці склалась принципово нова концепція суспільного розвитку, що ґрунтується на розумінні креативності як провідного фактора інноваційної економіки. Розвиток креативного капіталу забезпечить істотні конкурентні переваги економіці, відкриває нові можливості економічного зростання, сприяє інноваційному розвитку, покращенню рівня життя, формуванню культурної ідентичності та толерантної атмосфери.

У травні 2017 року була презентована Доктрина збалансованого розвитку «Україна-2030», яка базується на розвитку креативної економіки та інновацій. Аналізуючи світові горизонти розвитку, зіставляючи наявні сильні та слабкі сторони національної економіки, Доктрина визначає, що головним багатством і ключовим потенціалом розвитку України є людський капітал, а інвестиції в людей, тобто в науку, культуру, освіту та охорону здоров'я, дають найбільш очікуваний результат – це високотехнологічна національна економіка, а також стійке, збалансоване і всеохоплююче зростання [2].

Формування теорії креативної економіки припадає на початок 21 століття, коли почалося бурхливе зростання галузей, що ґрунтуються на авторському праві. Поняття «креативна економіка» вперше з'явилося в американському журналі Business Week у серпні 2000 року. У 2001 році вийшла праця Джона Хокінса «Креативна економіка», де він вперше дав визначення цій категорії та виділив 14 сфер, на які в середньому припадає близько 11 %

ВВП розвинутих країн, що складає 2,2 трлн. дол. Вивчивши економічні складові креативних галузей, Хокінс прийшов до висновку, що вони є рушійними силами національних економік та їх розвиток є невід'ємною частиною добробуту країни [3, с. 188].

Розглядаючи креативний людський капітал, необхідно визначити галузі, в яких він функціонує. Всесвітня організація інтелектуальної власності подає таку класифікацію креативних галузей:

1. Основні галузі, до яких відноситься реклама, колекціонування, кіно та відео музика, сценічне мистецтво, видавництво, виробництво ПЗ, телебачення та радіо, образотворче мистецтво.

2. Взаємозалежні індустрії, до яких належать інформаційні носії, споживча електроніка, музичні інструменти, папір та друкарська техніка.

3. Опосередковані індустрії включають в себе архітектуру, одяг та взуття, дизайн, моду, іграшки та товари для дому.

Відповідно до цієї класифікації можна виділити частку людських ресурсів у креативному секторі України у 2016 році. За даними дослідженнями Liga.net у сферах креативної економіки працює 470 тис. чоловік, з них 100 тис. чол. – це ІТ-спеціалісти. Це всього 2,8 % працюючого населення. Вони приносять країні біля 105 млрд. грн. (або 4,4 % ВВП). Для порівняння креативна економіка Великобританії генерує майже £10 млн. в годину та зростає майже на 9 % в рік. Це індустрія на £100 мільярдів. Креативна економіка США наближається до 1 трлн. дол [1].

Провідним чинником формування креативного людського капіталу є освіта. Сьогодні у світі змінюються уявлення про зміст знань і освіченості, з'являються нові методи та інструменти передачі, отримання, обробки та зберігання інформації і знань. У цих умовах здатність суспільства створювати, відбирати, адаптувати, перетворювати знання в джерела добробуту і використовувати їх – має вирішальне значення для формування інноваційної економіки. Якість людського капіталу розглядається і як фактор глобальної конкурентоспроможності країн. Адже лідерами в конкурентній боротьбі сьогодні стають країни, які спираються на науковий і освітній потенціал, висококваліфіковану робочу силу та розвинену інфраструктуру.

Одну з основних важливих ролей у формуванні креативного людського капіталу країни відіграє пряме інвестування в освіту (навчання і професійна підготовка та перепідготовка кадрового складу), в охорону здоров'я, науково-технічний прогрес та інновації, мобільність людських ресурсів. Варто відзначити, що на сьогоднішній день в Україні проблема фінансування ефективного відтворення креативного людського капіталу одна з основних і пріоритетних тенденцій, що сприяє розвитку державної економіки. Однак в нашій країні спостерігається недооцінка людського капіталу. Це виражається, як правило, в заниженні вартості робочої сили, що має високу професійну кваліфікацію.

Таким чином, є актуальною потреба у розробці нових теоретичних та практичних методів та підходів до активізації, раціонального та ефективного використання креативно-інтелектуального капіталу як головного фактора становлення інноваційної економіки. В цілому Україна поки не повною мірою використовує освітній фактор в інтересах накопичення потенціалу креативності економіки. Для розвитку і підтримки креативності як на духовно-культурному, побутовому, так і на соціально-економічному рівнях необхідно змінювати наші культурно-ціннісні орієнтації, щоб вони стимулювали інтерес до креативної діяльності.

Список літератури

1. Как украинцы делают деньги на идеях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.liga.net/projects/just_business.
2. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку [О. Жилінська (наук. ред.), О. Мельничук (відп. ред.), Л. Антонюк та ін.]. Львів : Кальварія, 2017. – 168 с.
3. Хокінс Дж. Креативная экономика / Дж. Хокінс. – М. : «Классика-XXI», 2011. – 256 с.

СЕКЦІЯ 2

SECTION 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
WORLD AGRICULTURE AND
INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

УДК 339.91

Азьмук Н. А.

к. е. н., заступник директора,
Черкаський державний бізнес-коледж

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: ЦИФРОВА ЗАЙНЯТІСТЬ VS МІГРАЦІЯ

Європейська інтеграція є пріоритетом державної політики України. Інтеграційні процеси є історично обумовленими особливо в період глобальної нестабільності, посилення зовнішніх загроз. Високорозвинена економіка є головною умовою, оскільки інакше не можлива рівноцінна кооперація, торгівля між країнами-учасницями.

Євроінтеграція здійснює значний вплив на національні ринки праці країн-учасниць, зокрема збільшує міграційні потоки. За даними Міжнародної міграційної організації (ММО) у 2014 – 2015 рр. кількість українських міжнародних мігрантів складала 688 тис. осіб. З них у країнах Євросоюзу працювала 320 тис. осіб, або 46,5 %. Це пов'язано з різницею в умовах оплати праці між країною-донором та реципієнтом. Майже 79 % українських трудових мігрантів отримували низьку заробітну платню в Україні [1]. Крім економічних чинників на збільшення міграційних потоків впливає політична нестабільність на батьківщині, зневіра у краще майбутнє в рідній країні, вищі стандарти життя, розвинута інфраструктура країни-реципієнта.

Особливістю українських мігрантів є наявність вищої освіти, так за даними ММО 37 % серед опитаних мають вищу освіту [1]. Цей фактор вирізняє українського мігранта від мігрантів з інших країн. Водночас значна частка з них втрачає свій рівень кваліфікації, оскільки працює не за фахом. Основними сферами працевлаштування є: будівництво, сільське господарство, виробництво, готельний та ресторанний бізнес.

Окремо слід виділити студентську міграцію, оскільки молоді люди є найбільш активною верствою населення країни. Кількість українських студентів, які здобувають освіту за кордоном у 2015 – 2016 н. р. складала 67 тис. осіб, серед них найбільша кількість навчається в Польщі 30 тис. осіб або 45 %. Кількість українських науковців, які працюють за кордоном за PhD-програмами становить 1600 осіб [2]. Студенти й науковці є тією категорією людського капіталу, який поступово втрачає наша країна. Саме ця категорія населення характеризується проактивною позицією, має високий рівень освіти та сучасні професійні навички, може створювати інноваційні продукти та послуги.

Чи може цифрова зайнятість знизити «відтік мізків» з нашої країни? Звісно на це питання не існує простої та однозначної відповіді. Розглянемо тільки один аспект цієї багатогранної проблеми та акцентуємо увагу на таких ключових поняттях, як: цифрова зайнятість, віртуальна міграція.

Цифрова зайнятість – це трудова діяльність, яка передбачає, створення працівником цифрового продукту за умови використання відповідних технологій. Цифрова зайнятість може бути стандартною на робочому місці роботодавця та нестандартною в даному випадку дистанційною. Інтерес для нашого дослідження представляє саме дистанційна цифрова зайнятість. Саме ця форма зайнятості формує віртуальну трудову міграцію, за якої працівник не змінює місто фактичного проживання, проте надає послуги у цифровому форматі замовнику з іншої країни.

Найбільш поширеною віртуальна міграція є в ІТ-секторі. Так, за даними topsdev Україна є лідером на ринку ІТ-фріланса Східної Європи. Зокрема доля українських ІТ-фрілансерів у 2016 р. на вказаному ринку складала понад 30 %. Приріст долі українського сегмента ринку у порівнянні з попереднім роком складає 7 % [3]. Зростання частки ринку пов'язано з погіршенням економічної ситуації в Україні: зростанням інфляції, падінням платоспроможного попиту населення, зростанням курсу іноземних валют до національної.

Середня погодинна ставка українських фахівців складала 20 дол. США, а основним замовником є Сполучені Штати Америки. Найвищу погодинну ставку на ринку східної

Європи мали фахівці з Польщі (25 дол. США) [3]. Відповідно погодинна ставка для виконавців подібних послуг фахівців з США є значно вищою.

Наведені дані дають підстави припустити, що певна частка висококваліфікованих українських цифрових фахівців, обирають віртуальну міграцію. Віртуальна міграція займає місце проміжне місце між роботою на національному ринку і традиційною міграцією. Водночас віртуальна міграція можлива тільки для цифрових фахівців з високим рівнем кваліфікації, послуги яких затребувані на професійних сегментах глобального ринку.

Віртуальна міграція має ряд переваг для вітчизняних фахівців, до яких належать: можливість жити у своїй країні та зі своєю родиною; отримувати гідну оплату праці; інвестувати у розвиток власних стартапів.

Отже, цифрова зайнятість може знизити кількість традиційних мігрантів, з одночасним збільшенням частки віртуальних мігрантів.

Список літератури

1. Міграція як чинник розвитку в Україні: ММО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.
2. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи: Cedos [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>.
3. Рынок ИТ-фриланс-аутсорса Восточной Европы в 2016 году: topsdev [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://topsdev.org/blog/obzor-rinka-freelance-2016.htm>.

УДК 338.656

Донченко О. О.

к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОЦЕС КООРДИНАЦІЇ В ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРАХ

Необхідність розвитку транспортно-логістичної системи та сервісу згідно світових вимог в Україні показує, що все більшу роль в управлінні доставки вантажів в ланцюгу постачання товаровиробників та торговельних компаній відіграють транспортно-логістичні та розподільчі центри. Все частіше використовуються комбіновані логістичні технології, а саме: інтермодальні, змішані, мультимодальні тощо. Труднощі імплементації основних положень логістики на вітчизняних підприємствах полягають, насамперед, у нестабільності економіки України. При цьому, бажання України успішно інтегруватись в бік Європейського Союзу, Азійсько-Тихоокеанського регіону висувають жорсткі конкурентні вимоги щодо швидкості, якості та оперативності надання логістичних послуг, вимагають вдосконалювати та покращувати організацію процесів та координаційні дії в логістичних центрах транспортних вузлів [1].

Створення транспортно-логістичних центрів забезпечує процес вирішення логістичних завдань, а саме: прогнозування та планування вантажопотоків в певному напрямку та регіоні; склад учасників; розробка оптимального маршруту доставки певного товару; економічне обґрунтування того чи іншого способу доставки вантажів.

Вміння ефективно керувати ланцюгами поставок клієнтів та координації дій партнерів в логістичному центрі, це перш за все вміння знаходити компроміс. При цьому основні складнощі виникають в ситуації, коли контрагентами логістичного центру використовуються різні принципи організації та планування логістичних операцій в ланцюгах поставок. В таких випадках між елементами ланцюга поставок, товарні потоки яких проходять через логістичний центр, об'єктивно з'являються проблемні зони, де інтереси сторін об'єктивно починають конфліктувати. Такі конфлікти на практиці частіше за все вирішуються через створення надлишкових запасів в складській мережі логістичного центру [5].

Пріоритетними завданнями та функціями транспортно-логістичного центру є:

- постійний моніторинг за забезпеченням своєчасної доставки вантажів;
- робота в он-лайн режимі з використанням систем автоматизованої ідентифікації;
- формування стандартів та відповідних вимог до статусу електронних документів та легітимної процедури їх передачі;
- розвиток інформаційних сервісних систем для задоволення потреб транспортних компаній та споживачів логістичних послуг тощо.

В залежності від особливостей взаємодії схема логістичного центру може бути або простою або достатньо складною, коли в процесі взаємодії з клієнтом залучені: керуюча

компанія, 4PL-провайдер, вузько функціональні логістичні посередники, консалтингова компанія тощо[3; 4].

Існує декілька варіантів побудови простої операційної моделі логістичного ланцюга:

- керуюча компанія (девелопер) формує логістичну інфраструктуру логістичного ланцюга та надає в оренду операторам;
- керуюча компанія формує логістичну інфраструктуру та експлуатує її сама, як об'єднаний логістичний оператор.

У випадку централізованого управління операційною діяльністю в логістичному ланцюзі, керуюча компанія оцінює та використовує необхідні для виконання замовлень клієнтів ресурси: конкретний склад операторів логістичного ланцюга, необхідні інфраструктурні потужності, можливості надання клієнту додаткового сервісу як операційного, так і аналітичного характеру тощо.

Існує певна узагальненість функціонування та взаємодії контрагентів в різних моделях логістичних ланцюгів при реалізації операційної діяльності в централізованому варіанті в логістичному ланцюзі.

Комплексний вибір логістичного оператора залежить від переліку об'єктів логістичної інфраструктури, масштабів вантажопотоків при дотриманні заданих обмежень, які обумовлені цілями бізнесу логістичного центру чи факторами конкурентного економічного середовища. При цьому також необхідно враховувати значну кількість показників оцінки діяльності можливих логістичних посередників.

Побудова процесу вибору логістичних операторів здійснюється на основі формування системи критеріїв з урахуванням обмежень, встановлених керуючою системою, що обирає постачальника послуг. Обмеження тісно пов'язані з типом інфраструктури логістичного центра, клієнтської бази та зовнішнього середовища бізнесу, в якому функціонує центр.

Беручи до уваги те, що для формування підсумкової виваженої оцінки потенційного логістичного оператора часто необхідні великі витрати часу та ресурсів, то вона повинна здійснюватись відносно тільки тих операторів із скороченого переліку, які в процесі проведення тендеру мають суттєвий шанс отримати в оренду відповідні інфраструктурні об'єкти логістичного центру. Така оцінка здійснюється за допомогою як неформальних так і формальних методів прийняття рішень на основі обраних критеріїв. Для різних типів повинні застосовуватись різні критерії оцінки.

Для забезпечення ефективності операційної моделі спільно з керуючою компанією та логістичним оператором повинні бути розроблені правила, що регулюватимуть організаційні та інформаційно-технологічні аспекти процесів обслуговування основної клієнтури [2; 6].

Перспективним та динамічним на сьогодні є розвиток операційної моделі зі створенням та розвитком окремих електронних (віртуальних) торговельних майданчиків. Слід зазначити, що з розвитком електронного бізнесу угоди між партнерами все частіше укладаються в електронному вигляді.

Таким чином, завдяки Інтернету відбувається зв'язок між комерційними партнерами логістичного центру в процесі укладання угод та обміну інформацією. Електронна віртуальна логістика все частіше охоплює стратегічне планування та контролінг усіх необхідних для електронних угод логістичних процесів. На основі цього з'явилась нова форма надання логістичних послуг – віртуальна логістика. Віртуальна (електронна) логістика, в свою чергу сприяла створенню віртуальних логістичних центрів, які на сьогодні задовольняють більш різноманітний спектр логістичних послуг порівняно із класичними операційними моделями.

Список літератури

1. Паласюк Б. Логістичне управління підприємством: сутність і основні принципи / Б. Паласюк // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3 (36). – С. 166 – 170.
2. Надашкевич В. О. Паневропейські аспекти розвитку української транспортно-логістичної системи / В. О. Надашкевич, І. П. Таранський, І. С. Риківанова, Н. І. Хтей // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 749 : Логістика. – С. 441 – 444.
3. Голдсби Т. Бережливое производство и 6 сигм в логистике: руководство по оптимизации логистических процессов / Т. Голдсби, Р. Мартиченко. – Минск: Гревцов Паблицер, 2009. – 416 с.
4. Еловой И. А. Интегрированные логистические системы доставки ресурсов: (теория, методология, организация) / И. А. Еловой, И. А. Лебедева. – Минск: Право и экономика, 2011. – 460 с.
5. Управление цепями поставок / под ред. Дж. Гатторны (ред. Р. Огулин, М. Рейнольдс); пер. с англ. под науч. ред. В. И. Сергеева. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 670 с.
6. Wood D. F. Contemporary Logistics / Donald F. Wood, Paul Regis Murphy. – New York : Prentice Hall, 9th Edition, 2007. – 432 p.

УДК 330.34.011

Морозова І. В.

студентка 2 курсу,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник:

Назаров М. І.

к. е. н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Вважається, що процес глобалізації розпочався давно, ще в період формування світової економіки. Однак, лише в кінці XIX-початку XX століття глобалізація досягла такого розмаху, що стала істотно впливати на економіку більшості країн світу. На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин глобалізація є однією з їхніх провідних рис.

Глобалізацію можна назвати провідною тенденцією в сучасній світовій економіці, адже вона охоплює всі країни світового господарства, навіть найменш розвинуті. Вона проявляється майже в усіх сферах життєдіяльності, проте особливо помітний її вплив на сектор економіки. Процес глобалізації уже вніс, і що особливо важливо, продовжує вносити численні зміни в структуру, організації та функціонуванню економічного сектора та її складових.

Але поряд із загальним визнанням справжньої чи уявної інтенсифікації планетарної взаємопов'язаності існують істотні розбіжності в розумінні того, як краще концептуалізувати процеси глобалізації, як можна осмислити динаміку її причинних зв'язків і як можна охарактеризувати її структурні наслідки, якщо такі є.

Для розвинутих економік позитивний вплив глобалізації проявляється у зростанні обсягів зовнішньої торгівлі в результаті поглиблення спеціалізації країн. Оскільки національні корпорації промислово розвинених країн володіють сучасними технологіями та ефективним менеджментом лібералізація торгівлі сприяє розширенню ринків збуту і, як наслідок, обсягів зовнішньої торгівлі країн. До цього додається експансія національного капіталу на закордонні ринки. Ринки капіталу розвинених країн, як правило, характеризуються надлишком капіталу та низькою дохідністю його використання в той час, коли в менш розвинених країнах спостерігається дефіцит капіталу та, відповідно, висока дохідність його використання.

Лібералізація інвестиційних режимів, що супроводжує процеси глобалізації, дає можливості для національного капіталу промислово розвинених країн розширити сфери діяльності за рахунок інших країн і підвищити ефективність його використання [2].

Прямі іноземні інвестиції дозволяють країні-реципієнту вирішити цілий ряд існуючих проблем. Інвестування економіки сприяє прискоренню темпів зростання країни та покращанню рівня життя її мешканців. Результатом активізації інвестиційної діяльності, яка є наслідком процесів глобалізації, виступає зростання експорту, диверсифікація структури економіки, її технологічне оновлення, впровадження новітніх методів менеджменту і маркетингу. Усе це в цілому сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни і дає змогу їй зайняти належне місце у світовій спільноті.

Однак, досягти позитивного ефекту від прискорення динаміки іноземного інвестування можливо лише за наявності розвиненої фінансової системи, яка визначається відношенням кредитів до ВВП, рівнем капіталізації фондового ринку, ліквідністю банківської системи. Дослідження економістів МВФ свідчать, що в країнах, де фінансові інститути слабкі, ефект від надходження прямих іноземних інвестицій обмежується тільки тими підприємствами, куди було вкладено іноземний капітал. При цьому зростання прямих іноземних інвестицій може мати й негативні наслідки, оскільки продуктивність праці та заробітна плата на вітчизняних підприємствах падають під час конкуренції з фірмами, які залучили іноземний капітал.

Зараз провідну роль у зв'язку з процесом глобалізації відіграють ТНК, країни та їх угруповання (ЄС, НАФТА), найбільш авторитетні міжнародні економічні організації.

Невід'ємним компонентом сучасної економіки є переважна роль транснаціональних корпорацій як суб'єктів приватної економічної влади, що стоять у фарватері науково-технічного прогресу і, відповідно, інноваційного розвитку. Станом на сьогодні кількість транснаціональних корпорацій (ТНК) сягає приблизно 82 тисячі та 810 тисяч їх філіалів у світі. На ТНК припадає приблизно 50 % світової торгівлі в цілому та близько 70 %

зовнішньої торгівлі у світовій економіці. Слід зазначити, що найбільші ТНК мають бюджет, що перевищує бюджет деяких країн. Це яскраво підтверджується тим фактом, що серед ста найбільших економік у світі сорок вісім – це держави, а п'ятдесят дві належать саме транснаціональним корпораціям [1, с. 47].

Також важливу роль в процесі розвитку міжнародних відносин відіграють різні міжнародні неурядові організації і фонди. Глобалізація міжнародних відносин також проявилася в успішному становленні та функціонуванні багатьох міжнародних інститутів, що вирішують найгостріші та невідкладні проблеми глобального масштабу: ООН і установи, що функціонують під її егідою.

Існує два можливих сценарії впливу глобалізації на систему міжнародних відносин – оптимістичний та песимістичний. Перший зосереджує увагу на перевагах глобалізації, виходячи з того, що розповсюдження принципів ліберальної економіки, розширення демократичних прав і свобод відповідає розвитку людства. Глобалізація сприяє більшій прозорості держав та створенню більш складних міжнародних структур.

Інший – не бачить в глобалізації предпосилань до створення єдиного всесвітнього вільного ринку, а навпаки, вважає, що вона призводить до зосередження капіталу в найбільш розвинутих країнах та збільшенню розриву між рівнями розвитку країн.

Головний геополітичний сценарій цього процесу – становлення трьох мегаблоків: Європейський Союз, Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) і східно-азіатське угруповання держав, але можливе й ініціювання змін та інших центрів [3].

Зіткнення геополітичних інтересів буде реалізовуватися як зіткнення цивілізацій і стане домінуючим фактором світової політики. Нації-держави залишаться головними дійовими особами в міжнародних відносинах, але найбільші конфлікти глобальної політики будуть розгортатися між націями й групами, що належать до різних цивілізацій.

По-перше, розходження між цивілізаціями не просто реальні – вони суттєві. Цивілізації несхожі за своєю історією, мовою, культурою, традиціями і, що найважливіше, менталітетом і релігіями.

По-друге, світ стає більш тісним. Взаємодія між народами різних цивілізацій посилюється, що призводить до зростання цивілізаційної самосвідомості, до поглиблення розуміння розходжень між цивілізаціями й спільності в рамках цивілізацій.

По-третє, процеси економічної модернізації й соціальних змін в усьому світі розмивають традиційну ідентифікацію людей за місцем проживання, одночасно послаблюючи й роль нації-держави як джерела ідентифікації.

По-четверте, зростання цивілізаційної самосвідомості продиктовано роздвоєнням ролі Заходу. З одного боку, Захід перебуває на вершині своєї могутності, а з другого, і, можливо, саме тому, серед незахідних цивілізацій відбувається повернення до власних витоків.

По-п'яте, культурні особливості й розходження менше піддаються змінам, ніж економічні й політичні, і внаслідок цього їх складніше вирішувати або зводити до компромісу. І, нарешті, підсилюється регіоналізм, що має на меті не допустити з'єднання геополітичних центрів протистояння Заходу в єдиний союз.

Так, зокрема, можна зазначити негативні наслідки глобалізації:

- домінування економічно розвинених країн;
- пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, що не завжди готові до повноцінної міжнародної конкуренції, заміщення їх імпортом;
- соціальна нерівність у порівнянні з економічно успішними країнами;
- глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості, котра вже існує, а також у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту – це стає перепоною в соціально-трудових відносинах.

Отже, з усього вищезазначеного, глобалізація – складний і суперечливий процес, який має ряд позитивних і негативних наслідків та потребує більш детального дослідження в епоху постійних змін.

Список літератури

1. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / О. П. Куцик, О. І. Ковтун, Г. І. Башнянин. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.
2. Лозовицький О. С. Глобалізація і держава: світовий інтеграційний процес чи регіональний перерозподіл? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12LOSGRP.pdf>.
3. Найбільші ТНК в сучасному світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/AlexeyPuchkov/ss-11875759>.

СЕКЦІЯ 3 ||| **ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**
SECTION 3 ||| **ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY**

УДК 339.09

Афіцька А. Ю.

студентка,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Науковий керівник:

Забута Н. В.

к. е. н., доцент,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Із другої половини ХХ століття основною тенденцією у світовому розвитку стає стрімке зростання масштабів, розмаїтості й ускладнення взаємозв'язків та взаємозалежності як на рівні держав, так й фізичних осіб. В результаті відзначеного феномену, що одержав назву «глобалізації», наприкінці минулого сторіччя поглиблення світогосподарських зв'язків вийшло на якісно новий рівень, знайшло системний характер, привело до формування єдиного світового ринку капіталів, товарів, робочої сили й інформаційного простору, а також інтернаціоналізації проблем техногенного впливу на природне середовище, міжетнічних й міжконфесійних конфліктів та безпеки. Всі ці явища помітно підсилили тенденцію до інтеграції в економіці, науці, інформатизації, тобто в найрізноманітніших областях життєдіяльності людей у глобальному масштабі.

Характер взаємозв'язків України із світовими процесами глобалізації є одним з найбільш важких та важливих питань економічного сьогодення. Для України як держави з економікою не зрілого ринкового типу, що відчуває значний дефіцит багатьох ресурсів, а також має істотно занижений рівень міжнародних зовнішньоекономічних контактів із зовнішнім світом щодо реальних потреб і можливостей національної економіки, кардинального значення набуває облік тенденцій, що складаються в міжнародній економічній глобалізації. Ці тенденції вказують на перспективи й резерви, які можуть бути використані в ході пошуку інтеграційних рішень для України [3, с. 25].

Центральною проблемою інтеграційної діяльності нашої держави в сучасних умовах називають проблему низької конкурентоспроможності її національної економіки. А саме від цієї обставини залежать позиції країни у світовому господарстві та її інтеграційні перспективи. Положення України в її інтеграційних прагнень має подвійний характер. З одного боку, вона активно розвиває господарські зв'язки з іншими країнами світу, прикладає зусилля для більш активної участі у формуванні інших міжнародних інтеграційних угруповань. А з іншого боку, її національна економіка продовжує ще залишатися складовою частиною пострадянської господарської системи, що складалась десятиріччями.

Просування України по шляху включення в глобалізаційну світову економіку проходить дуже важко. Частка України в сукупному світовому ВВП за 2017 рік становить 0,29 % [8]. Також, наша держава продовжує втрачати позиції у глобальному рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016 – 2017 роки (TheGlobalCompetitivenessIndex), Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію) [9].

Спочатку вітчизняні виробники, мали можливість інколи суто ринковими методами інтегруватися у світове господарство, спираючись на дешеву робочу силу та природні ресурси. Відтепер такі виробники зіткнулись у світогосподарських центрах із великою кількістю ринкових та неринкових перешкод. Українська продукція повинна проходити сертифікації, патентування, перевірки на відповідність численним стандартам, нормам і тощо. Найчастіше виробникам залишається тільки можливість займати ті сфери виробництва, які приготували для них світогосподарські центри.

При переході до більш відкритої моделі розвитку виникла ілюзія можливості вирішення проблеми забезпечення платоспроможного попиту, заощаджень та нагромаджень за рахунок зовнішніх джерел. Відповідно, відбувалась переорієнтація на боротьбу за зовнішні ринки та залучення іноземних інвестицій. Проблеми збереження та збільшення власних ресурсів, господарської активізації населення і розширення внутрішнього ринку стали другорядними. Так, близько чверті виробленого в Україні ВВП припадає на експорт товарів і послуг. За останні роки імпорт товарів і послуг перевищує їх експорт. Відомо, що чим вищий економічний потенціал країни, тим більше вона має можливостей для розвитку за рахунок спираючись на внутрішній ринок, тим менше необхідно залучати товарів і послуг із зовнішніх ринків та, відповідно, виділяти ресурсів для експорту [1, с. 15].

Скорочується частка виробництва ВВП в сільському та лісовому господарстві, переробній промисловості. Розвиток цих видів економічної діяльності дав би Україні можливість розширення внутрішнього ринку, оптимізувати структуру експорту та імпорту.

Головною проблемою розвитку українського товарного експорту є низький потенціал конкурентоспроможності на зовнішніх ринках продукції з високим рівнем доданої вартості, низька технологічність і наукоємність товарів.

За Україною дедалі більше закріплюється місце постачальника напівфабрикатів, які виготовляються галузями з підвищеними рівнями трудомісткості (головним чином праці середньої кваліфікації), енерго- і матеріалоємності та з низьким рівнем екологічності. Такий розвиток експортної структури суперечить національним структурним пріоритетам і перспективам розвитку структури світового господарства загалом. Більше того, в умовах обмеженості внутрішнього попиту експортне зростання стає каталізатором тенденцій до структурного спрощення економіки, її деіндустріалізації [5].

Отже, динамізація процесів світової глобалізації збіглася з початком процесу кардинальних зрушень та змін в українській економіці та суспільстві. Від того, наскільки швидко та успішно наша держава зможе вирішити проблеми перехідного стану, пов'язані із формуванням якісно нової економічної та господарської систем, наскільки ці системи будуть адекватні потребам, що зумовили процеси глобалізації, залежить як місце України у світовому співтоваристві, так і якість життя кожного її громадянина.

Характер і ступінь включення України у світогосподарські зв'язки відображають сьогоденний стан її економіки. Низький економічний потенціал, з точки зору сучасних критеріїв, підштовхує країну до інтенсифікації міжнародного обміну, а низький рівень техніко-економічного розвитку стримує її включення в міжнародну торгівлю.

Можна значно прискорити створення передумов для ефективної міжнародної інтеграції національної економіки шляхом концентрації ресурсів у тих сегментах економічної структури, які визначають майбутнє світової економіки і створюють можливість для не наздоганяльного, а випереджального розвитку. Це висуває на перший план такі види економічної політики держави як науково-технічна, інноваційна, освітня та інформаційна.

Україні необхідно знайти своє місце в глобальній економіці, використовуючи для цього сильні сторони свого економічного, виробничого, науково-технічного та інтелектуального капіталу. Багато зусиль необхідно для того, щоб забезпечити перехід у міжнародному розподілі праці від сировинної до науково-технічної спеціалізації. Зростання конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках – неодмінна умова зміцнення економічного становища України у світі.

Список літератури

1. Адаптація України до переходу світ-системи від одно- до багатополосності: аналіт. доп. / [авт. кол.: Михальченко М. І., Шайгородський Ю. Ж., Шевченко О. К. та ін.; за ред. М. І. Михальченка]; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І. Ф. Кураса. – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса, 2012. – 120 с.
2. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму / О. Г. Білорус. – К.: НЕУ, 2003. – 360 с.
3. Білорус О. Глобалістика – нова синтетична наука / О. Білорус, В. Власов // Вісник Національної академії наук України. – 2010. – № 3. – С. 17 – 26.
4. Кірієнко О. М. Вплив глобальних світових тенденцій на розвиток економіки України / О. М. Кірієнко, Н. І. Кобзар, А. М. Андрейчикова // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Д.: ПДАБА, 2013. – № 6. – С. 39 – 43.
5. Данилина С. А. Влияние глобализации на экономическое развитие Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua>.

6. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посіб. / Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.
7. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: монографія / [А. С. Філіпенко (кер. авт. кол.), В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін.]. – К.: Знання України, 2004. – 304 с.
8. Наибольшими проблемами Украины эксперты назвали инфляцию, коррупцию и политическую нестабильность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.tsn.ua>.
9. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2016 – 2017 // Громадська спілка «Економічний дискусійний клуб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua>.

УДК 330.3

Денисюк Н. С.
студентка групи 341,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,
Водянка Л. Д.
к. е. н., доцент,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасних трансформаційних умовах, в яких перебуває Україна, важливим стає рівень розвитку інноваційності економіки. Саме інноваційна діяльність зможе посприяти розвитку економіки України, вивести її на новий рівень. Для формування такої системи необхідно враховувати всі умови й мобілізувати внутрішні джерела по стимулюванню інноваційної активності. Підприємства є первинною ланкою, яка при таких умовах повинна займатись інноваційною діяльністю, що є запорукою високого рівня конкурентоспроможності та сталого розвитку. Проте не слід забувати і про ряд проблем, що виникли у процесі сучасного розвитку економіки внаслідок сповільнення інноваційних процесів у системі господарювання. Тому на сьогодні актуальним постає питання здійснення інноваційної діяльності вітчизняними підприємствами.

Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку в Україні на як на макро- так і на макрорівнях, здійснення інноваційної діяльності в сучасних умовах, питання інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності досить ґрунтовно висвітлені в працях відомих учених-економістів, таких як: В. Александрова, О. Амоша, Г. Андрощук, П. Бубенко, В. Геєць, Б. Данилишин, Я. Жаліло, В. Семиноженко, Л. Федулова та інші.

В сучасних умовах трансформаційних процесів, які супроводжують економіку України, на перше місце вийшли проблеми інноваційної діяльності. Досвід розвинутих країн, свідчить що неможливо вийти з економічної кризи без активізації інноваційної діяльності та розвитку науки і технологій загалом. Це досягається шляхом створення для учасників інноваційних процесів різного роду преференцій: податкових, кредитних, митних страхових. В таких країнах все більшою мірою усвідомлюється необхідність стимулювання суб'єктів господарювання до здійснення інноваційної діяльності.

Україна піднялася в Global Innovation Index 2016 на 8 позицій, зайнявши 56 місце. Це найвища сходинка для нашої країни за час існування ГІІ. Україна розташувалася між Монголією і Бахрейном, які займають відповідно 55 і 57 місця. У групі країн з доходом нижче середнього наша країна зайняла друге місце після Молдови [1].

В Європі Україна на 34 місці з 39, випереджаючи Македонію (58), Сербію (65), Білорусь (79), Боснію і Герцоговину (87) і Албанію (92). Наша країна єдина серед європейських країн в загальному рейтингу від 50 до 100, хто покращив свої позиції. В рамках ГІІ аналітики розподіляють країни на три сегменти – лідери, успішні і країни-аутсайтери - в залежності від розміру ВВП на душу населення при оцінці впливу на нього інноваційних ринків. Україна знаходиться в ближче до центру кривої в сегменті «процвітаючих» ефективних інноваторів поряд з В'єтнамом, Індією, Філіппінами, Вірменією і Марокко.

ТОП-25 країн світу за кількістю патентних заявок від резидентів у розрахунку на 100 млрд. дол. у ВВП) свідчить про передумови активізації інноваційної діяльності при

забезпеченні відповідних сприятливих умов. В рейтингу 50 найбільш інноваційних країн світу, що публікується Bloomberg, Україна в минулому році зайняла 33 місце, піднявшись на 16 позицій [2].

За даними Державної служби статистики У 2016 році інноваційною діяльністю в промисловості займалися 834 підприємства, або 18,9 % обстежених промислових.

Серед регіонів вищою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств була в Харківській, Тернопільській, Миколаївській, Запорізькій, Івано-Франківській, Одеській, Житомирській, Львівській, Чернівецькій, Херсонській областях та м. Києві; у розрізі видів економічної діяльності – на підприємствах з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, автотранспортних засобів, коксу та продуктів нафто перероблення [7].

Протягом 2016 року на інновації підприємства витратили 23,2 млрд. грн, у тому числі на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 19,8 млрд. грн, на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,4 млрд. грн, на придбання існуючих знань від інших підприємств або організацій – 0,1 млрд. грн та 0,9 млрд. грн – на іншу інноваційну діяльність (уключаючи проектування, навчання, маркетинг та іншу відповідну діяльність (інші витрати). Найбільше коштів витрачено підприємствами Дніпропетровської, Харківської, Вінницької областей та м. Києва; серед видів економічної діяльності – підприємствами металургійного виробництва, добування природного газу, виробництва харчових продуктів, машин та устаткування, виробництва автотранспортних засобів. Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 22036 млн. грн (або 94,9 % загального обсягу витрат на інновації) [7].

Серед чинників, що мають негативний вплив на сферу інноваційного розвитку підприємств, необхідно відзначити:

- відсутність ефективної системи державної підтримки розвитку інноваційних процесів;
- нерозвиненість законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності;
- недостатність фінансування освіти і науки;
- відсутність стимулювання державою інноваційного бізнесу;
- недостатність бюджетного та відсутність венчурного фінансування;
- відсутність дієвої інноваційної інфраструктури.

Варто зазначити, що вітчизняна наука і практика не стоять на місці, зроблено чимало, про що звітують вітчизняні вчені. Але інноваційний процес фокусується навколо підприємств. Саме на підприємстві здійснюється практична реалізація інновацій, випускається продукція. Наука може тільки продукувати знання, пропонувати нові технології, що здатні підвищувати конкурентоспроможність продукції підприємств, рекламувати їх і тим самим формувати попит.

Проте сьогодні держава з боку держави відсутні дієві заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності. Тому нами вбачається шлях розвитку інноваційної діяльності, при якому держава, суб'єкти господарювання та науково-освітні заклади будуть взаємодіяти і кількісно та якісно збільшувати інноваційність вітчизняної економіки. Саме ось така скоординована робота посприє підвищенню інноваційної діяльності в Україні, яка в свою чергу посприє розвитку економіки.

Таким чином на сьогодні інноваційна діяльність, не зважаючи на покращення показників в 2016 році, знаходиться на етапі свого становлення. Тому в таких умовах доцільно проводити заходи, які будуть спрямовані на розвиток інноваційної діяльності в Україні.

Список літератури

1. Global Innovation Index 2016 Winning with Global Innovation Author(s): WIPO, WIPO, Cornell University, INSEAD Publication year 2016: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.

2. Андрощук Г. О. Інтелектуальна власність: юридична форма – економічний зміст / «Юридична газета» №34-35 (532-533) від 30 серпня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurgazeta.com/interview/intelektualna-vlasnist-yuridichna-forma-ekonomichniy-zmist.html>.

3. Андрощук Г. О. Формування національної інноваційної системи України: передумови і обмеження / Г. О. Андрощук // Правове забезпечення розвитку національної інноваційної системи в умовах глобалізації: матеріали Всеукр. наук-практ конф. (Харків, Київ, 11 груд. 2015 р.). – Х.: Право, 2015. – С. 172 – 181.
4. Андрощук Г. О. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності: монографія. / Г. О. Андрощук, С. А. Давимука, Л. І. Федулова. – К: Парламентське видавництво, 2015. – 512 с.
5. Андрощук Г. О. Інтелектуальна власність в наукоємних виробництвах і оборонній сфері в системі національної безпеки / Г. О. Андрощук // Наука та наукознавство. – 2014. – № 4. – С. 90 – 100.
6. A new ranking of the world's most innovative countries. An Economist Intelligence Unit report Sponsored by Cisco [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://graphics.eiu.com/PDF/Cisco_Innovation_Complete.pdf.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 332.8

Дорош В. О.

студент кафедри «Обліку, аудиту та УФЕБ»,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Житлово-комунальні питання відносяться майже до всіх людей, що так чи інакше користуються послугами водопостачання, теплопостачання тощо, більш прямо це може стосуватись працівників, що зайняті роботою на таких підприємствах. Проблеми житлово-комунального сектору можна розділяти на досить велику кількість категорій, проводити різну їх класифікацію, але всі вони зводяться до одного знаменника – це фінансування.

В бюджетах не завжди відводять достатній обсяг коштів для ЖКП, тому ці підприємства повинні опиратись на власні доходи. Лівова частка послуг оплачується населенням, платоспроможність якого не завжди в спроможі покрити навіть частину їх зобов'язань, це можуть бути незахищені верстви, безробітні або навіть люди, які сприймають комунальні послуги як необхідні громадські товари а тому й безкоштовні. Звідси виникає ситуація, коли комунальні підприємства мають досить велику непокриту дебіторську заборгованість, яка не дає можливість проводити розрахунки з працівниками вчасно, технічний стан характеризується застарілими технологіями, незадовільним технічним станом мереж та обладнання та високим енергоспоживанням [1, с. 1].

Накопичення непокрытих збитків потребує вирішення цієї ситуації за рахунок проведення реформування як на місцевих, так і на державному рівнях, де надання субсидій на оплату комунальних послуг не є вирішенням, так як основна проблема не в самих підприємствах, а в системі що склалась в країні, як загалом, так і в даному секторі. Ліквідація монополії, чесна та прозора конкуренція серед постачальників може створити вибір для населення та покращити якість послуг. На сьогодні конкуренція з'явилася лише в напрямках таких як благоустрій, озеленення, ритуальне обслуговування. Система управління житлом і його експлуатація, монополія у сфері водопостачання, водовідведення та теплопостачання залишилося на рівні, що отриманим нам в спадщину від УСРСР.

На сьогодні регулювання тарифів та їх контроль здійснюється НКРЕКП відповідно до закону України, проте прозорість діяльності цього комітету також можна поставити під питання, враховуючи що комісія яка проводить конкурс на посади членів Регулятора призначається президентом України, ВРУ та Кабміном [2, с. 1]. Тобто є можливість просування особистих інтересів тощо.

Отже, вирішення проблем ЖКП передбачає зміна системи в першу чергу на рівні держави через запровадження конкуренції, для можливості вибору у населення, покращення якості надаваних послуг і встановлення адекватних ринкових цін.

Список літератури

1. Проблеми житлово-комунального сектора в Україні [Електронний ресурс] / Громадянська мережа ОПОРА // К.: 2014. – С. 1 – Режим доступу: <http://www.osbbua.org/project-2>.
2. Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [Електронний ресурс] / Верховна рада України // ВРУ – 2016. – №1540-VIII. – С. 1. – Режим доступу до закону: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/1540-19>.

УДК 336.131

Зубайрова О. О.

студентка,
Університет митної справи та фінансів

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Бюджетна система нашої держави перебуває в процесі становлення та пошуку свого варіанту ефективного управління державними програмами. Головним інструментом стратегічного розвитку держави є ефективний бюджетний процес як основна складова частина державного бюджету. Ефективне використання бюджетних коштів і якісний контроль за цим процесом – головна ціль формування бюджетів.

Реформування бюджетної системи в Україні передбачає вдосконалення практики бюджетного планування через застосування сучасних методик та прогресивних підходів, підтверджених зарубіжним досвідом. Одним із таких підходів є програмно-цільовий метод формування бюджетів, який є дієвим і ефективним.

Програмно-цільове бюджетування є провідним інструментом ефективного управління бюджетними ресурсами у всіх розвинутих країнах світу, де за останні 50 років методи, технології та процедури бюджетного менеджменту зазнали швидких і суттєвих змін. Віддача від перерозподілу фінансових ресурсів у бюджетній системі визначає перспективи розвитку національних економік, стабільність соціально-економічних процесів та добробут населення [1]. Основна мета застосування програмно-цільового методу – підвищення прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами.

Програмно-цільовий підхід у бюджетному процесі передбачає формування й виконання бюджету відповідно до бюджетних програм головних розпорядників бюджетних коштів, зокрема визначення загальної мети кожної бюджетної програми на довго- й середньостроковий періоди; цілей і завдань програми на короткостроковий період; видів і напрямів діяльності, яка забезпечує реалізацію програми. Такий підхід ґрунтується на ретельному аналізі необхідних і можливих бюджетних ресурсів для фінансування програми в плановому й наступних роках та отримання від реалізації бюджетної програми очікуваного результату. Зазначене передбачає розробку кількісних і якісних показників результативності, критеріїв оцінки й аналізу бюджетних програм щодо обсягів затрат, досягнення необхідних результатів, рівня ефективності та якості, які характеризують виконання програми та допомагають оцінити використання бюджетних коштів.

Відповідно до мети застосування ПЦМ у бюджетному процесі результативні показники бюджетної програми є основоположними елементами цього методу, які притаманні йому і відрізняють від традиційного методу бюджетування. Методологія бюджетного процесу на засадах ПЦМ передбачає застосування результативних показників бюджетних програм на всіх його стадіях: складання та виконання бюджетів; контролю за використанням бюджетних коштів [2].

Основними ознаками бюджетного процесу на місцевому рівні, що відбувається із застосуванням інструментів програмно-цільового методу є такі:

1. Формування бюджетних показників на декілька наступних за плановим прогностичних років, що має забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток.

2. Зосередження уваги на результатах. Перенесення акценту з утримання наявної мережі бюджетних установ на результати їх діяльності. За допомогою ПЦМ можна порівняти обсяг фінансування бюджетної програми (витрат) із кінцевими результатами, очікуваними від її виконання, та забезпечити оптимальне співвідношення бюджетних видатків із досягнутими результатами.

3. Відповідальність. Кожен учасник бюджетного процесу наділений повноваженнями щодо ефективного використання бюджетних коштів, а отже, несе відповідальність за свої дії або бездіяльність на всіх стадіях бюджетного процесу.

4. Прозорість бюджетного процесу. Залучення громадськості до участі в бюджетному процесі шляхом підготовки та проведення громадських слухань із питань діяльності органів місцевого самоврядування та бюджету.

Отже, як висновок можемо сказати, що програмно-цільове бюджетування – дуже вчасна для України модель, яка задовольняє всім вимогам реформування державної фінансової системи. Сутність програмно-цільового бюджетування полягає у розподілі ресурсів за програмами, що мають конкретні стратегічні цілі та оперативні завдання, які необхідно виконати. Основні елементи покращеного процесу формування бюджету, такі як середньострокове управління видатками, посилений та більш прозорий моніторинг та контроль за виконанням бюджету, а також раціональна структура програм і розподілу ресурсів прямо впливають на можливість органів місцевого самоврядування задовольняти потреби населення.

Крім можливості більш ефективно використати обмежені фінансові ресурси, ця методологія дає змогу Україні зробити крок у напрямку до європейської інтеграції. Запровадження програмно-цільового методу відповідає усім вимогам вступу до Європейського Союзу у сфері реформи системи управління фінансами у відповідності до європейського законодавства у цій сфері. Однією з основних умов вступу до Європейського Союзу є підготовка бюджету виключно у програмному форматі, а конкретні результати досягнуті в країнах ЄС, вказують на ефективність цього методу.

Список літератури

1. Кульчицький М. І. Програмно-цільове бюджетування на місцевому рівні / М. І. Кульчицький, С. М. Самець // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання Дніпропетровського аграрно-економічного університету. – 2015. – № 7.
2. Ливдар М. В. Програмно-цільовий метод складання бюджету / М. В. Ливдар // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 2. – С. 109 – 114.

УДК 331.1

Каменюк М. Т.

здобувач 3 курсу спеціальності «Оціночна діяльність»,
Вінницький технічний коледж,

Сікорський Д. В.

здобувач 3 курсу спеціальності «Оціночна діяльність»,
Вінницький технічний коледж

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

В умовах ринкової економіки пріоритетного значення набуває досягнення конкурентоспроможності національних підприємств, як основної умови їх ефективного функціонування в нестійкому економічному просторі, стабільного динамічного зросту, покращення їх становища на ринку.

Нейтралізація даної недоречності залежить від збільшення масштабів та темпів акумулювання фінансового капіталу та покращення його використання. Відзначимо, що фінансовий капітал виступає обов'язковим стрижневим фактором у системі суспільного відтворення, що проявляється при кризових деформаціях в умовах його дефіциту.

Теоретичні та практичні аспекти фінансового капіталу як основи функціонування держави досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені. Зарубіжні дослідники, що приділили увагу концепціям фінансового капіталу: А. Блек, Дж. Бечмен, Дж. Грант, С. Джарел, Дж. Девис, Дж. Кнігт, Т. Коллер, П. Райт, К. Саварес, М. Скотт та ін. Фінансовий капітал як важіль функціонування держави висвітлено у роботах вітчизняних науковців, а саме: Ф. Бутинець, С. Голов, Г. Кірейцев, І. Кутер, В. Палій, О. Пилипенко, І. Поліщук, В. Сопко, В. Швець та ін. Однак враховуючи цінність праць дослідників, вважаємо, що дана тема є досить дискусійною, що обумовлює її вибір та актуальність.

Дефініції слова «капітал», походить від латинського «capitalis», що означає – основний, головний [2, с. 23]. Трактують капіталу як економічної категорії, що має складну філософську та правову природу, було започатковано Аристотелем за часів античності. В наш час існує безліч визначень поняття «капітал». Нагадаємо, що на початку зародження економічної теорії капітал окреслено як багатство, як джерело нагромадження скарбів, чи як абсолютну форму достатку (Аристотель, Ф. Аквінський, Т. Ман, Дж. С. Мілль, Т. Мальтус) [1, с. 17]. Отож, можна зауважити, що капітал не завжди є виявом розкошу, у тому значенні

у якому його сприймають, відповідно капітал може бути багатством з у руках приватної особи чи капіталіста, або на рівні держави [3, с. 154].

Ринкові перетворення є процесами зародження багаторівневої економіки, в основі якої – фінансовий капітал. Далі виокремимо дві базові складові:

– теоретичні засади переміщення ключової ролі в економіці від продуктивного до фінансового капіталу;

– специфіка української економіки щодо формування в ній фінансового капіталу.

У такому аспекті має нагальну потребу вирішення питання щодо фінансового капіталу як потенційного ресурсу економічного піднесення та його першоджерело та з'ясування ролі фінансового капіталу в системі ринкового середовища. Відмітимо, що кожний новий рівень у розвитку світової економіки вносить корективи та якісно модернізовані ознаки не тільки у форму, а й у наповнення фінансового капіталу. Як наслідок відбулось переплетення і нарощення банківського та промислового капіталу, що обумовило формування фінансового капіталу.

Реалії свідчать, що системні властивості фінансового капіталу постають більш гостро, ніж в традиційній капіталістичній економіці, де система ринків сформована історично та побудована на феноменах розвитку. На нашу думку, щоб визначитися із наповненням поняття фінансового капіталу, виділимо визначальні атрибути цієї економічної категорії:

1) фінансовий капітал являється вирішальним фактором виробництва;

2) фінансовий капітал відображає процес створення, розподілу та використання фінансових засобів як на мікро так і на макро рівні;

3) фінансовий капітал є економічним фундаментом розвитку держави;

4) фінансовий капітал – це основа формування прибутку та блага його власника;

Враховуючи розглянуте, вважаємо доречним наступне його визначення: «фінансовий капітал виступає фінансовим, матеріальним і нематеріальним активом, який має прояв у грошовому виразі, акумулюється суб'єктами господарювання задля забезпечення отримання прибутку».

Таким чином, узагальнюючи вищерозглянуте, можна констатувати, що фінансовому капіталу притаманні ознаки рівня ефективності виробничо-господарської діяльності; крім того він є джерелом ризику, що визначається процесом його формування та використання. У широкому значенні фінансовий капітал характеризується як загальна вартість засобів у матеріальній, фінансовій та нематеріальній формах, що у свою чергу, інвестуються у формування активів, для одержання прибутку.

Список літератури

1. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: «Знання», 2012. – 206 с.
2. Історія економічних вчень: підручник / за ред. Тарасевича В. М. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 352 с.
3. Кадацька А. М. Сутність власного капіталу підприємства / А. М. Кадацька // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2014. – № 4 (59). – С. 153 – 156.
4. Сучасні економічні теорії: 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового екзамену та комплексного державного екзамену з економічної теорії / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, М. М. Теліщук та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 224 с.

УДК 330.341.1

Паламарчук О. С.

викладач кафедри економічної кібернетики,
Рівненський державний гуманітарний університет

РЕГІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

В сучасних умовах перспектива економічного розвитку регіонів України багато в чому залежить від інноваційної політики, яку проводить сама держава. Очевидно, що в умовах посиленої конкуренції виграють саме ті регіони, які забезпечують сприятливі умови для розвитку інноваційної діяльності.

Досягти цього можна тільки тоді, коли інноваційна політика буде в центрі уваги не тільки держави, а і кожного регіону, галузі та суб'єкта господарювання.

Для уточнення сутності впливу регіональної інноваційної політики на економічне зростання, варто звернутися до базового Закону України «Про інноваційну діяльність» [1], який визначає мету та принципи державної інноваційної політики. Згідно з цим Законом, головною ціллю державної інноваційної політики визнається створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Закон «Про інноваційну діяльність» визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. Встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку інноваційної моделі розвитку економіки України інноваційним шляхом. Державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, які реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних.

Основними принципами державної інноваційної політики у ЗУ «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» встановлено:

- орієнтацію на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримку підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовку кадрів у сфері інноваційної діяльності [2].

З огляду на це, виникає потреба у запровадженні заходів розвитку та удосконалення інноваційної політики України. До найбільш дієвих можна віднести наступні, узагальнивши і згрупувавши їх по напрямках:

1. Удосконалення управління у сфері інновацій.
2. Активізація інноваційної діяльності на підприємствах.
3. Поєднання потенціалу сфери досліджень і розробок з промисловістю.
4. Підвищення рівня інноваційної діяльності в регіонах.
5. Розвиток інноваційної культури.
6. Конкурентоспроможність на світовому ринку у сфері еко-інновацій.

Кожен пункт можна охарактеризувати як удосконалення, нові програми чи порядок фінансування, а також зміни або доповнення до законодавчих норм.

Виконання запропонованих заходів призведе до значного покращення позицій України за відповідними інноваційними показниками. Якщо для оцінки використовувати показники EU Trendchart5, то очікується, що у 2020 році Україна перейде з групи країн, що відстають у розвитку, до групи «помірних новаторів» і зможе досягнути бажаних результатів [3].

Переміщення України сходинками інноваційного розвитку вимагатиме величезних зусиль, ресурсів, політичної волі і високої мобілізованості суспільства. Проте для окремих секторів вітчизняної економіки ці зусилля мають бути ще більшими, ніж по економіці в цілому.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3715-17>.

3. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. – Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. – Остаточний варіант (проект від 19.10.2011). – К.: Фенікс, 2011. – 76 с.

УДК 332.14.2:338.26"313":330.12

Почерніна Н. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ В АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Приєднання України до глобального процесу забезпечення сталого розвитку започаткувало процес розробки регіональних стратегій з урахуванням 17 Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році [1] та адаптовані до національних особливостей [2, с. 3]. Цей процес вимагає від місцевих органів влади, по-перше, комплексного підходу до середньострокового планування для одночасної реалізації завдань в системі «економіка – суспільство – природа»; по-друге, висуває потребу «у скороченні переліку пріоритетів регіонального розвитку з метою концентрації фінансових ресурсів на основних завданнях, які матимуть системний та довгостроковий вплив на розвиток регіонів та національної економіки в цілому» [3, с. 4].

Відправним пунктом формування стратегій розвитку на період до 2030 року є оцінка поточної ситуації та виявлення найбільш гострих проблем, притаманних регіону у даний період часу. Одним із найбільш значимих показників для такого аналізу є інтегральний регіональний індекс людського розвитку (РІЛР), який враховує матеріальні, соціальні та екологічні умови життя населення. Дане дослідження має на меті визначити пріоритетні ЦСР для різних регіонів України на базі показника РІЛР за період 2014 – 2016 рр., розрахованого фахівцями Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України [4, с. 37 – 65].

Із 17 ЦСР, визначених на національному рівні, є цілі, реалізація яких потребує зусиль усіх макроекономічних суб'єктів без конкретизації до регіональної приналежності, зокрема: пом'якшення наслідків зміни клімату; мир, справедливість та сильні інститути; гендерна рівність; партнерство заради сталого розвитку. Реалізація інших 13 цілей реалізація відбувається, передусім, на регіональному рівні, тому визначення стратегічних пріоритетів є важливим завданням для місцевих органів влади. Авторське бачення пріоритетних цілей сталого розвитку з урахуванням рейтингу регіонів на базі РІЛР представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Соціальні цілі розвитку регіонів України на період до 2030 року

Області ¹⁾	Складова РІЛР з найнижчим рейтингом регіону за 3 роки	Найпроблемніший індикатор у визначеній складовій РІЛР	Відповідна ЦСР
1	2	3	4
Вінницька	Комфортне життя	Обладнання будинків у сільській місцевості централізованою каналізацією та водовідведенням, газопостачанням або підлоговою електроплитою	Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови
	Гідна праці	Частка працівників, які отримують зарплату менше 1,5 прожиткових мінімумів, %	Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання
Волинська	Добробут	Кількість мінімальних продуктових кошиків, які можна придбати за середньодушовий дохід	Ціль 1. Подолання бідності
Дніпропетровська	Відтворення населення	Ймовірність дожити від 20 до 65 років	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Економіка, фінанси та менеджмент: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку в Україні та світі»**

Продовж. табл. 1

1	2	3	4
Житомирська	Добробут	Питома вага домогосподарств, які мають всі товари тривалого користування базового набору (телевізор, холодильник, пральна машина), %	Ціль 1. Подо-лання бідності Ціль 9. Про-мисловість, інновації та інфраструктура
Закарпатська	Освіта	Частка осіб із освітою не нижче рівня «базова вища» серед населення 25 років і старше, %	Ціль 4. Якісна освіта
Запорізька	Комфортне життя	Інтегральний показник стану навколишнього середовища	Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші Ціль 14. Збере-ження морсь-ких ресурсів
Івано-Франківська	Освіта	Чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком 3 – 5 років, %	Ціль 4. Якісна освіта
Київська	Соціальне становище	Кількість хворих із вперше встановленим діагнозом алкоголізму і алкогольних психозів, розладу психіки та поведінки внаслідок вживання наркотиків та інших психоактивних речовин	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво
Кіровоградська	Соціальне середовище	Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (на 100 тис. дітей у віці 0 – 17 років)	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя
Львівська	Добробут	Кількість мінімальних продуктових кошиків, які можна придбати за середньодушовий дохід	Ціль 1. Подолання бідності
Миколаївська	Соціальне середовище	Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (на 100 тис. дітей у віці 0 – 17 років)	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя
Одеська	Соціальне середовище	Кількість хворих із вперше встановленим діагнозом активного туберкульозу (на 100 тис. населення)	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя
Полтавська	Комфортне життя	Забезпеченість житлом у міських поселеннях (загальна площа на 1 особу), м ²	Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад
Рівненська	Добробут	Рівень бідності за відносним критерієм (питома вага населення, еквівалентні сукупні витрати якого не перевищують 75 % медіанного рівня), %	Ціль 1. Подолання бідності
Сумська	Комфортне життя	Питома вага квартир (одноквартирних будинків), обладнаних централізованим газопостачанням або підлоговою електроплитою у сільській місцевості, %	Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови. Ціль 7. Доступна та чиста енергія
Тернопільська	Гідна праця	Рівень зайнятості населення (частка зайнятих серед населення 18 – 65 років), %	Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання
Харківська	Відтворення населення	Сумарний коефіцієнт народжуваності	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя
Херсонська	Добробут	Питома вага домогосподарств які робили заощадження, або купували нерухомість, %	Ціль 10. Скорочення нерівності
Хмельницька	Комфортне життя	Обсяг реалізованих населенню послуг (на 1 особу)	Ціль 10. Скорочення нерівності
Черкаська	Гідна праця	Частка працівників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, %	Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови
Чернівецька	Освіта	Середній бал за результатами зовнішнього незалежного оцінювання (по всіх предметах)	Ціль 4. Якісна освіта
Чернігівська	Відтворення населення	Сумарний коефіцієнт народжуваності	Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя

Джерело: складено автором

¹⁾ *Без Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської області*

Орієнтація регіональних стратегій на реалізацію цілей сталого розвитку, що мають пріоритетний характер для даної території, дозволять підвищити рівень середньострокового планування та науково обґрунтувати «дерево цілей» соціально-економічного розвитку територій на перспективу до 2030 року.

Список літератури

1. The Millennium Development Goals Report. – New York : United Nations, 2015. 75 p.
2. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e69be&title=Na tsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina>.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року / Затверджена КМУ 6 серпня 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
4. Регіональний людський розвиток : стат. бюлетень // Державна служба статистики України. Київ, 2017. 66 с.

УДК 336.5

Спасова К. М.

студентка,

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Науковий керівник:

Бовсуновська Г. С.

к. е. н., доцент кафедри фінансів,

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

**РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА
В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

Формування різних форм та видів фінансових послуг є поштовхом для розвитку ринкових відносин, підвищення ролі фінансового ринку в економіці, що, в свою чергу супроводжується розвитком фінансового посередництва, а також появою додаткових суб'єктів, які його реалізують. Для ефективного функціонування ринку фінансових послуг фінансові посередники відіграють надзвичайно важливу роль. Їх основне завдання полягає в переміщенні тимчасово вільного капіталу між учасниками ринку і в кінцевому підсумку забезпечення його ефективного перерозподілу в суспільстві.

Фінансове посередництво в Україні представлено здебільшого банками. Це можна пояснити нетривалим розвитком ринкових відносин, недостатнім обсягом вільного капіталу, а також недостатньо розвинутим ринком фінансових послуг, які представлені небанківськими установами. В сучасних умовах небанківські або так звані парабанківські фінансово-кредитні установи відіграють все більш важливу роль як основні учасники ринкової економіки.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», об'єктами фінансового ринку виступають різноманітні фінансові послуги [3]. Діяльність небанківських фінансових установ має суттєві відмінності і специфічні особливості у порівнянні з діяльністю банків. До основних розрізненостей можна віднести вузьку спеціалізацію, відсутність прямої дії на формування пропозиції грошей на ринку, а також наявність високого ризику порівняно з операціями банків [1].

У табл. 1 наведено дані щодо обсягів активів фінансових посередників.

Таблиця 1

Активи небанківських фінансових установ, 2015 – 2017 рр., тис. грн

Фінансові посередники	Період			2016/2015	2017/2016	2017/2015
	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	Темп росту, %	Темп росту, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7
Страхові компанії	70 261,20	60 729,10	56 075,60	-13,6	-7,7	-20,2
Недержавні пенсійні фонди	2 469,20	1 980,00	2 138,70	-19,8	8,0	-13,4
Кредитні спілки	2 338,70	2 064,30	2 032,50	-11,7	-1,5	-13,1
Ломбарди	1 710,30	2 218,60	3 317,70	29,7	49,5	94,0
Інші кредитні установи	12 660,20	17 441,70	22 786,10	37,8	30,6	80,0

Продовж. табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Юридичні особи публічного права	7 111,90	7 263,30	7 144,50	2,1	-1,6	0,5
Фінансові компанії	51 264,87	71 120,00	67 401,40	38,7	-5,2	31,5

Джерело: складено за даними офіційного сайту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [2]

Згідно з табл. 1 динаміка зміни обсягів активів небанківських установ є нестабільною, найбільш капіталізованими є страхові компанії та фінансові компанії, відзначена певна стабілізація стосовно сповільнення падіння загальних показників їх діяльності. Переважають у структурі активів страхових компаній – банківські депозити, акції та права вимоги до перестраховиків. Що стосується фінансових компаній, то збільшення обсягів активів відбулося завдяки наданню певних видів послуг – операції стосовно переказів грошових коштів, надання позик, гарантій, проведення факторингових операцій.

Дані, щодо кількості фінансових посередників на ринку представлено на рис. 1.

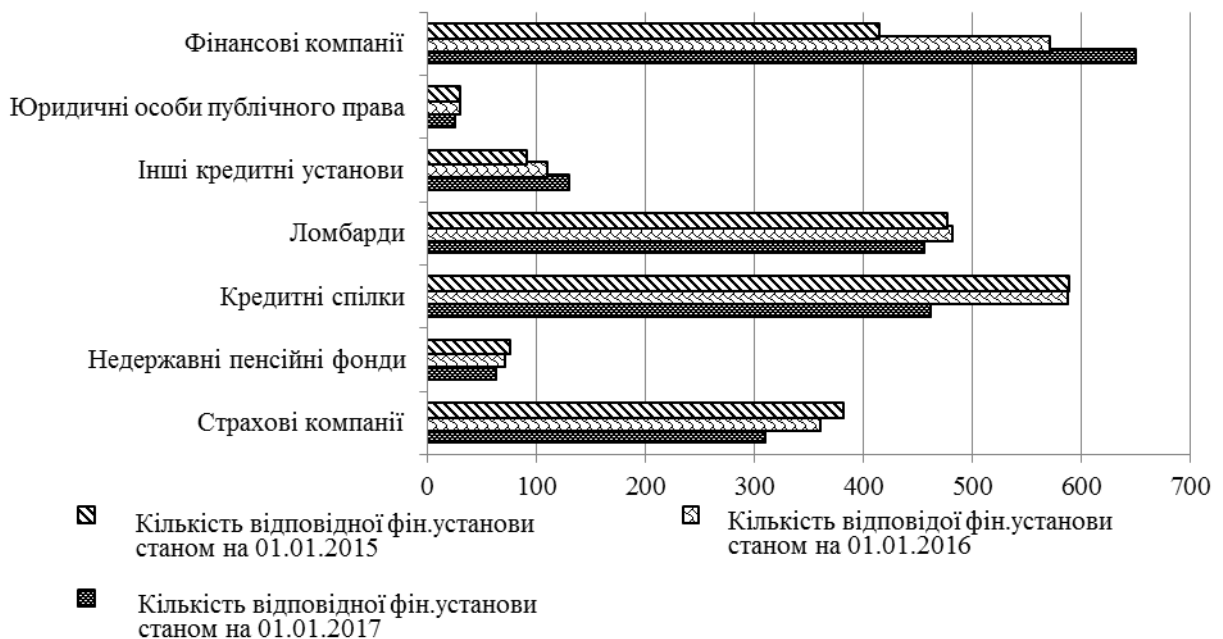

Рис. 1. Кількість основних видів фінансових посередників в Україні, 2015 – 2017 рр.

Відзначимо, що кількість фінансових установ в цілому зменшилася, зокрема, зменшилася кількість ломбардів, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів та страхових компаній. Ключовими факторами, що стали першоджерелом такої тенденції, є наслідки фінансової кризи – відтік та зменшення довіри клієнтів до фінансових установ, погіршення їх платоспроможності тощо. Задля підвищення ефективності державного регулювання Нацкомфінпослуг впровадив посилення контролю за діяльністю парабанківських фінансово-кредитних установ, проте встановлені вимоги повсякчас порушувались [2].

Зауважимо, що в Україні на даний момент не існує цілісної стратегії розвитку ринку фінансових послуг, окрім цього, відсутня необхідна досконала нормативно-правова база, що стримує темпи його розвитку. Тож до проблем розвитку фінансових посередників в Україні слід віднести недосконалість законодавчої бази їх функціонування, відсутність сприятливого середовища для розвитку ринку посередницьких послуг, недостатню інформованість потенційних клієнтів про їх діяльність та переваги, які забезпечує їх функціонування, відсутність підтримки з боку держави та досконалої системи регулювання їх діяльності, недовіру й низькі доходи населення. Вирішення цих проблем буде сприяти подальшому розвитку фінансового посередництва в Україні.

Список літератури

1. Тропіна В. Б. Фінансові посередники: основні тенденції розвитку в Україні / В. Б. Тропіна, Л. В. Лисяк // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 178 – 184.
2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

УДК 338.01

Яковенко С. Л.

голова циклової комісії «Бухгалтерський облік»,
викладач I категорії,

Лозівська філія Харківського державного
автомобільно-дорожнього коледжу,

Власенко Т. Ю.

викладач I категорії,

Лозівська філія Харківського державного
автомобільно-дорожнього коледжу

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК

Сучасна економіка є настільки високодинамічна і схильна до ризикових проявів, що навіть професіонали не ризикують робити точні прогнози на майбутнє, обережно висловлюючи думку лише про можливі тренди. Однак повністю відмовитися від процесів прогнозування і планування не представляється можливим. По суті, лише на підставі попередніх розрахунків можна виробити стратегію сталого розвитку економіки країни і максимально швидко вийти зі стану кризи.

Україна не є винятком з даного правила. Щорічно ми можемо читати прогнози, зроблені експертами з урядових відомств, а також знайомитися з думками незалежних аналітиків і викладками міжнародних організацій, які пропонують нам своє бачення динаміки найважливіших макроекономічних показників держави.

Безумовно, такі прогнози викликають інтерес не тільки економістів та підприємців, але й звичайних українців, адже від того, наскільки успішним буде черговий рік, залежить соціальна політика країни, перспективи підвищення зарплат, пенсій і стипендій.

Фахівці Мінекономрозвитку дивляться в майбутнє з неабиякою часткою оптимізму, припускаючи, що вже 2017 рік продемонструє позитивні тренди в економіці країни. За розрахунками Мінекономрозвитку України, вже в 2017 році зростання може бути зафіксоване на рівні 2,9 %, а в 2018 даний показник досягне позначки в 3,8 – 4,1 %. Крім того, у прогнозах містяться відомості про зниження інфляції. Цей показник нарешті вдасться приборкати, зафіксувавши на рівні 10,9 % та 6,9 % у 2017 і 2018 роках відповідно.

Тим не менш, на найближчі кілька років експерти прогнозують підвищення рівня бюджетного дефіциту і державного боргу, що пов'язано, насамперед, з необхідністю виплати зовнішніх позик і відсотків по них. У 2017 році бюджет розраховують звести з дефіцитом у 56,9 мільярдів гривень, в 2018 ж цей показник зросте до рівня 74,4 мільярда. Державний борг країни зросте з 1,930 трильйонів гривень до 2017 до 2,063 трильйонів в 2018 році.

Державний борг України в 2018 році складе 2,063 трильйона гривень [1].

У числі найбільш явних внутрішніх ризиків можна назвати повільне впровадження реформ, невисокий рівень платоспроможності реального сектора економіки і негативні тренди у кредитній активності банківського сектора. Головними зовнішніми ризиками ми вважаємо недоотримане фінансування від МВФ, скорочення доступу до зовнішніх позик на міжнародному кредитному ринку, а також низькі темпи відновлення світової економіки в цілому, що негативно відбивається на активності інвесторів.

Економіка України, яка залишається абсолютно недиференційованою, може досить серйозно постраждати від негативної цінової кон'юнктури на сировину.

Підтримує таку думку і Ерік Найман, який є керуючим партнером компанії «Capital Times». Найман висловив думку, що серед усіх європейських країн Україна знаходиться в

самому незавидному положенні. Її можна порівняти хіба що з Молдовою, а якщо уряд не активізує процес реалізації дієвих реформ, у країні є всі шанси опуститися на рівень Венесуели. Час припиняти практику, коли практично всі галузі економіки продовжують триматися на залишках радянської спадщини.

На думку експерта, потрібно активізувати боротьбу з корупційними проявами і починати вкладати гроші в інфраструктуру і основні фонди [5].

Якщо уряд не активізує реформи, то добробут України буде залежати від волі випадку. При підвищенні цін на метал або зерно бюджет буде поповнюватися валютними надходженнями, проте вже через пару місяців несприятливі тренди в кон'юктурі можуть позначитися на стабільності гривні.

У 2018 – 2021 році настане час віддавати борги за кредитами та на погашення позик може знадобитися близько четвертої частини держбюджету.

Інвестиційна корпорація ІСУ, яка консультує поточну владу щодо прогнозних показників розвитку економіки, розрахувала базовий варіант сценарію економічного стану України на кілька років. Основні тези, представлені у звітах, виглядають так:

– можна розраховувати лише на невелике зростання ВВП в 2017 і 2018 роках. Максимум, прогнозований експертами, – 2,3 і 2,8 % відповідно;

– основним зовнішнім ризиком експерти назвали вибори 2018 року в Росії – необхідність збільшення ступеня схвалення поточного режиму, а також очевидне бажання відволікти громадян Росії від внутрішніх проблем може супроводжуватися активізацією військового конфлікту на Сході України;

– фахівці з даної організації вважають, що НБУ повинен продовжувати дотримуватися жорсткої монетарної політики, щоб скоротити обсяги сукупної грошової маси. Тільки так можна стримати інфляційні процеси, досягнувши рівня 7 % в 2018 році;

– щодо курсу гривні експерти висловлюють припущення, що він може закріпитися на рівні 29 – 29,5 гривень за 1 долар США;

– основними рушійними силами зростання повинні стати інвестиції в основні фонди та споживча активність. Крім того, уряду варто вжити заходів для активізації внутрішнього попиту домогосподарств, так як вони забезпечують до 68 % ВВП країни. Частка експортного сектора залишається незначною [8].

Світовий банк вважає, що Україна вже стала на шлях виходу з кризи.

Представники цієї організації вважають, що Україна змогла повернутися до невеликого позитивного зростання, оскільки економіка вже досягла точки мінімуму і тепер буде демонструвати тренд до відновлення. Однак прогнози фахівців Світового банку навряд чи можна назвати оптимістичними – у 2017 році вони прогнозують зростання ВВП на рівні всього 2 %, а в 2018 році – 3 % за рік. При цьому експерти досить скептично налаштовані щодо позицій національної валюти України, заявляючи, що курс 30,1 гривень за долар – це мінімум, якого вдасться досягти Нацбанку країни [2].

Таким чином, проведений вище аналіз дає підстави вважати, що внутрішні й, особливо, зовнішні умови сприятимуть усталеному розвитку української економіки протягом перших 6 – 8 місяців 2018 р. Збереження цього тренду у подальшій перспективі буде залежати, насамперед, від зміни зовнішніх умов розвитку вітчизняної економіки і від того наскільки адекватною буде реакція на ці зміни органів державної та місцевої влади і управління в Україні та українського політикуму загалом [9].

Список літератури

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
2. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Дзеркало тижня. – 2017. – № 49 – 50.
4. Левый берег [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://Lb.ua>. – 2018.03.01; 2017.07.12; 2017.26.12.
5. Мир в 2018 // Новое время [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua>. – 2017. – 01, 08, 11, 29.12.
6. Остров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ostro.org>. – 2017. – 06.12.
7. Сегодня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua>. – 2017. – 07.12.
8. Українські реалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrreal.info>. – 2017. – 08.12.
9. УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua>. – 2017. – 11, 29.12.

УДК 334.7

Алімов А. Р.

студент 2-го курсу магістратури,

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузнеця,

Резнікова Т. О.

к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД,

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузнеця

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОЮ ЕКСПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Комплексна економічна перебудова, яка відбувається на сьогоднішній день в нашій країні, робить невідворотною інтеграцію вітчизняних підприємств у міжнародні економічні зв'язки. З виходом на світовий ринок, українські підприємства потрапляють в абсолютно нове конкурентне середовище, якому притаманні багатогранність інтересів конкуруючих сторін, агресивність та динамізм.

Сьогодні зовнішньоекономічна діяльність – саме той перспективний варіант господарювання, який має можливість гармонійно поєднати інтереси держави у досягненні політичної й економічної незалежності з інтересами підприємств у максимізації прибутку та його перерозподілі.

Саме тому на сучасному етапі розвитку українських підприємств найважливішою є розробка науково-методичних засад управління експортною діяльністю підприємства та вдосконалення його організаційно-економічного і методичного забезпечення, на основі вирішення головних завдань: розкриття й уточнення економічної сутності експорту як явища і процесу, визначення його передумов (механізму запуску), структури, факторів формування та регуляторного механізму життєздатності; аналізу теоретичних засад управління експортною діяльністю підприємства, розкриття його особливостей як однієї з функціональних підсистем менеджменту підприємства [2; 4].

Україна має відносно короткий термін вивчення даної проблеми на теоретичному рівні і недостатній досвід у вирішенні проблем зовнішньоекономічної діяльності на практиці, тому виникає необхідність в проведенні усебічного дослідження різних поглядів.

Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» експорт (експорт товарів) – це продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. До терміну «товар» закон відносить будь-яку продукцію, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі) [3].

Отже, експортну діяльність визначають як організацію та забезпечення ефективного управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками з метою мінімізації операційних витрат, при досягненні основних завдань зовнішньоторговельної угоди та з використанням механізмів та інструментів глобальної та національної логістичних систем [4].

Беручи до уваги складну структуру та варіантність будь-якої зовнішньоекономічної операції, для цілей планування, аналізу і контролю необхідно розробити механізм даної операції. Такий механізм відрізняється ступенем деталізації окремих етапів, складом інформації, можливостями її комп'ютерної обробки, орієнтацією на вимоги логістичної системи фірми.

Розглядаючи на рівні підприємства проведення експортної діяльності, необхідно підкреслити, що самим першим і головним завданням, що ставиться перед підприємством-експортером при виході або проведенні діяльності на зовнішньому ринку, є дослідження кон'юнктури ринку, на якому підприємство збирається працювати. Першочергове значення при цьому має виявлення рівня купівельної спроможності, потреб у товарі, вимог споживачів до товару, факторів поведінки споживачів, і, крім цього, перспективи зміни потреб у товарі, виражених не лише темпами росту, але й життєвим циклом товару.

Проведення експортних операцій здійснюється в декілька етапів, що представлені на рис. 1.

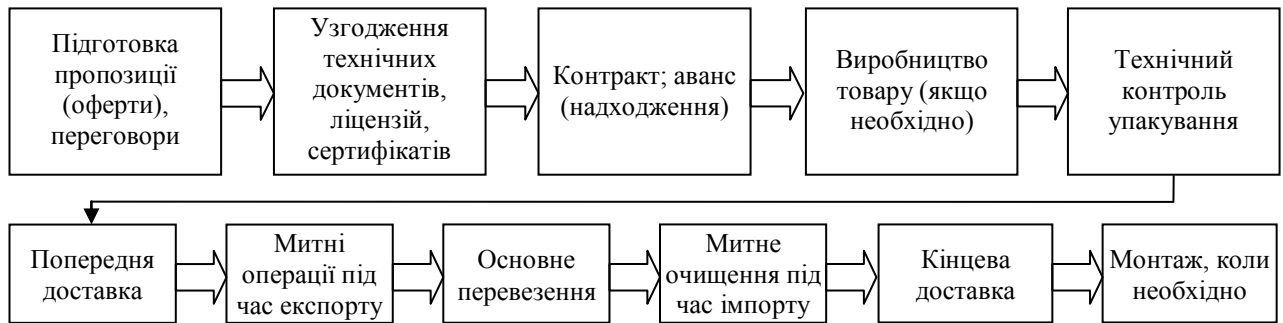

Рис. 1. Основні етапи експорту на глобальному ринку

При аналізі попиту необхідно виходити з того, що споживач сам визначає відповідність пропонованого йому товару своїм реальним потребам, тому треба ретельно вивчати вимоги покупця до товарів, які присутні на ринку. А в аналізі пропозиції товару найважливіше значення має дослідження кон'юнктури ринку, вивчення стану та тенденцій розвитку відповідного світового товарного ринку, зміни його запасів, діяльності фірм-конкурентів тощо [1, с. 167].

Перш ніж приймати управлінські рішення, які були б ефективними, підприємство повинно також вивчити умови праці на конкретному ринку. Тобто разом із вивченням діяльності фірм-продавців та фірм-покупців особливо важливим є аналіз комерційної практики, що склалася на ринку, умов руху товарів та каналів розподілу товару, правових питань, торгово-політичних умов, тощо.

Необхідно зазначити, що глобалізація суттєвим чином вплинула на розвиток і широке використання логістичного підходу в становленні міжнародних торгових відносин на світовому ринку. Саме глобалізація сприяє оптимізації розміщення ресурсів, розширенню асортименту товарів і підвищенню їх якості, стимулюючи при цьому розвиток всієї міжнародної транспортно-логістичної інфраструктури, що обслуговує міжнародну торгівлю.

Управління експортними операціями підприємства здійснюється з огляду на результати аналізу ринкової ситуації та тенденції її зміни, а також з урахуванням ймовірної реакції ринку на рішення, що приймаються керівництвом компанії. За функціональним змістом управління експортною діяльністю підприємства може бути визначене як система дій і рішень, що пов'язані з формуванням, розвитком та реалізацією конкурентних переваг.

Дослідження особливостей управління експортною діяльністю підприємств пов'язується зі специфічним їх зовнішнім середовищем, як багатокомпонентної системи з нестійкою взаємодією її елементів. У цьому середовищі відбувається зіткнення не тільки інтересів і цілей окремих підприємств, а й загальнодержавних інтересів, пов'язаних із забезпеченням безпеки і суверенітету, із захистом економічного простору держави.

Зовнішньоекономічним торговельним зв'язкам належить велика роль в інтегруванні нашої економіки в світове господарство. Потрібно зауважити, що при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності виникає багато проблем зв'язаних з системою управління, а тому головною задачею держави являється забезпечення підприємств нормальними умовами для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Експортна операція представляє собою діяльність, спрямовану на продаж і вивіз за кордон товарів для передачі їх у власність іноземному контрагенту. Для того, щоб провести аналіз ефективності експортних операцій, необхідно виявити які існують види і методи аналізу, а також розглянути показники, які характеризують ефективність здійснення зовнішньоекономічних операцій, а в цьому випадку експортних. Метою аналізу ефективності експортних операцій є встановлення можливості підприємства продовжувати здійснювати дані операції, забезпечення прибутковості діяльності та ефективності прийняття відповідних рішень.

Глобалізація економіки і процеси розширення зовнішньоторговельного обороту на світовому ринку, що її супроводжують, реалізація потенціалу України на світовому ринку вимагають нових підходів до реалізації експортної діяльності підприємства. Адже саме глобалізація сприяє оптимізації розміщення ресурсів, розширенню асортименту товарів і

підвищенню їх якості, стимулюючи при цьому розвиток всієї міжнародної транспортно-логістичної інфраструктури, що обслуговує міжнародну торгівлю в цілому та окремі її елементи.

Список літератури

1. Дослідження ринку: конспект лекцій / укладачі: Г. А. Мішеніна, Ю. Т. Матвєєва. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 185 с.
2. Международные торговые и финансовые обычаи. / Под общ.ред. С. И. Кумок. – Том 1. – М: «Московское финансовое объединение», 1995. – 224 – 238 с.
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України в редакції від 25.04.2008 р. № 959-ХІІ [Електронний ресурс] // ВВР. – 1991. – № 29. – ст. 377. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12>.
4. Серьога С. М. Управління експортною діяльністю підприємства в умовах глобалізації : автореф. дис ... д-ра екон. наук: 8.03060104 / С. М. Серьога. – Київ, 2016. – 22 с.

УДК 339.9

Бабій І. В.

к. е. н., доцент кафедри економіки, менеджменту та адміністрування,
Хмельницький національний університет

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

З метою прогнозування зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, важливим на кожному підприємстві є забезпечення управлінського персоналу достовірними інформаційними даними щодо тенденцій розвитку у даній сфері, даними відповідних показників, отриманого результату тощо. Експортно-імпортна діяльність кожного підприємства, господарюючого в умовах сучасного стану вітчизняної економіки, повинна характеризуватися відповідним рівнем ефективності. На кожному із рівнів ведення зовнішньоекономічної діяльності, існують власні критерії за якими визначають ефективність.

Не беручи до уваги досить значну диференціацію систем показників, більшість авторів дотримуються думки, що ефективність ЗЕД потрібно аналізувати окремо за напрямками такої діяльності, а потім визначати загальний ефект. Узагальнення сучасних поглядів щодо аналізу ефективності ЗЕД дало змогу виокремити три групи показників ефективності, а саме:

- показники ефективності експорту;
- показники ефективності імпорту;
- показники ефективності ЗЕД.

З метою розрахунку ефективності експортної діяльності підприємства потрібно знати його валютну ефективність. Показник «ефективність експорту» визначається шляхом відношення чистої виручки в іноземній валюті за реалізований товар, переведений у гривні за офіційним курсом на день надходження валютної виручки, до вартості експорту у внутрішніх цінах. У сучасній науковій літературі при визначенні ефективності імпорту товарів виробничого призначення основну увагу приділяють ефективності від залучення у виробництво імпортного устаткування та обладнання [1, с. 121 – 122].

Визначення показників економічної ефективності здійснюється за такими принципами:

– найповніший облік усіх складових витрат і результатів. Неповний облік витрат та отриманих результатів може спотворити висновки про оцінку ефективності того чи іншого рішення;

– необхідність порівняння з базовим варіантом. За базовий варіант може бути прийнятий стан справ до прийняття рішення. Неправильний вибір бази порівняння може призвести до спотворення оцінок;

- приведення витрат і результатів до однієї бази зіставлення;
- приведення різних за часом витрат і результатів до одного моменту часу;
- наявність достовірності інформації, системи збору та аналізу інформації [2, с. 260].

Авторами пропонується широке різноманіття показників для оцінювання ефективності ЗЕД підприємства, до того ж виявлено певні неоднозначності та проблемні моменти у цій сфері, а саме:

- не існує чіткості стосовно трактування поняття ефективності ЗЕД;
- значне різноманіття видів ЗЕД зумовлює велику кількість окремих індикаторів стосовно певних зовнішньоекономічних операцій;
- пропонуються як прості методики визначення ефективності ЗЕД, що ґрунтуються на одному-двох індикаторах, так і складні, що вимагають використання спеціалізованих економіко-математичних методів, залучення спеціалізованого програмного забезпечення;
- не надано однозначних та чітких рекомендацій щодо уніфікованого підходу до використання єдиної системи індикаторів для оцінювання ефективності ЗЕД, що не сприяє здійсненню порівняльного аналізу ефективності ЗЕД різних підприємств тощо [3, с. 127].

На кожному підприємстві, ґрунтуючись на особливостях його фінансово-господарської й зовнішньоекономічної діяльності, повинні бути сформовані системи показників, за якими буде визначатися ефективність експортно-імпортних операцій суб'єкта. Чітке обґрунтування ефективності ведення зовнішньоекономічної діяльності, надасть можливість підприємству не допустити збиткової діяльності та вчасно прийняти коригуючі управлінські рішення.

Список літератури

1. Федоронько Н. І. Аналіз ефективності експортних та імпортних операцій / Н. І. Федоронько // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 10. – С. 120 – 123.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посібник / [Козак Ю. Г., Логвінова Н. С. та ін.]; за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. А. Зайця. – 4-те вид., перероб. та доп. – К. : Освіта України, 2012. – 272 с.
3. Мельник О. Г. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О. Г. Мельник, Ю. Л. Логвиненко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 599. – С. 124 – 130.

УДК 005.322.4-027.543

Влашпенко Д. В.

студент 2-го курсу магістратури,

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,

Резнікова Т. О.

к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД,

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з найважливіших факторів в сучасній економіці є конкурентоспроможність. Для новітньої історії української економіки проблема конкурентоспроможності підприємств є досить новим явищем. Українські підприємства потребують оцінки конкурентоспроможності власних товарів, вивчення конкурентів на зовнішніх та внутрішніх ринках і умов конкуренції в галузі взагалі. Вітчизняним виробникам це потрібно перш за все для того, щоб визначити власні переваги і недоліки перед іншими підприємствами в галузі. Визначення конкурентоспроможності підприємства є невід'ємним елементом діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта.

Взагалі, конкурентоспроможність є сама по собі багатосторонню економічною категорією. Її можна розглянути на декількох рівнях:

- конкурентоспроможність товару;
- конкурентоспроможність товаровиробника;
- конкурентоспроможність галузей;
- конкурентоспроможність країн.

Кожен з цих компонентів взаємопов'язаний між собою та має певну залежність. Ураховуючи ієрархічність цих понять, Л. С. Кобилянський зазначає, що конкурентоспроможність товару є проявом конкурентоспроможності підприємства, а конкурентоспроможність підприємства відбиває конкурентоспроможність країни взагалі. Тому, більш важливою як з мікро-, так і з макроекономічних позицій є конкурентоспроможність підприємства [2].

Оцінка конкурентоспроможності підприємства представляє собою складне багатофакторне завдання, яке зводиться до інтерпретації та оцінки комплексу показників,

що характеризують різні сторони діяльності підприємства, що формують його конкурентоспроможність. Існуючі методи оцінки конкурентоспроможності підприємства можна класифікувати за двома ознаками: за ступенем охоплення аспектів функціонування підприємства та формою вираження результату оцінки [6].

Із багатьох методів оцінки конкурентоспроможності, які пропонує сучасна наукова література, є такі методи, які дозволяють отримати лише поверхневу інформацію щодо стану підприємства на ринку. Тому нижче наведено найбільш поширені методи оцінки конкурентоспроможності, які дозволяють отримати більш детальну та повну інформацію (рис. 1).

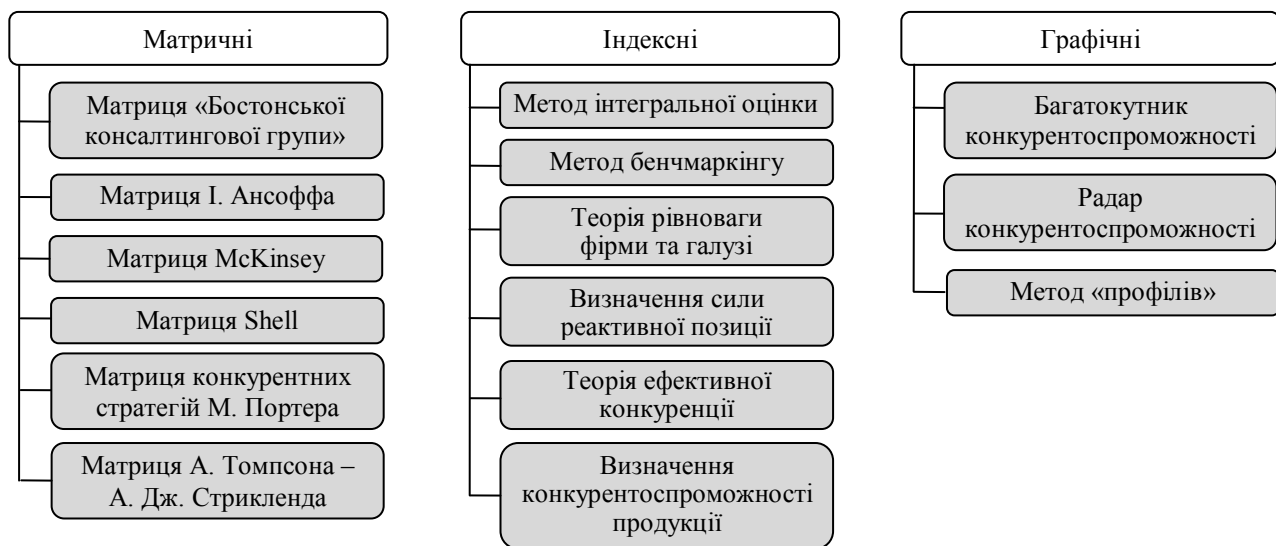

Рис. 1. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства за формою вираження результату оцінки

Джерело: [1]

Доцільно зазначити, що матричні методи є відособленою великою групою. Вони потребують окремого детального аналізу, відтак, з метою узагальнення, наведені найвідоміші і найпоширеніші методи цієї групи.

Сутність цих методів полягає в маркетинговій оцінці діяльності підприємства. В основі методики – аналіз двовимірних матриць, що будуються за принципом системи координат, де по осі абсцис і осі ординат відображаються зміни двох факторів конкурентоспроможності, що у свою чергу мають прямий взаємозв'язок і впливають один на одне [4].

Перевагою цих методів є простота використання на практиці. Недоліки методів: як процес, так і результат такої оцінки надають досить обмежене уявлення про конкурентоспроможність підприємства, через урахування недостатньої кількості факторів, що впливають на її рівень [3].

Графічні методи базуються на побудові багатокутника конкурентоспроможності. На радіальних осях циклограми відображаються розраховані показники діяльності досліджуваного підприємства (кількість осей відповідає кількості показників). Значення на осях розміщені рівномірно, за зростанням від центру. Лінія, що з'єднує усі визначені точки, утворює багатокутник конкурентоспроможності (рис. 2).

Подібний метод порівняльної оцінки досить зрозумілий для сприйняття і допомагає порівнювати товари, послуги підприємства між собою.

Після побудови осей і визначення їх значення за допомогою системи балів визначається місце наявних товарів або підприємств на них. Для створення багатокутника слід акуратно з'єднати точки – показники. Оцінивши отримані фігури, можна зробити висновок про наявні переваги і недоліки оцінюваних об'єктів. Потім відбувається активне закріплення позитивних сторін і починається активна робота по ліквідації недоліків, виявлених у ході порівняльного аналізу [5].

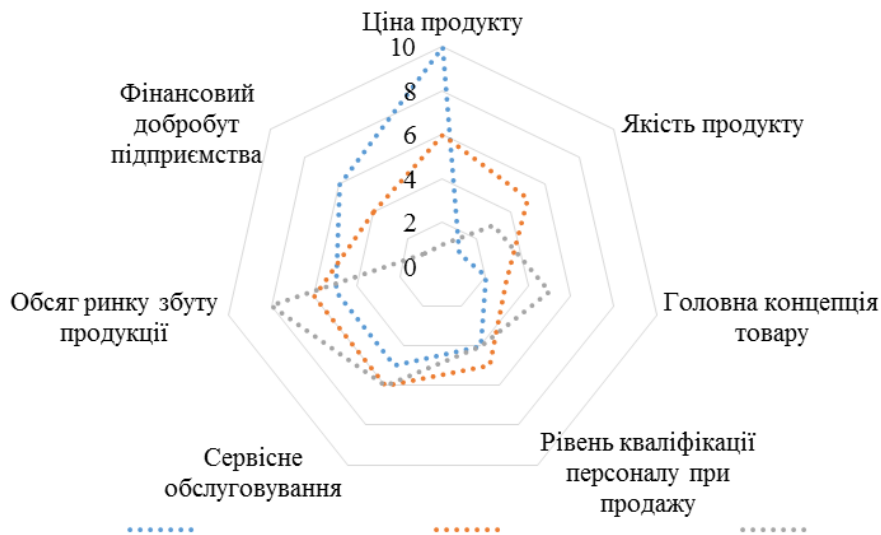

Рис. 2. Багатокутник конкурентоспроможності

Таким чином, результати досліджень свідчать, що українські підприємства потребують в оцінці конкурентоспроможності. На сьогоднішній день існують різні методи для оцінки конкурентоспроможності підприємства, кожен з яких має власні переваги та недоліки на фоні інших. У зв'язку з цим існує необхідність у розробці методичних аспектів оцінки конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що функціонують в умовах складності отримання достовірної інформації про конкурента із врахуванням специфіки національної економіки України.

Список літератури

1. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: монографія / О. І. Драган. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
2. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: [навч. посіб. для студ. виш. навч. закл.] / Л. С. Кобиляцький. – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 302 с.
3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
4. Круглова Н. Ю. Стратегический менеджмент: учебник [для студ. ВУЗов] / Н. Ю. Круглова, М. И. Круглов. – М.: Изд. РДЛ, 2003. – 464 с.
5. Реутов В. Е. Управление конкурентоспособностью: монография / В. Е. Реутов, Н. З. Вельгош. – Симферополь: Таврия, 2005. – 200 с.
6. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М. – 2000. – 312 с.

УДК 001.8(075.8)

Єрмак С. О.

к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва і торгівлі
Донецький національний університет економіки і
торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Національна економіка відноситься до числа складних систем, дослідження якої починається зі структурування, де структурна складність економічної системи характеризується великим різноманіттям компонентів, елементів і зв'язків між ними, що реалізуються через процеси. Кожен з елементів підсистеми в такий ієрархії покликаний вирішувати свої функціональні завдання, що зумовлює функціональну складність їх здійснення за рахунок великого ступеня невизначеності досягнення цілей вкладених компонентів [1]. Для управління функціонуванням складних економічних систем та її компонентів можна скористатися методологічною базою загальної, теорії систем.

Розберемо «методологію управління економічними системами» з позиції наукових підходів. Наукове знання можна вивчати в двох аспектах: з позиції отримання нового знання, тобто в процесі діяльності по його отриманню та як результат, підсумок цього процесу, тобто як існуюче знання. У зв'язку з чим, в першому випадку виділяють «методологію наукового дослідження», а в другому випадку – «методологію аналізу існуючого наукового знання». Потрібно перш за все визначитися з тлумаченням в сучасній науці категорії «методологія».

Куліков С. Б. визначає методологію, як «систему принципів і способів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему» [2]. Баскаков А. Я. та Туленков Н. В. [3] дають трактування методології науки в традиційному розумінні - це вчення про методи і процедури наукової діяльності, а також розділ загальної теорії пізнання, особливо теорії наукового пізнання (епістемології) та філософії науки.

Методологія в прикладному сенсі – це система (комплекс, взаємопов'язана сукупність) принципів і підходів дослідницької діяльності, на які спирається дослідник (вчений) в ході отримання та розробки знань в рамках конкретної дисципліни: фізиці, хімії, біології, інформатики та інших розділах науки.

Вчені Новіков О. М. та Новіков Д. О. [4, с. 24] вказують на те, що методологія розглядає організацію діяльності (діяльність – цілеспрямована активність людини). За їх словами, організувати діяльність означає впорядкувати її в цілісну систему з чітко визначеними характеристиками, логічною структурою і процесом її здійснення – часовою структурою. Ними же запропоновано наступну «схему структури методології» (рис. 1).

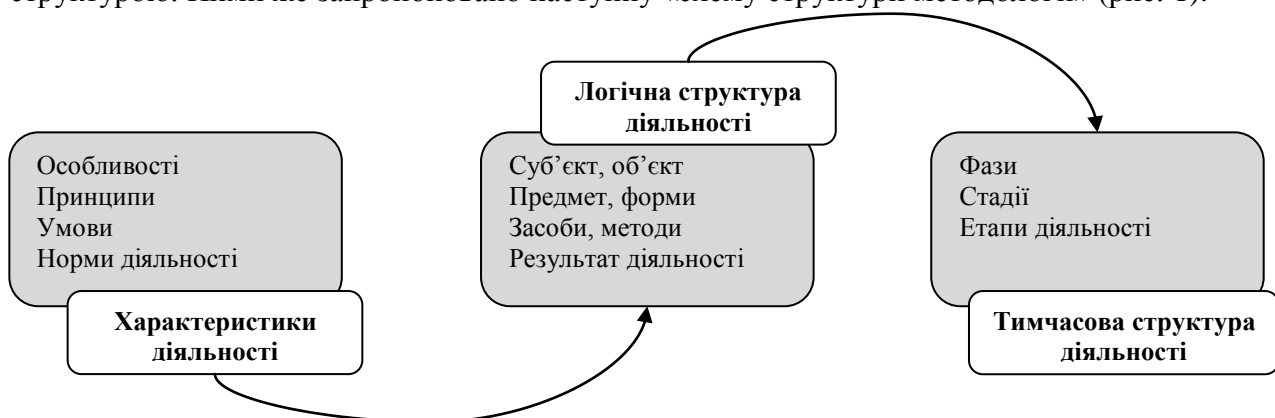

Рис.1. Схема структури методології

Джерело: розроблено автором за [4]

Таке розуміння і побудова методології дозволяє з єдиних позицій і в єдиній логіці узагальнити різні наявні в літературі підходи та пояснення поняття «методологія» і його використання у розрізі різноманітних видах діяльності, а саме інноваційній.

Управління інноваційною діяльністю як основою підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства потребує методологічного обґрунтування й розробки концепції управління інноваційною діяльністю с позицій здійснення основних функцій управління.

В умовах постіндустріальної економіки, яка супроводжується такими явищами, як інформатизація суспільства, глобалізація економіки, зміна ролі науки у суспільстві, перехід до інклюзивного розвитку і т.д., сформоване нове поняття методології, яке доцільне взяти за основу при дослідженні інноваційної діяльності підприємства. Отже, методологія управління інноваційною діяльністю – це алгоритм пошуку теоретичної і практичної мети, набір прийомів, методів, засобів, способів, принципів досягнення мети.

Список літератури

1. Могилевский В. Д. Методология систем: вербальный подход / В. Д. Могилевский. – М.: Издательство «Экономика», 1999. – 254 с.
2. Куликов С. Б. Основы философского анализа науки: методология, смысл и цель / С. Б. Куликов. – Томск, 2005. – 184 с.

3. Баскаков А. Я. Методология научного исследования: учеб. пособие / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – Киев, 2004. – 216 с.
4. Новиков А. М. Методология / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М.: СИН-ТЕГ. – 668 с.

UDC 334.01

Zau Isabel De F. S.

Student of the international economic in the area
of export and import oriented management,
Krok economics and law university

HOW ECONOMY AND ENTERPRISE INFLUENCE EACH OTHER IN A DEVELOPING COUNTRIES

Economy can be divided into two sections the micro and macro-economics, the degree in which each section can influence the economy is dependent on the relationship they share with the enterprise.

Another thing that needs to be understood is enterprise, there are different sizes of enterprises from small to medium and to large. The degree of economic influence is also dependent on the factor of size of the enterprise and the relationship it has with the government, However, the main factor influencing an enterprise growth or expansion in a developing country is the management of the economy itself [1, p. 105].

Micro economic studies the relationship between the government, individual and enterprise, it can be assumed that the level of the economy that influence the enterprise directly is the micro economic level. Meanwhile, Macro economic studies the relationship and obligation of the government in a national or international level. According to John Maynard Keynes the economic is controlled by the movement of the invisible hand, in a developing country, the power of the invisible hand is very low causing the progression of the enterprises to be rather very slow [2, p. 1, 30 – 34].

Economy has a big role to play in the development and management of the enterprise in a developing country. The main impediment of the economic involvement is the corruptive nature of a developing country, and low understanding of the importance of government involvement in a smallest way possible whether nationally or internationally. Enterprises also have a role to play in their development, the main and the most effective tool possible to use in both side of this situation can be made possible through lobbying activity. Lobbying is an activity of persuading the government of whatever level in the country to support the interest of a particular organization, lobbying is the most effective tool due to the fact that an enterprise can freely express it needs to the government in the area of economic and in the area of law as well.

The main issue that affect economy in a developing country is the lack of freedom of speech and expression of ideas that can be beneficial to the country itself and not only to the enterprise.

Developing and growth is not something that is acquired simply by trading and transitioning from one form of economy to another, simply put economic influence is dependent on the ability of enterprise to communicate their needs effectively. However, for that to happen, the enterprise must be willing to spend for its development and growth. The essence of becoming developed is the ability of enterprises to effectively communicate and express their needs in a way that can be met immediately, the main difference between a developing country and a developed country is the stand they have with their government [4, p. 89 – 93].

Most exploiting enterprise exploit different territory with the aids of their government that is the main ingredient missing in a developing countries, the other problem that stands as an impediment for economic growth and development of enterprises is the egoistic approach and stances that is displayed in a developing countries. The manner in which business is conducted whether between individual or between enterprises, there is always a small display of selfishness that limits progress and development in a developing country. The application of lobbying causes law to be automatically placed in the government that can't be bought or changed, when a country has the right structure of law, certain problem of dumping can be easily be avoided in a developing country, if laws, interaction and conduct of enterprises with economic entities don't

change neither can there be economic development of that specific enterprise and this is applicable to the economy.

Economy can influence an enterprise in a developing country through proximity between them; the same is applicable to the enterprise. The best tool discussed is the lobbying activity tool, though it uses money but the effectiveness is undeniable due to the laws that can be set in place and the proximity it brings between the economic entities and the enterprises itself. Using lobbying is a way to avoid conflict of interest between the enterprise and the economy, the ability of enterprise to express them-self is the major cause countries all over the world face by struggling to become a developed country, but still they are in the stage of development and another thing that causes this, is the egoistic nature of the developing country whether between individual with individual or enterprises with enterprises.

Reference

1. Incentives and management of enterprise in economic transition by Ken Mayhew as of May, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.jstor.org/stable/23606047?seq=1#page_scan_tab_contents.
2. Public enterprise management by Ali Farazmand as of November, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://books.google.com.ua/books?id=iSW5FKVYH4wC&pg=PA1&dq=economy+and+management+of+enterprises&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwielMvCouzYAhWDCuwKHVcoDLwQ6AEILTAB#v=onepage&q=economy%20and%20management%20of%20enterprises&f=false>.
3. Economic, organization and management of enterprises and industries by Boyarinstiv as of July, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <https://books.google.com.ua/books?id=12XWBQAAQBAJ&pg=PA89&dq=economy+and+management+of+enterprises&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwielMvCouzYAhWDCuwKHVcoDLwQ6AEIMjAC#v=onepage&q=eco>.
4. Management of state own enterprises by BMF as of November, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://english.bmf.gv.at/budget-economic-policy/Management-of-State-Owned-Enterprises.html>.
5. Economic management of enterprises in E-commerce environment as of Xiu Li Lui as of October, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.scientific.net/AMR.926-930.3794>.
6. How enterprises trash economy Henry Mintsberg as of December, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.economist.com/blogs/freeexchange/2010/12/management>.
7. Do management affect the economic performance by Gary F. Keller as of November, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.648.7901&rep=rep1&type=pdf>.
8. Influence of socio economic environment on development of small by Zekzawska as of July, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <https://books.google.com.ua/books?id=YZENlx2QTxoC&pg=PA78&dq=how+can+economics+influence+management+of+enterprises&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwioypXhpuzYAhWIIcWkHfBRAskQ6AEIMjAC#v=onepage&q=how%20can%20economics%20influ>.

УДК 334.7

Кривобок П. В.

аспірант кафедри економіки і права,
Національний університет харчових технологій

КЛАСИФІКАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Як і соціальні підприємства, соціально-орієнтовані підприємства [1] повинні мати свою класифікацію за певними критеріями. Критерії класифікації повинні залежати від специфіки діяльності суб'єкта господарювання.

Соціально-орієнтоване підприємство – це суб'єкт господарювання, який створюється громадою населеного пункту за рахунок вкладень громади, в працевлаштуванні на якому віддається перевага місцевому населенню, а весь прибуток (або майже весь прибуток) перераховується в бюджет даного населеного пункту. Тобто основною ціллю діяльності соціально-орієнтованого підприємства являється створення позитивного соціального ефекту, а комерційна складова розглядається лише як спосіб досягнення цих цілей та засіб забезпечення життєдіяльності підприємства.

Таким чином, наведене визначення відображає особливості діяльності запропонованої моделі господарювання, що впливає на вибір критеріїв класифікації.

Варто зазначити, що зважаючи на те, що соціально-орієнтоване підприємство являється поєднанням соціальної і комерційної складової, необхідно взяти це до уваги при розробці класифікації. Тому ми пропонуємо класифікувати таку модель підприємництва з двох аспектів.

Відповідно до вищевикладеного, пропонуємо наступні критерії класифікації соціально-орієнтованого підприємництва (СОП) за соціальним спрямуванням:

– за участю населення в створенні соціально-орієнтованого підприємства (СОП створюється тільки за рахунок вкладів населення, СОП створюється частково за рахунок вкладів населення, населення не вкладає в створення СОП);

– за способом компенсації вкладень місцевого населення (СОП компенсує вкладення за рахунок знижок на придбання власної продукції/робіт/послуг, СОП компенсує вкладення за рахунок безоплатного надання своєї продукції/робіт/послуг, СОП компенсує вкладення грошовими коштами після початку функціонування підприємства, СОП поєднує минулі три варіанти, СОП не компенсує вкладення взагалі);

– за способом створення соціального ефекту (через бюджет населеного пункту, в який перераховуються прибутки СОП, через власний благодійний фонд, через власні громадські організації, на свій розсуд в рамках корпоративної соціальної відповідальності);

– за питомою вагою працевлаштованого місцевого населення (на підприємстві працює лише місцеве населення, на підприємстві працює не тільки місцеве населення, на підприємстві взагалі немає працівників з місцевого населення);

– за розподілом прибутку (весь прибуток іде на соціальні цілі, на соціальні цілі спрямовується лише частина прибутку, прибуток не витрачається на соціальні цілі, а соціальна складова СОП полягає лише в працевлаштуванні місцевого населення та/або його діяльність опосередковано сприяє покращенню соціально-економічного стану громади).

Зважаючи на цю класифікацію, соціально-орієнтовані підприємства можна розділити на рівні залежно від соціальної «насиченості» його діяльності. Наприклад, до першого найвищого рівня відносять соціально-орієнтовані підприємства, які створюються тільки місцевим населенням за рахунок їхніх вкладів, які потім для них компенсуються; соціальний ефект створюється через місцевий бюджет, куди спрямовується весь прибуток підприємства; на підприємстві працюють лише місцеві жителі.

Таким чином, до першого рівня відносяться підприємства з найбільшою соціальною віддачею своєї діяльності.

Критерії класифікації за економічним спрямуванням пропонуємо наступні:

– за окупністю діяльності (збиткові, прибуткові, дотаційні з місцевого бюджету (якщо соціальна складова СОП полягає лише в працевлаштуванні місцевого населення та/або його діяльність опосередковано сприяє покращенню соціально-економічного стану громади));

– за розміром прибутку (малі, середні, великі) [2];

– за спеціалізацією (торгові, промислові, сільськогосподарські, сфера послуг тощо);

– за кількістю кооперативних зв'язків (одно-, дво-, трьох-, багаторівневі). Суть полягає в тому, що, наприклад, ферма купує корм для корів в аграрного підприємства (однорівневий зв'язок) та реалізує молоко на переробний завод (дворівневий зв'язок). Мається на увазі, що ці підприємства є соціально-орієнтованими, тобто являючись партнерами один одного, вони підтримують функціонування один одного, що стимулює їхню діяльність, яка впливає на ріст прибутків та, відповідно, обсяг соціального ефекту.

– за рівнем зв'язків (вертикальні, паралельні, горизонтальні, повного циклу) [3]. Мова йде про об'єднання кількох соціально-орієнтованих підприємств, що створюється з метою синергетичного росту соціального ефекту від їхньої діяльності в одному або кількох населених пунктах.

Таким чином, дана класифікація буде корисною для більш кращого розуміння суті соціально-орієнтованого підприємництва. Окрім цього, спираючись на рівень соціальної віддачі СОП можна розробити різні норми оподаткування для соціально-орієнтованих підприємств залежно від соціальної «насиченості» їхньої діяльності.

Список літератури

1. Кривобок П. В. Соціально-орієнтоване підприємство як модель соціально-економічного розвитку сіл України / П. В. Кривобок // Агросвіт. – 2015. – № 14.
2. Економічна теорія. Політекономія: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
3. Формування потенціалу соціально-економічних та організаційних змін: монографія / за заг. ред. д. е. н. І. А. Ігнат'євої, д. е. н. В. В. Микитенко. – Київ, РВПС України НАН України і КНУТД МОН України, Вид-во ПП Вишемирський В.С., 2010. – 694 с.

УДК 338.24

Кудельська В. О.

студентка,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,

Кутаренко Н. Я.

к. е. н., асистент кафедри економіка підприємства та управління персоналом,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Часто при достатньому рівні наявних ресурсів, підприємство не вміє налагодити гармонійного процесу роботи, або ж навпаки, що знижує виробничий потенціал підприємства і загалом незадовільно позначається на фінансово-економічному стані суб'єкта господарювання. Тому кожне підприємство прагне, щоб рівень виробничого потенціалу був достатньо високий і шукає шляхи його підвищення. Виробничий потенціал – це наявні та приховані можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг) [1].

Серед основних напрямків підвищення виробничого потенціалу можна виділити ефективність використання основних засобів підприємства.

Для покращення ефективності використання основних засобів необхідно їх оновлювати та технічно вдосконалювати. Усі резерви підвищення ефективності використання основних виробничих засобів й потужностей можна звести до двох груп резервів – інтенсивні й екстенсивні. До інтенсивних відносяться: механізація та автоматизація виробництва; технічне переозброєння та модернізація підприємства; удосконалення технологічних процесів; скорочення тривалості операційного циклу виробництва. Щодо екстенсивних, то основними напрямками є скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання; збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та зменшення кількості устаткування, що не працює [2].

Також потрібно встановлювати оптимальну виробничу структуру основних засобів на підприємстві, що призведе до поліпшення її використання.

Ще одним із важливих шляхів щодо нарощення виробничого потенціалу являється підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Це відбувається за рахунок удосконалення спеціалізації і кооперування виробництва та методів організації виробничого процесу, удосконалення підбору і розстановки працівників, їх підготовки й підвищення кваліфікації, удосконалення організаційної структури управління, поліпшення соціально-трудових відносин працівників із власниками та адміністрацією, покращення системи мотивування працівників, а також поліпшення санітарно-гігієнічних умов праці [3]. Якісна робоча сила значною мірою сприяє підвищенню продуктивності праці, а значить виробничому потенціалу.

При ефективному використанні оборотних активів також можливо підвищити рівень виробничого потенціалу. Будь-яке підприємство прагне до раціонального використання оборотних активів на різних стадіях кругообігу.

Власне, прискорення оборотності оборотних засобів дає змогу зекономити значні суми і збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції без додаткових фінансових ресурсів. Також це спонукає до поліпшення якості та зниження собівартості предметів праці.

Таким чином, для підвищення рівня виробничого потенціалу підприємства необхідно вдосконалювати функціонування виробничих ресурсів та ефективно їх використовувати.

Тому необхідно проводити такі заходи: впроваджувати нові вихи техніки; впроваджувати механізацію та автоматизацію виробництва; раціонально використовувати всі засоби виробництва; удосконалювати організаційну структуру управління; мотивувати працівників та ефективно використовувати оборотні засоби підприємства.

Список літератури

1. Круш П. В. Виробничий потенціал підприємства [Електронний ресурс] / П. В. Круш // Сучасні проблеми економіки і підприємства. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/38436/43439>.

2. Лизньова А. Ю. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів виробничого підприємства [Електронний ресурс] / А. Ю. Лизньова // Економіка і менеджмент. – Режим доступу: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom1/33_Lyznyova.htm.

3. Кривов'язюк І. В. Діагностика виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Кривов'язюк // Економічна діагностика. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1438031853557/ekonomika/diagnostika_virobnichogo_potentsialu_pidpriyemstva.

4. Данилов А. В. Теоретичні підходи до сутності виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / А. В. Данилов, О. П. Кавтиш // Сучасні проблеми економіки і підприємство. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/87671>.

УДК 331.10

Кулішова К. Г.

магістр VI курсу, групи ЕДМ-16,

Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Ефективне управління персоналом стає найважливішою передумовою формування успішного функціонування підприємств. Тому стратегія використання та розвитку персоналу є одним з найважливіших інструментів реалізації системного управління.

Стратегічне управління персоналом всебічно розглянули такі науковці та практики, як: Л. В. Батченко, Є. А. Бельтюков, Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, В. М. Гончаров, Т. С. Максимова, О. Ф. Новікова, Г. В. Осовська, І. Л. Петрова, М. Д. Прокопенко, Г. Д. Тарасенко, О. М. Уманський тощо. Водночас, не втрачають своєї актуальності питання щодо удосконалення напрямів та методів управління персоналом, розроблення та реалізації стратегії управління персоналом.

Стратегічна мета системи управління персоналом полягає в забезпеченні розвитку підприємств за рахунок ефективного використання людського капіталу. При формуванні стратегії управління персоналом основним завданням стає визначення й урахування майбутніх змін і тенденцій, обґрунтування змін, що сприяють стійкому його розвитку [1, с. 164].

Основними характеристиками стратегічного управління персоналом є:

– довгостроковий характер, що пояснюється її спрямованістю на розроблення і зміну психологічних установок, мотивації, структури персоналу, всієї системи управління персоналом або її окремих елементів;

– цілі стратегічного управління персоналом мають відповідати загальній стратегії розвитку підприємства; вони мають бути спрямовані на досягнення цілей економічного розвитку підприємства, а не суперечити їм;

– стратегічне управління персоналом повинне враховувати дію чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, що може викликати необхідність коректування загальної стратегії розвитку підприємства, а відповідно і змін структури та чисельності персоналу, його навичок і кваліфікації, стилю і методів управління персоналом [2].

Стратегічний підхід до управління персоналом передбачає, перш за все, якісні зміни в сфері роботи з персоналом. Вони полягають у тому, що в рамках традиційних напрямів кадрової роботи все більшого значення набувають стратегічні аспекти. Об'єднуючись із стратегічними технологіями, планування потреби в персоналі, відбір, оцінка, навчання, виступають як складові стратегії управління персоналом, набувають нову якість і єдиною цільовою спрямованістю на досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства [1, с. 169].

Стратегія управління персоналом підприємства як функціональна стратегія має формуватися з урахуванням стратегічних цілей розвитку підприємства. При цьому формування стратегічних цілей управління персоналом визначається організаційним оточенням, особливостями дії чинників зовнішнього середовища і тенденціями розвитку ринку праці, можливостями ресурсного забезпечення кадрових заходів. Цілі стратегії управління персоналом, у свою чергу, впливають на реалізацію заходів кадрової політики підприємства [4].

Дослідження ролі і місця стратегії управління персоналом у системі управління персоналом підприємства дали можливість визначити стратегічні напрями управління персоналом підприємства, до яких можна віднести такі напрями, які визначають завдання кадрової політики підприємства з урахуванням стратегічних цілей його розвитку:

- формування і ефективне використання кадрового потенціалу підприємства;
- маркетинг персоналу, що включає аналіз ринку праці, формування системи найму і використання персоналу, дослідження суб'єктів цього ринку, визначення вимог до персоналу;
- формування форм і методів підбору, оцінки й атестації персоналу;
- розробка концепції розвитку персоналу підприємства, яка включає нові форми і методи навчання персоналу, планування ділової кар'єри, формування кадрового резерву з метою випереджувального проведення цих заходів відносно до термінів появи потреби в них;
- вдосконалення форм і методів регулювання трудових відносин;
- формування напрямів соціального розвитку підприємства;
- вдосконалення інформаційного забезпечення всієї компанії досягнутого рівня стратегічного управління персоналом підприємства [3].

Таким чином, стратегічне управління персоналом є ефективним способом мислення і управління, що забезпечує узгодження цілей, можливостей підприємства й інтересів працівників підприємства. Він передбачає не тільки визначення курсу діяльності підприємства, але і підвищення мотивації, зацікавленості всіх працівників у його реалізації.

Список літератури

1. Бузько І. Р. Стратегічне управління персоналом підприємства в умовах сучасного розвитку ринку праці: монографія / І. Р. Бузько, О. В. Вартанова, Г. О. Надьон та ін. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2009. – 304 с.
2. Горещкая В. В. Роль и место управления персоналом на промышленном предприятии / В. В. Горещкая // Управление человеческим потенциалом. – 2014. – № 2. – С. 23 – 26.
3. Жоган І. М. Стратегічне управління персоналом підприємства [Електронний ресурс] / І. М. Жоган // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2011. – Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/uk/issue/2011?pag>.
4. Лозовський О. М. Напрямки оптимізації стратегії управління персоналом вітчизняних підприємств / О. М. Лозовський, А. А. Маценко // Молодий вчений. Серія: «Економічні науки». – 2016. – № 12.1 (40). – С. 866 – 868.

УДК 658:336.6

Марченко О. М.

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,

Капарник І. Р.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня магістр,
Львівський державний університет внутрішніх справ,

Чухраюк В. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня магістр,
Львівський державний університет внутрішніх справ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні, в умовах посилення динамічності та невизначеності середовища господарювання, зростання рівня конкуренції, фінансової глобалізації, розвитку цифрових технологій, проблема економічної безпеки суб'єктів підприємництва все більше актуалізується. Її рівень значною мірою залежить від здатності підприємства витримувати негативні впливи зовнішніх та внутрішніх загроз, тобто від його стійкості. На наш погляд, основою економічної стійкості господарюючого суб'єкта є його фінансова стійкість.

Узагальнення наукових підходів до визначення фінансової стійкості підприємства дав змогу виділити її вузьке (ототожнення з фінансовою незалежністю [1, с. 475], фінансовою рівновагою [2, с. 50], платоспроможністю [3, с. 271]) та широке розуміння (наприклад, її трактування і як здатності функціонувати та розвиватися, і як фінансової

рівноваги, і як постійної платоспроможності, і інвестиційної привабливості в межах допустимого рівня ризику [2, с. 187]).

На наш погляд, фінансову стійкість не можна зводити лише до однієї характеристики його фінансового стану, а слід розглядати комплексно. Оскільки більшість її визначень суперечать одне одному, вважаємо, що вона охоплює: достатній рівень фінансової незалежності, платоспроможності та ліквідності; стабільність фінансового стану; спроможність маневрувати власними коштами для забезпечення операційної діяльності; здатність фінансової системи підтримувати запланований режим функціонування у довгостроковій перспективі в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Сьогодні, надзвичайно актуальним завданням для вітчизняних підприємств є підвищення рівня їхньої фінансової стійкості, що підтверджують відповідні розрахунки за даними Державної служби статистики України [4]. Так, за останніх 10 років їхня фінансова незалежність значно знизилася: якщо на початок 2007 р. частка власного капіталу у структурі їхнього балансу складала 45 %, то вже на початок 2017 р. – лише 30,7 % (порогове значення цього показника є не менше 50 %). Причому, у промисловості питома вага власних коштів у їх загальній кількості була ще меншою: на початок 2017 р. всього лише 19,3 %. Причиною зменшення частки власного капіталу у пасивах вітчизняних підприємств є низька рентабельність їхньої операційної діяльності (зокрема у 2015 р. вона складала 1 %, у 2016 – 7,4 %) та збитковість значної їх кількості (зокрема, у січні – вересні 2017 р. збитки отримали 30,3 % з них).

В цілому, навіть великі та середні суб'єкти підприємництва мають значний дефіцит власних оборотних коштів. За критерієм забезпечення запасів нормальними джерелами їхнього покриття, станом на 1 січня 2017 р. їхній фінансовий стан загалом був кризовим. Нераціональною була також структура позикових коштів: частка короткострокових зобов'язань була значно більшою за частку довгострокових і склала 72,4 % (а це підвищує рівень фінансового ризику). Недостатньою також була загальна ліквідність підприємств: коефіцієнт загальної ліквідності дорівнював 0,95 (при нормі ≥ 2). Критично низькою є і рентабельність активів великих та середніх суб'єктів підприємництва: так, у 2016 р. вона склала всього лише 0,17 %.

Таким чином, ефективне управління фінансовою стійкістю, є важливим завданням забезпечення економічної безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання. Його реалізація можлива завдяки механізму, під яким розуміють сукупність принципів, заходів, методів та інструментів управління, які застосовуються суб'єктами для забезпечення фінансової стійкості підприємства [5, с. 25].

На наш погляд, управління фінансовою стійкістю підприємства можна розглядати і як комплекс управлінських дій, що забезпечують внутрішню фінансову стійкість та захищеність фінансового стану і фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз. Фінансова стійкість забезпечується: управлінням прибутковістю, формуванням достатнього обсягу фінансових ресурсів, досягненням платоспроможності, окупністю інвестицій та мінімізацією фінансових ризиків. Забезпечення захисту від загроз фінансовим інтересам охоплює: уникнення або ліквідацію загроз, мінімізацію наслідків їх реалізації, створення резервних фондів для компенсації збитків, страхування.

Важливою передумовою управління фінансовою стійкістю підприємств є систематичний моніторинг їхнього зовнішнього та внутрішнього середовищ та ідентифікація загроз фінансовим інтересам.

Список літератури

1. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К.: «Ника-Центр», 1998. – 480 с.
2. Єрмоленко Г. Г. Теоретичні аспекти дослідження поняття фінансової стійкості господарюючих суб'єктів / Г. Г. Єрмоленко, К. І. Копачова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Экономика и управление. – 2010. – Т. 23 (62). – № 1. – С. 68 – 76.
3. Шеремет А. Д. Финансы предприятий / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М.: ИНФРА, 1999. – 343 с.
4. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету 2010. – № 1. – Т. 1 – С. 23 – 27. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_1_1/023-027.pdf.

УДК 331.108

Михаліцька Н. Я.
к. н. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
Грицина О. Ю.
здобувач освітнього ступеня магістр,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
Дідух С. В.
здобувач освітнього ступеня магістр,
Львівський державний університет внутрішніх справ

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах функціонування та розвитку соціально-економічних організацій проблема формування та стимулювання персоналу набуває важливого значення. Недостатня мотивація праці, нереалізовані особисті амбіції в плані підвищення життєвого рівня, неможливість добитися успіху в контексті підвищення по службі зумовлюють появу негативного настрою щодо роботи та становищем в суспільстві.

Проблеми створення дієвої мотивації праці та удосконалення процесу формування персоналу розглядалися такими науковцями А. Сміт, Ф. Тейлор, Е. Мейо, Д. Мак-Грегор, М. Мескон, М. Туган-Барановський, А. Маслоу, К. Альдерфер, Ф. Герцберг, В. Врум, Л. Портер та інші.

Легковажне ставлення до процесу формування та стимулювання персоналу призводить до негативних наслідків, а саме: зниження рівня продуктивності праці, якості надання послуг, трудової дисципліни та відповідальності на підприємстві, а в підсумку до кризи соціально-економічних відносин в суспільстві. Нестабільна ситуація, політична та економічна криза в Україні створюють зовнішні можливості, а також загрози для кожної людини, що призводить до відчуття життєвої невизначеності та нестабільності. Тільки дієвий процес формування та стимулювання персоналу, який відповідає європейським стандартам та сучасним вимогам до еластичності забезпечить ефективне використання працівників.

Управління персоналом – це комплексний, цілеспрямований вплив на колектив з метою забезпечення оптимальних умов для досягнення мети підприємства [1, с. 196]. Кадровий потенціал являє собою відкриту соціально-економічну систему, яка сформована в складі організаційної структури та ієрархічної підпорядкованості, ефективність якої проявляється через систему людських відносин. Ця система відносин включає в себе сукупну ефективність від взаємодії персоналу відповідного складу і підпорядкованості, який, відповідно до потреб підприємства, володіє необхідними професійними знаннями та досвідом роботи, креативністю, моральними та людськими якостями, рівнем мотивації для того, щоб підприємство успішно працювало, забезпечувало виконання генеральної місії, динамічно розвивалося в мінливих умовах сьогодення і використовувало можливості зовнішнього середовища та уникало зовнішні загрози.

Імідж підприємства, перш за все, визначається його ставленням до персоналу. Дбайливе ставлення керівництва до людей стимулює зацікавленість працівників у добросовісному виконанні своїх функціональних обов'язків, підвищенню ініціативи та креативності на робочих місцях, повного використання кадрового потенціалу.

Мета стимулювання полягає не тільки в тому, щоб спонукати людину працювати, а примусити її робити це краще, ніж передбачено трудовими відносинами, тобто ефективна система стимулювання повинна спиратися на результати трудової діяльності [2]. Процес стимулювання персоналу являє собою сукупність дій та явищ спрямованих на досягнення компромісу між учасниками трудової угоди: керівника та працівника. Суть компромісу полягає в сукупності заходів, які підсилюють бажання працівника реалізувати цілі

підприємства для того, щоб задовільнити свої індивідуальні плани. Стимулювання персоналу є важливою складовою мотивації персоналу до підвищення продуктивності праці. Стимул – це імпульс активності персоналу, через процес стимулювання працівник задовольняє свої потреби та реалізовує поставлені перед собою завдання й цілі.

Запровадження ефективного процесу стимулювання персоналу на підприємстві свідчить про високий рівень організаційної культури, відповідальності керівництва перед своїми співробітниками, піклування про матеріальний, соціальний та духовний стан персоналу.

Сучасні ринкові форми господарювання ставлять високі вимоги до процесу стимулювання персоналу, а також надають можливості для впровадження сучасних методів стимулювання: матеріального стимулювання; належних умов праці; соціально-правових гарантій; високий рівень корпоративної культури; можливості навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації, самореалізації; нормальний соціально-психологічний клімат в колективі; престижність роботи; можливість брати участь у розподілі прибутку. Найбільш цінними формами є особисте визнання з боку керівника відділу чи підрозділу та керівництва організації, хоча в економічно нестабільних соціальних та демографічних умовах економічні методи стимулювання й мотивації відіграють чи не першочергову роль [3, с. 276].

Оскільки суспільство у сучасному ринковому середовищі дуже швидко розвивається, керівнику підприємства потрібно постійно дбати про нові вимоги, які ставляться до персоналу, а отже потрібно вкладати кошти у його розвиток. Тільки завдяки інвестиціям у людські ресурси можна сподіватися на довготривалу перспективу ефективного функціонування підприємства і можливості конкурувати на ринку. Удосконалення процесу формування та стимулювання персоналу дасть такі результати:

1. У сфері оплати праці:
 - взаємозв'язок матеріального заохочення з кінцевим результатом роботи підприємства;
 - стабільність матеріальної винагороди та її гнучкість за рахунок додаткових привілеїв;
 - зростання нетрадиційних форм винагороди.
2. У сфері оцінки персоналу:
 - зростання ролі керівників середньої ланки;
 - удосконалення системи об'єктивної оцінки персоналу;
 - збільшення мотивуючої ролі оцінки персоналу.
3. У сфері продуктивності праці:
 - підвищення якості продукції та наданих послуг;
 - наявність взаємозв'язку між результатами роботи підприємства та особистими досягненнями;
 - зростання ініціативи у прийнятті та виконанні рішень.

Отже, процес формування та стимулювання персоналу повинен ґрунтуватися на результатах трудової діяльності. Тому процес формування та стимулювання персоналу включає в себе комплекс заходів матеріального та соціального-психологічного напрямку, що сприяють підвищенню ефективності праці, тобто досягнення максимального результату при мінімальних витратах праці. Ефективне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства залежить від запровадження та використання мотиваційного механізму, де система стимулювання враховує індивідуальні можливості кожного працівника та ступінь досягнення соціально-економічних цілей, які поставило керівництво підприємства та працівник.

Список літератури

1. Каличева Н. Є. Удосконалення системи управління персоналом в умовах розвитку підприємства / Н. Є. Каличева, М. І. Стецюк // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – № 49. – С. 195 – 198.
2. Коваленко О. В. Дослідження впливу стимулювання персоналу підприємства на продуктивність праці / О. В. Коваленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_048.pdf.
3. Труш Л. Мотивація та стимулювання персоналу як складові системи управління якістю продукції на підприємстві / Л. Труш, В. Григорців, П. Осадчук // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 12 (186). – С. 274 – 279.

УДК 331.101.3:65.012.12

Сидоренко К. В.

старший викладач кафедри економіки,
Національний авіаційний університет,

Масюк І. І.

студентка 3 курсу напрямку 6.030509 «Облік і аудит»,
Національний авіаційний університет

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Проблематика кризових явищ в системі керівництва як на підприємствах світового рівня, так і в Україні були і залишаються актуальними й спонукають науковців та підприємців до пошуку нових концептуальних підходів. Дослідження ж світового досвіду впровадження нових зарубіжних моделей управління персоналом вказує, що їх механічне копіювання без адаптації до своєї системи управління з урахуванням соціально-економічних, етнічно-психологічних особливостей країни, не дає очікувані ефекти.

В Україні переважає політика керівництва персоналом щодо масштабного зменшення працівників через фінансово-економічну кризу з майбутнім «авральним поспішним набором» найманого персоналу та у подальшому трудовою адаптацією, що сьогодні є висновком зруйнованих колективів, підприємства понесли значні економічні втрати та головна причина виникнення на державному рівні ситуаційних конфліктів, масових протестів та страйків.

З досвіду країн Європейського Союзу, як наслідок розробок та реалізацій антикризових програм, направлених на уникнення фінансово-економічної кризи, значно змінюють методи управління персоналом, які дозволяють максимально швидко покращити працевлаштування звільнених працівників, підвищити престиж підприємства як роботодавця на ринку праці та мінімізувати соціальну напругу в робочій сфері.

З усіх реальних методів м'якого звільнення найбільш безболісним науковці називають аутплейсмент – європейський метод звільнення персоналу, що в майбутньому дає змогу максимально активно сприяти роботодавцеві працевлаштувати звільненого працівника та допомогти уникнути соціальних виплат, негативної реклами і сформуванню позитивний імідж підприємства для потенційних партнерів.

Аутплейсмент найбільше використовують підприємці країн ЄС, які впевнені у власній корпоративній культурі та у випадку зменшення штатних найманих працівників, з'єднані, закриті або реструктуризовані.

У всесвітній практиці надають перевагу двом школам менеджменту – американській та японській. Вони існують в якості еталону для ефективного розвитку менеджменту працівників в інших країнах, враховуючи специфіку. В обох школах концентрується увага на активізації людського фактору, постійних інноваціях, диверсифікації товарів та послуг, а також орієнтації на розробці й реалізації довгострокових стратегічних планів розвитку компаній [3, с. 122].

В американській системі управління персоналом здійснюється на основі принципу індивідуалізму, що з'явився в американському населенні в XVIII – XIX ст., коли в США направилися сотня тисяч мігрантів, що не мали зв'язку зі своєю країною, культурою і мовою. З часом по території країни у американців, які освоїлися, з'явилися такі національні риси, як сміливість та індивідуалізм. Через це у США компанії при влаштуванні на роботу шукають виняткових особистостей, які можуть самостійно вигадувати оригінальні та часто геніальні ідеї, що спонукають до кращих результатів. Проте, масштабні мультинаціональні корпорації (МНК) в даний момент зіштовхуються з низкою проблем в управлінні людськими ресурсами. Мова, традиції і різниця у роках стають все більш поширеними проблемами: суттєвий вплив на підвищення ефективності праці здійснюють соціально-психологічний клімат персоналу, акліматизація груп, які різняться одна від одної, пошук методів побудови згуртованих команд і, таким чином, уникнення конфліктів [2, с. 97].

Отже, в Америці, де економіка має в основі складову МНК, задача управління персоналом – це розвиток механізмів мультикультурної співпраці особистостей. На жаль ця модель не віднайшла свого застосування в українських компаніях, тому що Україна перебуває ще на етапі формування своєї ринкової економіки. Модель управління працівниками в Україні відбувається в даний час та зараз має нестійкий та змінний характер порівняно з США.

Однією з досить продуктивних моделей менеджменту у всьому світі є японська система – або менеджмент із людським обличчям. Час у тяжких кліматичних і природно-географічних умовах століттями виробив у японців дисципліну і працьовитість. Японська модель менеджменту базується на філософії: «Ми всі – одна сім'я». Головне завдання – впровадити дружні відносини зі штатом, створити ставлення до компанії як до рідної сім'ї, реалізувати поняття того, що і підлеглі, і менеджери працюють в одній сім'ї і для однієї сім'ї [4, с. 2].

Підготовка кадрів в Японії є важливою частиною загальної системи трудових відносин. Серцевиною організації виробничого процесу останнім часом стає система «управління знаннями». Цей термін означає, що компанія впроваджує систему самонавчання і використовує свої можливості в якості новітніх лабораторій та залучає до процесу пошуку весь персонал. Для підвищення продуктивності компанії і її чутливості до зміни ситуації на ринку японські виробництва широко застосовують систему «конбан» – комплекс взаємозв'язків між споживачами продукції і її виробниками. Зміна потреб споживача оперативно відправляється на початок технологічного ланцюжка і миттєво реалізується без зупинки роботи [1, с. 184].

Японський досвід менеджменту також не знайшов свого застосування в Україні. Сімейна модель управління персоналом не є характерною особливістю нашої країни. Слід враховувати, що і Японія має свої недоліки: багато молодих людей просто не витримують темпів життя, які диктує сучасне суспільство, і морально, і фізично страждають від підвищених темпів роботи [1, с. 184].

Таким чином, протягом багатьох років досвід зарубіжних країн ігнорувався як теоретиками, так і практиками в Україні. Проте перенесення цього досвіду в механізм управління підприємствами України може зробити його більш гнучким та сприйнятливим до нововведень, що призведе до раціонального використання творчого потенціалу кадрового складу підприємств та підвищення конкурентоспроможності фірми на ринку.

Список літератури

1. Голубков Є. П. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Є. П. Голубков. – М.: НДЦ ИНФРА-М, 2013. – 184 с.
2. Журавльов П. В. Управління людськими ресурсами: досвід індустріально розвинених країн / П. В. Журавльов. – М.: Іспит, 2012. – 97 с.
3. Михайлов Ф. Б. Управління персоналом в теорії і практиці класичного менеджменту: навч. посібник / Ф. Б. Михайлов. – КФЕІ, 2014.
4. Персонал та управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://noviton.ru/filosofiya-upravleniya-personalom-koncepciya-obektpredmet>.

УДК 658.115.31

Старіков О. Ю.

к. е. н., доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»,

Моторний Ю. В.

магістрант факультету економіки АПК,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА

В умовах ринкової економіки функціонування підприємств, в тому числі аграрних, інколи призводить до погіршення їх фінансового стану, внаслідок несприятливих зовнішніх і внутрішніх чинників. Одним із засобів фінансового оздоровлення підприємств є

реорганізація, яка може здійснюватися різними способами: шляхом поділу, поглинання (приєднання), злиття, виділення, перетворення.

За поділу підприємства на його базі утворюються два або більше нових підприємств. До них, як до правонаступників, переходять всі майнові права та зобов'язання реорганізованого підприємства по розподільному балансу у відповідних частках. Останнє припиняє свою діяльність як юридична особа [3]. У разі приєднання одного або кількох суб'єктів господарювання до іншого суб'єкта, до останнього переходять усі майнові права та обов'язки приєднаних суб'єктів господарювання. У разі злиття підприємств всі майнові права та обов'язки кожного з них переходять до суб'єкта господарювання, створеного в результаті такого злиття. В результаті виділення одного чи кількох нових підприємств до кожного з них переходять по розподільному балансу у відповідних частках майнові права і обов'язки реорганізованого суб'єкта.

Реорганізація відрізняється від реформування і реструктуризації тим, що переважає організаційно-управлінський аспект і вона передбачає перебудову організаційної структури управління і виробничого потенціалу підприємства. Вітчизняні дослідники виділяють різні види реструктуризації аграрних підприємств в залежності від мети, об'єкту і тривалості змін на підприємстві [1]. Проте, одним із актуальних питань залишається дослідження ефективності реструктуризації аграрних підприємств.

Нами досліджено процес реструктуризації Державного підприємства «Дослідне господарство «Новосілки» Інституту садівництва НААН (ДП ДГ «Новосілки») та його ефективність у вигляді приєднання його до Інституту садівництва НААН. Підприємство знаходиться в с. Новосілки Києво-Святошинського р-ну, Київської обл [2].

На початку 2016 року ДП ДГ «Новосілки» було переформовано в підрозділ Інституту садівництва НААН та втратило свою автономність. Підприємство більше не має статусу юридичної особи та окремого балансу. Дані зміни були проведені з метою підвищення ефективності проведення наукових досліджень, розвитку інноваційної діяльності, створення комплексних конкурентоспроможних наукових продуктів [4].

Приєднання до Інституту садівництва в 2016 році позитивно вплинуло на прибутковість тих видів продукції, які вирощували в ДП ДГ «Новосілки» (табл. 1). Плодівництво зі збиткової протягом останніх років галузі перетворилося на прибуткову. Це можна пояснити зростанням цін реалізації продукції – у 2016 році, порівняно з 2014 року, ціна продажу плодів зросла на 23,9 %, а ягід на 57,5 %. Значним чином зросла прибутковість розсадництва (інша продукція рослинництва). Хоча в цілому рівень прибутку від виробництва плодів і ягід, які вирощувалися на площах колишнього дослідного господарства за один рік діяльності зріс несуттєво. Для цього дані Інституту садівництва НААН за 2016 рік було порівняно їх з аналогічними показниками ДП ДГ «Новосілки» за 2014 і 2015 рік, оскільки раніше інститут не займався плодівництвом і ягідництвом.

Таблиця 1

Рівень прибутку (збитку) ДП ДГ «Новосілки» та ІС НААН, 2014 – 2016 роки, тис. грн

Продукція сільського господарства	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Рослинництво:	-312	26	103
Овочі відкритого ґрунту	-	-	23
Овочі закритого ґрунту	-	-	3
Плоди	-318	-2	15
Ягоди культурні	16	16	12
Інша продукція рослинництва	10	12	50
Послуги в рослинництві	77	58	-
Усього по підприємству	-235	84	103

Джерело: власні розрахунки за даними статистичної звітності ДП ДГ «Новосілки» та Інституту садівництва НААН

При цьому вплив зміни технологічних чинників на продуктивність використання земельних ресурсів і, як наслідок, на рентабельність виробництва продукції при приєднання господарства до Інституту садівництва НААН є неоднозначним (табл. 2).

**Показники ефективності садівництва
ДП ДГ «Новосілки» (2014 р., 2015 р.) та ІС НААН (2016 р.)**

Показники	2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	плоди	ягоди	плоди	ягоди	плоди	ягоди
Площа, га	62	2	62	2	67	2
Урожайність, ц/га	65,5	41	43,6	25	38,6	11,5
Прибуток на 1 га, грн/га	-5,12	8	-0,03	8	0,22	6
Рентабельність продажу, %	-24,4	12,4	-0,21	18,6	3,5	21

Джерело: власні розрахунки за даними статистичної звітності ДП ДГ «Новосілки» та Інституту садівництва НААН

Площа насаджень плодів та ягід майже не змінювалася протягом обраного періоду, але урожайність основних культур з кожним роком знижувалася. Це могло відбутися через недостатнє фінансування господарської діяльності, що не дозволяло проводити необхідні технологічні операції вчасно і в повному обсязі. Проте, показник прибутку на 1 га і рентабельність продажу дещо зросли.

Отже, реорганізація ДП ДГ «Новосілки» Інституту садівництва НААН несуттєво і суперечливо вплинула на ефективність господарської діяльності колишнього підприємства – урожайність продовжила знижуватися, економічна ефективність дещо зросла, викликана зовнішнім чинником – зростанням цін реалізації. Оскільки реорганізація стосувалася зміни організаційно-правових аспектів і структури управління, вона не торкнулася виробничої і збутової діяльності. А саме на це потрібно звертати увагу в процесі реорганізації аграрних підприємств.

Список літератури

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Сайт Інституту садівництва НААН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sad-institut.com.ua>.
3. Азізов С. П. Організація аграрного виробництва і бізнесу : підруч. / С. П. Азізов, П. Т. Саблук, П. К. Канінський. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2006. – 790 с.
4. Постанова Президії НААНУ від 24 лютого 2016 р., протокол № 3, № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iipnaan.com.ua/10-ukr/stratetiia/103-postanova-prezydii-naan-vid-24022016-roku-protokol-3.html>.

УДК 338.2

Тимошенко О. О.

студентка 4 курсу,

Одеська державна академія будівництва та архітектури,

**ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ**

На даний момент будівельні підприємства, як ніколи раніше, орієнтовані на досягнення стратегічних цілей, покращення якості продукції, оптимізацію та удосконалення технології виробничих процесів. Це обумовлено сучасним становищем країни, яке спонукає зміцнювати свої конкурентні позиції та забезпечувати стійке зростання своєї конкурентоспроможності. В умовах, в яких знаходяться будівельні підприємства, вагомою є правильна оцінка ситуації, яка склалася на ринку. Це потрібно, щоб обрати ефективні методи боротьби з конкурентами. Дослідження навчальної літератури та різноманітних видань показало, що питання підвищення конкурентоспроможності підприємств будівельної промисловості є досить важливим та актуальним.

Сьогодні показує, що високий рівень конкурентоспроможності – головна умова розвитку підприємства [1]. Розуміння цього вимагає від існуючих будівельних підприємств постійного проведення різноманітних заходів, спрямованих на максимальне задоволення потреб споживача, а отже на завоювання стійких конкурентних позицій. Прикладом таких

заходів може стати впровадження нових технологічних процесів, модернізація обладнання, індустріалізація будівництва та будь-які інші дії спрямовані на підвищення якості продукції. При цьому всі ці дії мають бути направлені на зменшення витрат на виробництво. У сукупності все це посприяє максимізації прибутку та укріпленню позицій підприємства на ринку.

Конкурентоспроможність будівельного підприємства характеризують її переваги відносно інших організацій. Конкурентоспроможність будівельного підприємства, яке діє на інвестиційно-будівельному ринку, передбачає наявність унікальної низки переваг, які визначають його успіх та забезпечують стабільне функціонування. До таких конкурентних переваг можна віднести швидкі терміни реалізації проектів, професіоналізм працівників, репутація організації та її досвід роботи на ринку [2].

Щоб впливати на конкурентоспроможність підприємства дуже важливо виявити її обумовлюючі чинники та резерви. Чинники поділяються на дві групи – зовнішні (напряму не залежать від будівельної організації) та внутрішні (залежні від самого підприємства). До зовнішніх факторів відносять умови інвестування в галузі та у країні загалом; тенденції технічного розвитку; забезпеченість ресурсами; рівень конкуренції на будівельному ринку, тощо. Внутрішні чинники включають в себе впровадження у виробництво нової техніки та технологій; підвищення кваліфікації працівників; створення конкурентних відносин серед персоналу; використання сучасних методів управління. Внутрішні чинники, на відміну від зовнішніх, будівельна організація може регулювати, причому як на рівні підприємства в цілому, так і на рівні робочого місця.

Виходячи з чинників, які впливають на конкурентоспроможність організації можна виділити наступні її види (рис. 1).

Рис. 1. Види конкурентоспроможності будівельного підприємства

Висновки про зовнішню конкурентоспроможність роблять виходячи з аналізу ефективності та доцільності співпраці з ним стейкхолдерами. Внутрішня в свою чергу поділяється на тактичну (відповідність показників підприємства до вимог стейкхолдерів) та стратегічну (наявність у організації конкурентних переваг у довгостроковому періоді у розрізі перспектив розвитку методів управління та швидкості реакції підприємства на зміни в галузі) [3].

Одним з найдієвіших способів закріпити свої конкурентні позиції на ринку для підприємства є створення ефективної системи маркетингу. Специфіка маркетингу у будівництві напряму залежить від особливостей виробничих процесів в галузі: об'єкти будівництва зводяться на тому місці, де вони будуть використовуватися; житлове будівництво орієнтоване на задоволення потреб населення через наявність широкого комплексу послуг та сучасних споживчих властивостей. Врахування цих особливостей а також врахування потреб замовника, сегментації ринку за демографічними ознаками є визначальними в прийнятті рішень з маркетингу.

Сьогодні існує багато способів та методів оцінювання показника конкурентоспроможності підприємства. Вони ґрунтуються на аналізі різноманітних переваг, що використовують організації у своїй маркетинговій діяльності. Серед них ціна продукції та кількість і обсяг замовлень на її виробництво, тощо. Але найбільш загальною характеристикою конкурентоспроможності підприємства є коефіцієнт конкурентоспроможності (1):

$$KK_i = R_j / N_j, \quad (1)$$

де: KK_i – коефіцієнт конкурентоспроможності i -ої фірми;
 R_j – кількість тендерів, виграних i -ою фірмою;
 N_j – кількість тендерів, в яких брала участь i -а фірма.

Для комплексної оцінки показника конкурентоспроможності будівельної організації використовується інтегральний показник (2). Він враховує економічні, фінансові, технічні та навіть соціальні фактори. Тобто, підприємство, щоб об'єктивно оцінити свою конкурентоспроможність, повинне визначити перелік параметрів, які є вагомими з точки зору покупців будівельної продукції. В основі методичних підходів аналізу конкурентоспроможності організації покладено принцип кількісної оцінки, реалізований за допомогою інтегрального коефіцієнта конкурентоспроможності. За своєю економічною природою він засвідчує ступінь відхилення реальної компанії від еталонної [4].

$$J_{кт} = K_i / K_e, \quad (2)$$

де: $J_{кт}$ – інтегральний індекс конкурентоспроможності товару;
 K_i – показник конкурентоспроможності за i -им параметром;
 K_e – показник конкурентоспроможності за економічними параметрами.

Якщо $J_{кт}$ більше 1, то продукція, яка аналізується, має конкурентні переваги над товаром-еталоном, якщо навпаки – програє товару-конкуренту.

Як висновок до вищесказаного, можна привести п'ять етапів оцінки конкурентоспроможності будівельного підприємства (рис. 2).

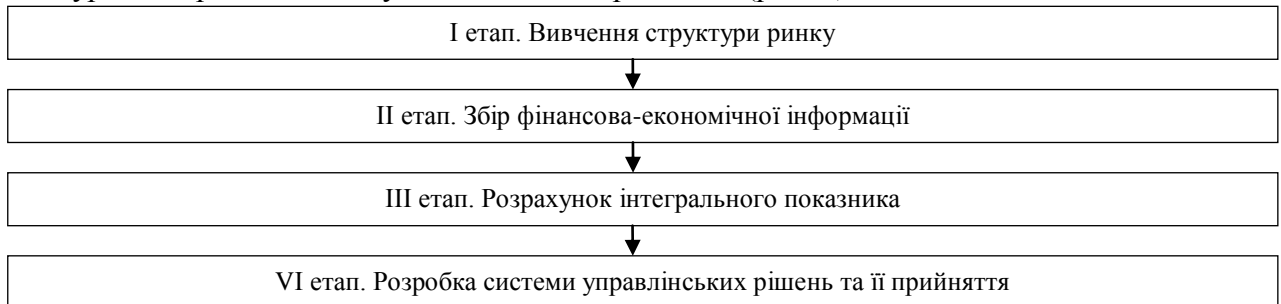

Рис. 2. Алгоритм оцінки конкурентоспроможності будівельного підприємства

Отже, вимоги сучасного ринкового середовища, що характеризується підвищенням конкурентної боротьби в умовах глобалізації економічного простору ставлять перед будівельними підприємствами завдання збільшення потенціалу та розробки шляхів підвищення своєї конкурентоспроможності. Підсумовуючи своє дослідження ринку будівництва можна сказати, що було виявлено ключові фактори забезпечення стійких конкурентних позицій підприємств, а саме: економічні (ціна), інженерно-технологічні (якість на різних стадіях створення житла, починаючи з проектування та закінчуючи експлуатацією) і соціальні (якість життя як похідна якості житла) фактори, що впливають на забезпечення довгострокової конкурентоспроможності будівельних підприємств. З урахуванням цих факторів визначаються пріоритети в ході розробки комплексної маркетингової стратегії. Окрім цього формування механізму підвищення конкурентоспроможності організації має ґрунтуватися на зовнішніх і внутрішніх її чинниках, своєчасній діагностиці та аналізі змін на ринку, використанні ресурсів та зниженні витрат; інноваційній й маркетинговій діяльності. Це все може бути здійснено за рахунок цілеспрямованого формування й ефективного використання конкурентоспроможного потенціалу.

Список літератури

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков // ОАО «Типография «НОВОСТИ», 2000. – 256 с.
2. Тищенко А. Н. Оценка конкурентоспособности предприятий строительного кластера / А. Н. Тищенко // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 32 – 36.
3. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: підручник / З. М. Борисенко. – К.: Таксон, 2004. – 704 с.
4. Петрова И. Е. «Бизнес-резерв карта» – современная методика оценки конкурентоспособности строительных организаций / И. Е. Петрова // Современные аспекты экономики. – 2006. – № 15. – С. 23 – 34.

СЕКЦІЯ 5 || **ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК**
SECTION 5 || **ECONOMICS OF AGRICULTURE AND AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX**

УДК 633.15

Борисов В. М.

студент магістерської програми «Економіка підприємств АПК»,
 ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

РЕСУРСОЩАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ

Для сільськогосподарського виробництва важливого значення набуває підвищення рівня ефективності вирощування культур за рахунок сучасних технологій, нової техніки, науковообґрунтованих систем удобрення та захисту рослин, що забезпечить високу якість і конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку. Виробникам необхідно постійно оптимізувати витрати на одиницю продукції, що можна досягти шляхом упровадження сільськогосподарськими підприємствами ресурсощадних технологій.

Концептуальна модель оцінки і впровадження ресурсощадних технологій передбачає розуміння того, що: по-перше, ресурсощадна технологія – це технологія, що забезпечує економію на одиниці площі; по-друге, кожна технологія працює за рахунок подолання факторів, які лімітують зростання врожайності, тому не можна навіть у межах одного господарства розраховувати одну технологію; по-третє: необхідно застосовувати диференційований підбір технологій і створювати відповідні пакети технологій для кожної культури; по-четверте, потрібно повністю змінити підхід до оцінювання технологій, застосовуючи як визначальні критерії показники екологічної ефективності [1].

Система мінімального обробітку ґрунту є однією із найперспективніших підходів до вирощування кукурудзи. Технологія «Mini-till» передбачає мінімізацію технікотехнологічного впливу на ґрунт під час його обробітку, що підвищує економічну ефективність й екологічність процесу вирощування за рахунок зниження погоднокліматичного впливу, суттєвого зменшення рівня витрат палива, добрив, засобів захисту рослин, скорочення використання сільськогосподарської техніки, зростання врожайності, оптимізації сівозмін, покращення стану природного середовища [2]. Позитивні та негативні аспекти використання технології «Mini-till» зазначено у табл. 1.

Таблиця 1

Особливості використання та адаптування технології обробітку ґрунту «Mini-till»

Переваги	Недоліки	Проблеми в адаптуванні
– підвищення родючості ґрунту з плином часу до 45 % протягом 5 – 7 років; – зменшення кількості проходів техніки і широке застосування комбінованих прийомів обробки ґрунту, що скорочують кількість проходів техніки; – збереження більшої кількості вологи в ґрунті; – менша залежність врожайності від кількості опадів; – зниження потреби в гербіцидах з плином часу; – скорочення витрати мінеральних добрив з плином часу.	– необхідність щорічного застосування гербіцидів; – звичка бур'янів до гербіцидів; – висока вартість гербіцидів; – необхідність застосування гібридів, стійких до гербіцидів; – підвищення частоти появи фузаріозу; – необхідність застосування сидератів (ефективний засіб придушення бур'янів без застосування гербіцидів).	– відсутність чітких рекомендацій щодо переходу на технологію; – слабка державна підтримка, відсутність субсидювання; – потреби в інвестуванні; – суттєве збільшення засміченості посівів; – необхідність урахування особливостей та властивостей ґрунту; – ущільнення та підкислення ґрунту; – погіршення фізичних властивостей та фітосанітарного стану ґрунту і посівів.

Джерело: [2]

За даними ТОВ ФК «Агро-лідер Україна» (табл. 2), при впровадженні даної технології відбуваються суттєві зміни у структурі собівартості кукурудзи.

**Порівняння структури собівартості вирощування
кукурудзи за існуючою технологією та «Mini-till», 2016 р.**

Стаття витрат	Витрати на 1 га, грн. за існуючою технологією	Витрати на 1 га, грн. за Mini-till
Прямі матеріальні витрати, з них:	5379,12	5716,89
насіння та посадковий матеріал	1733,52	2426,93
мінеральні добрива	869,51	543,45
ПММ	590,66	306,04
оплата послуг і роб. стор. організ.	508,24	612,36
решта матеріальних витрат	1677,20	1828,11
Прямі витрати на оплату праці	769,23	630,77
Інші прямі витрати та ЗВВ, з них:	2326,92	2114,36
амортизація необоротних активів	329,67	301,45
відрахування на соц. заходи	280,22	229,78
решта інших прямих та ЗВВ	1717,03	1583,13
Всього	8475,27	8462,02

Джерело: розроблено автором

За даними з табл. 2 варто зазначити, що витрати на мінеральні і інші види добрив скорочуються у 1,6 рази при запровадженні «Mini-till». В той же час, технології потребують збільшення витрат на насіннєвий матеріал на 40 %, через те, що дані технології потребують використання високопродуктивних пристосованих гібридів. В порівнянні з існуючою технологією зростають витрати на гербіциди на 30 %, однак, завдяки зменшенню кількості агротехнологічних операцій відбувається зниження трудомісткості виробництва порівняно з традиційною технологією на 18 %.

Технологія «Mini-till», що направлена на зниження прямих затрат праці, матеріаломісткості продукції і виробничих процесів, дозволяє зменшити механічне втручання у ґрунт, зменшуючи залежність від впливу кліматичних умов, збільшує якість та урожайність сільськогосподарської продукції, що в цілому знижує собівартість виробництва, підвищує його економічну ефективність та конкурентоздатність.

Список літератури

1. Ресурсоощадні технології вирощування зернових культур: оцінка й ефективність : монографія / О. В. Ульяновченко, І. В. Казакова, Нац. наук. центр «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського», Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва.– Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – 282 с.
2. Білінська В. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві: основна характеристика та перспективи впровадження / В. Білінська // Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. – 2015. – 7 (172). – С. 74 – 80.

УДК 338.4

Мистров О. С.

студент 2 курсу магістратури,
Сумський національний аграрний університет

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ
ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА НА ПРИКЛАДІ ПСП «ДІАНА»**

Зернове господарство – найважливіша галузь сільськогосподарського виробництва. Зернове господарство є важливим і визначальним інструментом міжгалузевих пропорцій як в агропромисловому комплексі, так і в національній економіці. Для товаровиробників зерно є основним джерелом доходів, що дозволяє вести ефективне виробництво. Тому удосконалення господарського механізму, спрямованого на підвищення ефективності виробництва зерна є актуальним завданням на сучасному етапі.

Фундаментальні розробки з теоретичних та практичних аспектів економічного розвитку підприємств зернового комплексу, проблем зниження виробничих витрат, збільшення прибутку та інноваційного оновлення аграрного сектору України належать таким видатним ученим, як В. Г. Андрійчук, С. С. Бакай, В. І. Бойко, Н. К. Васильєва,

С. М. Кваша, Ю. Я. Лузан, М. Г. Лобас, С. І. Мельник, Л. Ю. Мельник, С. В. Мочерний, П. Т. Саблук, О. М. Шпичак.

У той же час вплив господарського механізму на підвищення ефективності виробництва зерна є важливим і надзвичайно актуальним питанням. Тому господарський механізм ефективного виробництва зерна потребує подальшого поглибленого дослідження в частині обґрунтування напрямів його вдосконалення [1].

Дослідження категорії «господарський механізм» дало змогу визначити, що це поєднання ринкового та державного регулювання економіки, яке включає в себе ринкові, економічні, організаційні, правові методи впливу на виробництво для забезпечення його ефективного розвитку.

Господарський механізм зерновиробництва характеризується певним соціально-економічним розмаїттям, йому властиві такі риси: націленість на задоволення потреб суспільства у зерні; досягнення високого рівня народногосподарського, внутрішньогосподарського стратегічного і поточного управління; поєднання державного регулювання ефективного виробництва зерна з комерційною діяльністю підприємств різних форм власності; забезпечення в цілому високоефективного розвитку [2].

Господарський механізм підвищення ефективності виробництва зерна реалізує такі цілі: створення системи ефективного регулювання ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств-зерновиробників; розробка інструментарію державного регулювання ринку зерна і формування продовольчих фондів; забезпечення рівноправних відносин між галузями виробництва, зберігання і переробки.

Узагальнення шляхів підвищення економічної ефективності виробництва зерна дає змогу розглядати економічну ефективність зерновиробництва як поєднання техніко-технологічної, організаційно- економічної й соціально-економічної ефективності.

Підвищення ефективності виробництва має базуватися на економії засобів виробництва і праці, комплексній механізації та інтенсифікації, на основі постійного вдосконалення господарського механізму сільськогосподарських підприємств як основних виробників зерна [3].

Зернове господарство в ПСП «Діана» Сумської області характеризується коливаннями посівних площ, урожайності, а отже, і валових зборів, що позначається на економічних показниках ефективності виробництва зерна (табл. 1).

Таблиця 1

Показники розвитку зернового господарства в ПСП «Діана», 2012 – 2016 рр.

Показники	Роки					2016 р. у % до 2012 р.
	2012	2013	2014	2015	2016	
Зібрана площа, га	977	1037	949	1080	1124	115,0
Урожайність, ц/га	37,3	50,3	64,9	59,9	58,9	157,7
Валовий збір зерна, ц	36459	52132	61587	64642	66163	181,5

Джерело: розрахунки автора за даними статистичної звітності

Валовий збір зернових культур у 2016 році становив 66163 ц, що на 81,5 % від досягнутого у 2012 р. Зібрана площа зернових культур в 2016 р. становила 1124 га, що на 15 % більше порівняно з 2012 р.

Установлено, що в ПСП «Діана», як і країни в цілому, у виробництві зерна провідне місце посідають кукурудза, озима пшениця і ярий ячмінь.

Дослідження каналів реалізації зерна ПСП «Діана» показало, що підприємство окреслило для себе два основні напрямки реалізації: 97 % передбачається реалізувати через укладення відповідних угод та 3 % для видачі населенню, які мають майнові та земельні паї, віддані в оренду господарству.

ПСП «Діана» найбільше співпрацює із зерно-трейдерями, які у структурі каналів реалізації зазначені як «інші канали». Займаючи лівову частку первинного ринку (90 – 95 % від виробленого зерна), зернотрейдери мають основний вплив на формування реалізаційних цін на зерно. Крім того, для галузі зерновиробництва характерна сезонність виробництва, що впливає на виробничі й економічні показники, в тому числі й через формування цінового механізму.

Головними внутрішньогосподарськими чинниками підвищення ціни продажу є якість, терміни та умови зберігання зерна.

На ефективність виробництва зерна має значний вплив рівень інтенсифікації виробництва. Проведені дослідження ПСП «Діана» показали наявність доволі чіткої залежності між цим фактором та урожайністю, рівнем виробничої собівартості, розміром посівних площ та рентабельністю. Останній показник за тенденцією відрізняється від попередніх, а саме має місце зниження рівня рентабельності виробництва зі зростанням величини витрат.

Одним з показників, що характеризує ефективність виробництва зерна, є прибуток, величина якого залежить від витрат, що Були понесені для його досягнення [4].

Враховуючи різноманітні підходи до визначення «господарського механізму зерновиробництва», пропонуємо трактувати його як комплекс організаційно-економічних відносин, націлений на задоволення потреб суспільства у зерні, на досягнення високого рівня народногосподарського і внутрішньогосподарського стратегічного і поточного управління, поєднання державного регулювання економіки з комерційною діяльністю окремих підприємств різних форм власності. Його фундаментом виступає економічний механізм із системою прогнозування й планування, ресурсозабезпечення, ціноутворення, фінансово-кредитних, податкових відносин тощо.

Список літератури

1. Бакум М. М. Теоретичні засади використання резервів підвищення економічної ефективності виробництва зерна / М. М. Бакум // Вісник Сумського НАУ. – 2011. – Вип. 5/1. – С. 62 – 67.
2. Малицький А. А. Організаційно-економічний механізм управління підприємством: сутність та структура. [Електронний ресурс] / А. А. Малицький // Рубрика: Соціум. Наука. Культура. Економіка. – Режим доступу: <http://intkonf.org>.
3. Обертан Д. В. Удосконалення організаційно – економічного механізму функціонування підприємств як фактору економічного зростання / Д. В. Обертан / Науковий вісник Ужгородського університету. – 2017. – № 1 (49). – С. 217 – 223.
4. Підан І. С. Ефективність виробництва зерна та шляхи її підвищення / І. С. Підан // Фундаментальні та прикладні проблеми підприємницької діяльності в аграрному секторі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 24 квіт. 2015 р.) – Харків : ХНАУ, 2015. – С. 292 – 296.

УДК 339.137.2

Савчиц В. К.
магістрант,

Одеська національна академія харчових технологій,

Крупіна С. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри управління бізнесом,
Одеська національна академія харчових технологій

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання, коли весь світ знаходиться у фінансово-економічній кризі, найбільші міжнародні корпорації розглядають Україну як країну з великим підприємницьким потенціалом. Україна – аграрна країна, що займає за площею одне з перших місць серед країн Західної та Східної Європи. А її вигідне географічне положення, наявність сприятливих ґрунтово-кліматичних умов створюють переваги у веденні інтенсивного сільського господарства та розвитку харчової та переробної галузей промисловості.

Аналіз публікацій з питань конкурентоспроможності показав, що різні теоретичні, методичні та практичні аспекти вивчає багато відомих вітчизняних вчених, таких як: Г. Азоєв, П. Зав'ялов, Ю. Іванов, Р. Фатхутдинов, А. Юданов, а також зарубіжні вчені-економісти – І. Ансофф, Ф. Котлер, М. Портер та ін.

Конкурентоспроможність характеризує властивість об'єкта задовольняти певну конкретну потребу в порівнянні з аналогічними об'єктами на ринку, та її можна

розглядати стосовно різноманітних об'єктів: проектно-конструкторської документації, технології виробництва продукції, проекту, підприємства, галузі, регіону, країни в цілому.

Конкурентоспроможність підприємства означає його здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості в умовах конкурентного ринку, тобто здатність забезпечувати виробництво і реалізацію конкурентоспроможної продукції.

За останні роки економічне середовище в Україні в цілому, і в харчовій промисловості, зокрема, характеризується нестійкістю. Зростає рівень невизначеності і ризику, що ускладнюють діяльність підприємств на внутрішньому ринку. Як свідчить світова практика, до такого середовища адаптується підприємство, яке має чіткі орієнтири на майбутнє і спрямує свої зусилля на пошук довгострокових конкурентних переваг.

Виноробна галузь – це один з найпотужніших секторів національної економіки країни, значна та перспективна складова агропромислового комплексу України. Розвиток цієї галузі та адаптація до сучасних вимог ринку супроводжується певними проблемами та кризовими явищами.

Виноградарство та виноробство в Україні завжди були важливою галуззю АПК, яка суттєво впливає на рівень соціально-економічного розвитку регіонів.

Продукція виноградарства та виноробства має виняткове значення для підвищення якості життя населення України та є важливими бюджетоутворюючими складовими агропромислового комплексу України.

Сировинна база вітчизняного виноробства продовжує нестримно скорочуватися, темпи старіння і розкорчовування лози значно перевищують темпи її посадки, внаслідок чого площі виноградників за останні п'ять років в Україні значно зменшилися. За даними статистичної звітності [1] сьогодні загальна площа виноградних угідь сягає 45,1 тис. гектарів. Як наслідок, посилюється боротьба між виробниками за якісну сировину, що значно впливає на рівень їх ціни.

Проте суб'єктивні і об'єктивні труднощі, які існують в галузі, роблять її інвестиційно непривабливою для іноземних компаній. Головними інвесторами українського виноробства залишаються вітчизняні компанії.

Ринок вина України на даному етапі знаходиться у важкому стані, існує багато проблем, які пов'язані з розвитком виноробної галузі. Бізнес, який розвивався роками, знаходиться під загрозою через нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні.

Основні чинники, які стримують розвиток виноробної галузі України:

– сировинні: скорочуються площі виноградників та обсягів збору винограду, в наслідок чого українським виноробам не вистачає власної сировини для виробництва продукції і доводиться купувати її за кордоном, відбувається старіння виноградної лози, знижується врожайність виноградників, недостатнє зрошення виноградників і забезпечення їх засобами захисту, механізації та добривами;

– техніко-технологічні: відсутність достатньої кількості ємностей для зберігання винограду та виноматеріалів, високий рівень зносу обладнання та недостатнє використання існуючих виробничих потужностей, використання застарілих технологій, багато фальсифікованої продукції;

– організаційні: низька культура споживання вина, труднощі у виготовленні конкурентоспроможної тари, недостатня налагодженість зв'язків між товаровиробниками та постачальниками, необхідність створення інтегрованих структур, які б включали всі стадії від вирощування винограду до збуту готової продукції;

– економічні: недостатньо коштів у розвиток виноградарства та виноробства, скорочення державних дотацій на закладку виноградників, зменшення експорту винопродукції, скорочення попиту у зв'язку із зниженням доходів населення, високі акцизні ставки, винятково висока ціна ліцензії на оптовий продаж вина;

– правові: недосконалість законодавчої та нормативно-правової системи України.

Наявність усіх перелічених проблем призводить до того, що через відсутність державної підтримки зменшується виробництво та реалізація високоякісного вітчизняного

вина, відбувається подальше просування на ринок сурогатів, споживачі не довіряють вітчизняним виробникам винопродукції, вважають, що у виробництві використовується хімія та порошкові замінники або не якісна сировина, високі ціни на вино продукцію, та низки доходи населення призводять до зниження попиту, що веде до скорочення обсягу виробництва, та зменшенню використання виробничих потужностей.

Таким чином, за належної уваги з боку держави, ефективної взаємодії бізнесу і державних органів законодавчої і виконавчої влади виноробна галузь України має широкі можливості для розвитку і процвітання, у тому числі на зовнішніх ринках.

Можна зробити висновок, що підвищення конкурентоспроможності підприємства це результат не тільки дій на мікроекономічному рівні, але і наслідок активізації діяльності щодо підвищення конкурентоспроможності на галузевому, регіональному та державному рівнях. Конкурентоспроможні підприємства є основою конкурентоспроможності регіону, що в свою чергу каже о конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

В Україні виникає необхідність та важливість розробки та реалізації стратегії розвитку підприємств харчової промисловості України, а саме і підприємств виноробної галузі. Для підвищення конкурентоспроможності підприємств необхідно вирішити існуючі проблеми галузі, для чого мають бути створені сприятливі умови для розвитку вітчизняного харчового виробництва, впровадження інноваційних технологій, оновлення матеріально-технічного озброєння виробництв, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку в умовах фінансово-економічної кризи та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Список літератури

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Галузева програма розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/14018>.

УДК: 005.35:631.11:332.142.6

Фротер О. С.

викладач кафедри економіки,

Уманський національний університет садівництва

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Питання соціальної відповідальності дедалі більше актуалізується у свідомості українського бізнесу, у тому числі й аграрного. Адже, все більшого поширення набуває діяльність підприємств, орієнтована на визнання з боку суспільства, формування позитивного ділового іміджу, інвестиційної привабливості, зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках, підвищення якості продукції та захист навколишнього середовища.

Соціальна відповідальність бізнесу досить складне та багатогранне поняття, що передбачає врахування вимог суспільства в цілому та усіх його структурних елементів. Тому, соціальну відповідальність аграрного бізнесу варто розглядати як комплекс різних її видів – економічної, виробничої, екологічної, політичної, правової, демографічної, етичної, тощо [1].

У процесі господарської діяльності суб'єкти аграрного бізнесу можуть негативно впливати на стан навколишнього середовища шляхом збільшення шкідливих викидів у повітря, виснаження ґрунтів, використання шкідливих речовин для виробництва сільськогосподарської продукції, низького ступеня захисту, переробки, очистки стічних вод, неякісну утилізацію відходів виробництва, тощо.

Тому, екологічна складова соціальної відповідальності аграрного бізнесу спрямована на вирішення екологічних проблем шляхом раціонального використання природних ресурсів у процесі господарської діяльності аграрних підприємств, впровадження

ресурсозберігаючих технологій, ефективне управління охороною довкілля та здоров'я населення з випуском екологічно чистої продукції.

Основними факторами, що зумовлюють впровадження екологічної відповідальності в діяльність аграрних підприємств є наступні [2]:

- дотримання міжнародних і національних екологічних нормативів;
- надання певних державних преференцій для екологічно чистих підприємств;
- формування позитивної ділової репутації;
- застосування інноваційних технологій виробництва, що сприяє ефективнішому використанню ресурсів;
- зростання попиту на екологічно чисту продукцію.

Крім того, важливість екологічного аспекту соціальної відповідальності пов'язана з необхідністю реалізації суб'єктами аграрного бізнесу принципів сталого розвитку та формуванням нової екологічної корпоративної бізнес-культури і бізнес-етики; а також орієнтації малих сільськогосподарських товаровиробників на ведення екологічно безпечного виробництва [3].

Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції передбачає дотримання наступних вимог [4, с. 280]:

- мінімізація використання ресурсів та енергії, зниження виробничих викидів та відходів;
- екологічна якість продукту в цілому, що не містить шкідливих речовин, а його використання, вживання або споживання не шкодить здоров'ю людини та не здійснює негативний вплив на навколишнє середовище;
- забезпечення високої корисності продуктів харчування (енергетичної та біологічної цінності, смаку, прийняттого зовнішнього вигляду);
- екологічна якість утилізації відходів.

В сучасних умовах з метою ефективного використання земель та збереження природних ресурсів пріоритетним та досить прибутковим є виробництво органічної продукції.

За даними Мінагрополітики у 2015 році площа земель, зайнятих під органічне землеробство, збільшилась на 52 % порівняно із 2010 роком, кількість фермерських господарств за досліджуваній період зросла у 1,5 рази, а обсяги органічної продукції на внутрішньому ринку – у 7,5 разів. В Україні у 2015 році органічну продукцію випускало близько 210 господарств.

Основними видами органічної продукції, що користуються значним попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку є свіжі овочі, зелень, ягоди, плоди (в свіжому і переробленому вигляді), а також молочні продукти.

За останніми дослідженнями, у 2016 році український ринок органічної продукції був оцінений в 20 млн. євро, а у Німеччині для порівняння – у 8 млрд. євро.

Більшість господарств володіють земельними площами розміром 0,5 – 2 га. Так, наприклад, одне з господарств Черкаської області, маючи площу у 2 га, на сьогодні виробляє близько 42 видів сертифікованої органічної продукції – овочі, зелень, салати та продукти переробки [5].

Кількість виробників органічної продукції в Україні з кожним роком зростає. Адже, в умовах сьогодення на українського ринку органічної продукції ще немає високої конкуренції і, за умови значного обсягу та належної якості вирощеної продукції, можна отримати високу прибутковість бізнесу. Також досить рентабельним для органічних виробників є експорт великих партій однорідної продукції.

Для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів аграрного бізнесу основними напрямками впровадження екологічного компонента соціальної відповідальності є ефективне використання ресурсного потенціалу, впровадження енергоощадних технологій, якісна утилізація та переробка відходів, запобігання забруднення та захист навколишнього середовища [6, с. 20].

Тому соціально відповідальне ведення аграрного бізнесу має бути направлене на фінансування екологічних програм, програм розвитку органічного землеробства, забезпечення якості сільськогосподарської продукції та сировини, використання безвідходних технологій виробництва, збереження ґрунтів та запобігання деградації

сільськогосподарських угідь, а також всебічну підтримку сільських громад та розвиток сільських територій.

Список літератури

1. Гребеннікова А. А. Соціальна відповідальність аграрного бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / А. А. Гребеннікова // Ефективна економіка. – 2017. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6001>.
2. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / [Саприкіна М. А., Ляшенко О., Саенсус М. А. та ін.]. – К.: Фарбований лист, 2011. – 480 с.
3. Катан Л. І. Напрями розвитку управління агропродовольчою системою України: еколого-економічний аспект [Електронний ресурс] / Л. І. Катан. – Режим доступу: http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_8/stati/Katan.pdf.
4. Хромушина Л. А. Екологізація сільського господарства як основа еколого-економічної безпеки / Л. А. Хромушина // Вісник СНАУ. – 2008. – № 1. – С. 278 – 283.
5. Лановенко В. Органічне виробництво: чого очікувати в 2017 році [Електронний ресурс] / В. Лановенко – Режим доступу: <http://agroportal.ua/views/blogs/organicheskoe-napravlenie-chego-zhdad-v-2017-godu>.
6. Хаянок Т. М. Ефективність використання соціальної та екологічної відповідальності в управлінні агропідприємством / Т. М. Хаянок // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2015. – № 1. – С. 15 – 21.

УДК 631.15

Чечко К. Г.

студентка магістерської програми «Економіка підприємств АПК»,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ

Ринок молока України протягом 2017 року зазнав наступних змін та подій:

- скорочення поголів'я ВРХ (на 1,5 % до 3,6 млн. гол.) та виробництва молока (на 0,8 %);
- зростання закупівельних цін на молоко першого, вищого та екстра гатунку у другому півріччі 2017 року через сезонне зниження виробництва;
- збільшення експорту основних молочних продуктів в натуральному вираженні на 11 % (до 450 тис. т);
- використання безмитних тарифних квот на молоко, йогурт, згущене молоко, вершки та масло;
- прийняття рішення про відмову від молока другого гатунку до 1-го липня 2018 року [1].

За підсумками 2017 року, згідно даних Держкомстату [2], поголів'я ВРХ скоротилося на 6 % і становить 3682,3 тис. голів, у порівнянні з 3941,4 тис. голів того ж періоду минулого року (рис. 1). В сільськогосподарських підприємствах утримують 481,2 тис. голів корів, що на 3,7 % менше, ніж у 2016. Населення при цьому тримає 1650,4 тис. голів, що 1,5 менше, ніж торік.

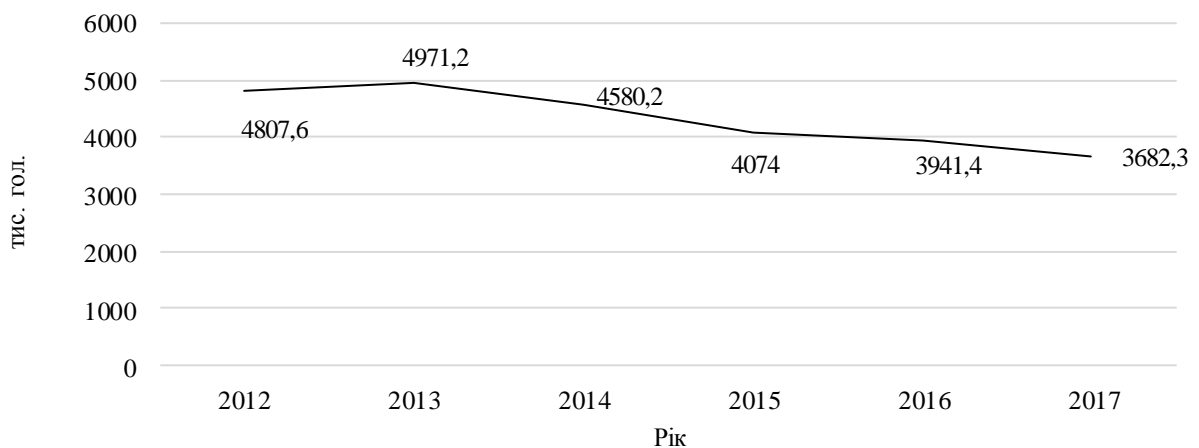

Рис. 1. Динаміка поголів'я ВРХ, 2012 – 2017 рр.

Джерело: [2]

Виробництво молока у господарствах всіх категорій склало 10328,6 тис. т, що на 0,5 % менше за аналогічний період минулого року (рис. 2). Основними областями з виробництва промислового молока залишаються: Полтавська обл. (290,2 тис. тонн), Черкаська обл. (205,2 тис. тонн), Харківська обл. (165,4 тис. тонн), Чернігівська обл. (162,9 тис. тонн) та Київська обл. (150,7 тис. тонн).

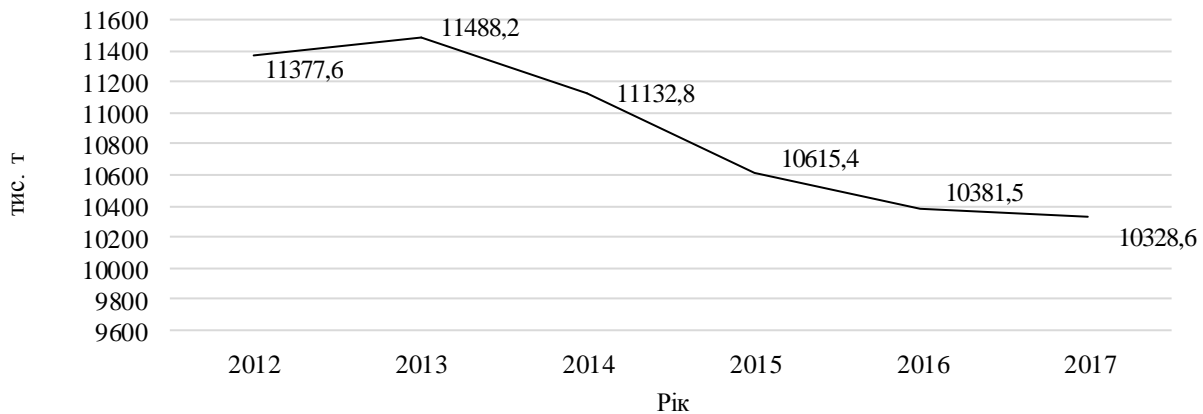

Рис. 2. Динаміка виробництва молока, 2012 – 2017 рр.

Джерело: [2]

Також, має місце щорічне збільшення частки молока гатунку екстра та вищого: у 2017 році вона сягнула 51,3 %. Вперше екстра та вищий гатунок становлять більше половини всього виробленого молока. Частка ж молока гатунку екстра за рік виросла більше ніж на 40 %: з 10,3 % до 14,6 %.

Найпопулярнішими ринками для експорту сьогодні є країни Близького Сходу (Молдова, Єгипет, Марокко, Казахстан, ОАЕ, Туніс, Лівія, Алжир), починають купувати нашу продукцію також ринки Китаю та ЄС. Основною конкурентною перевагою наших підприємств є оптимальне співвідношення ціни та якості продукції, що дозволяє продавати продукцію на вимогливих ринках (наприклад ЄС) та бути цікавим для виробників цього ринку завдяки низькій ціні продукції.

Для того, щоб дати загальну оцінку стану ринку молока України, був проведений аналіз сильних та слабких сторін, зовнішніх можливостей та загроз (табл. 1, 2).

Таблиця 1

SWOT-аналіз сильних і слабких сторін ринку молока України

Переваги	Недоліки
Збільшення частки молока класу «екстра»	Скорочення поголів'я ВРХ
Переорієнтація переробних підприємств на виробництво продуктів для експорту	Нестача якісної сировини
Зростання експорту вершкового масла	Скорочення виробництва молока
	Низька купівельна спроможність населення
	Низькі світові ціни на певні групи товарів
	Підвищення цін на виробничі ресурси
	Відсутність якісної інформації, яка б дозволила покращити становище домогосподарств та навчитися новим формам господарювання.

Джерело: складено автором

Привабливість експорту поки що слабо вплинула на пропозицію на внутрішньому ринку і може триматися до зростання внутрішнього попиту. Переробники обов'язково повинні мати достатню кількість якісної сировини до цього моменту, щоб імпортні молочні продукти не витіснили вітчизняні.

Таблиця 2

SWOT-аналіз можливостей і загроз ринку молока України

Можливості	Загрози
Збільшення частки молока класу «екстра»	Відміна спецрежиму ПДВ та введення прямих дотацій Загроза проникнення заразного вузликового дерматиту ВРХ (ЗВД) та ящуру на територію країни
Переорієнтація переробних підприємств на виробництво продуктів для експорту	
Пожвавлення попиту зі сторони Китаю	
Молочна кооперація виробників та переробників	
Мінімізація людського впливу на продукцію молочної галузі	
Продовження переговорів щодо експорту української продукції тваринного походження на зарубіжні ринки	

Джерело: складено автором

Таким чином, молочних кооперативів та сімейних ферм в Україні ще не достатньо, вже є перші успіхи та напрацювання у даному напрямі і за цим, однозначно, майбутнє молочної галузі України.

Список літератури

1. Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови: ДСТУ 3662:2015 – [Чинний від 2015-22-06]. – К.: Держспоживстандарт України 2006. – 14 с. – (Національний стандарт України).
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК УДК 338.433:339.137.2

Яцюк Д. М.

студент магістерської програми «Економіка підприємств АПК»,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ
ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК**

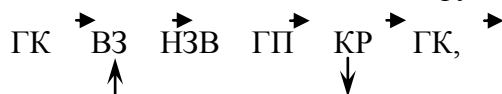
У розрізі сільськогосподарського виробництва суттєву роль у ефективній фінансово-господарській діяльності відіграє оборотний капітал як один з найважливіших факторів, також він справляє значний вплив на формування собівартості продукції.

За результатами проведеного аналізу наукових робіт вітчизняних та закордонних авторів можна зробити наступні висновки:

1. Оборотний капітал – грошовий вираз предметів праці, узятих на всіх стадіях їх кругообігу, що виробниче споживаються в процесі одного операційного циклу і цілком переносять свою вартість на вироблений продукт [1].

2. Оборотний капітал – частина продуктивного капіталу, вартість якої входить у створювані товари цілком і яка повністю повертається в грошовій формі після їх реалізації [2].

3. Потреба в оборотному капіталі, яка необхідна для забезпечення ефективного і безперервного функціонування виробництва, значною мірою залежить від часу перебування авансованих коштів на кожній стадії кругообігу, що відбувається в такій послідовності [1]:

де ГК – грошові кошти, ВЗ – виробничі запаси, НЗВ – незавершене виробництво, ГП – готова продукція, КР – кошти в розрахунках.

Особливістю кругообігу авансованих оборотних засобів в сільському господарстві є те, що не всі вони здійснюють повний кругообіг, оскільки певна частина готової продукції не реалізується, а направляється на відновлення і поповнення виробничих запасів з метою

подальшого їх використання в наступному виробничому циклі. Утворюється мале коло кругообігу, де виробничі запаси переходять у незавершене виробництво, а потім з готової продукції знову повертаються до виробничих запасів. Існування даного малого кола кругообігу оборотних коштів вимагає специфічного підходу до визначення показників ефективності використання оборотного капіталу [14].

Для оцінки ефективності використання оборотного капіталу розраховують коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, рентабельність оборотних коштів, коефіцієнт завантаження коштів в обороті, оборотність у днях та тривалість одного обороту. Як додаткові показники ефективності можуть використовуватися показники матеріаловіддачі та матеріаломісткості, фондооснащеності, частки матеріальних витрат, тощо.

Для аналізу ефективності використання оборотного капіталу підприємствами Білоцерківського району, Київської області використані дані бухгалтерської звітності. На основі цих даних розраховано показники оборотності оборотних коштів, коефіцієнт завантаження та тривалість одного обороту.

В процесі аналізу було згруповано підприємства Білоцерківського району за показником оборотності оборотних коштів. Дані групування представлені у табл. 1.

Таблиця 1

**Групування підприємств Білоцерківського району
за коефіцієнтом оборотного капіталу**

Номер групи	Групи підприємств за коефіцієнтом обороту оборотного капіталу	Кількість підприємств у групі	Середнє значення коефіцієнту обороту у групі	Середнє значення коефіцієнту завантаження у групі	Середнє значення тривалості обороту у групі
1	0,52 – 1,31	9	1,23	1,11	398,09
2	1,31 – 2,1	9	1,79	0,57	205,6
3	2,1 – 2,89	8	2,30	0,44	156,7
4	2,89 – 3,68	1	3,03	0,33	118,9
5	3,68 – 4,47	3	4,25	0,24	84,9
	Всього	30	1,97	0,65	235,4

Джерело: [3]

Як бачимо із табл. 1, найчастіше серед підприємств Білоцерківського району зустрічаються підприємства із коефіцієнтом оборотності від 0,52 до 1,31 (9 підприємств) та від 1,31 до 2,1 (9 підприємств).

Групи підприємств за коефіцієнтом оборотності оборотного капіталу (рис. 1).

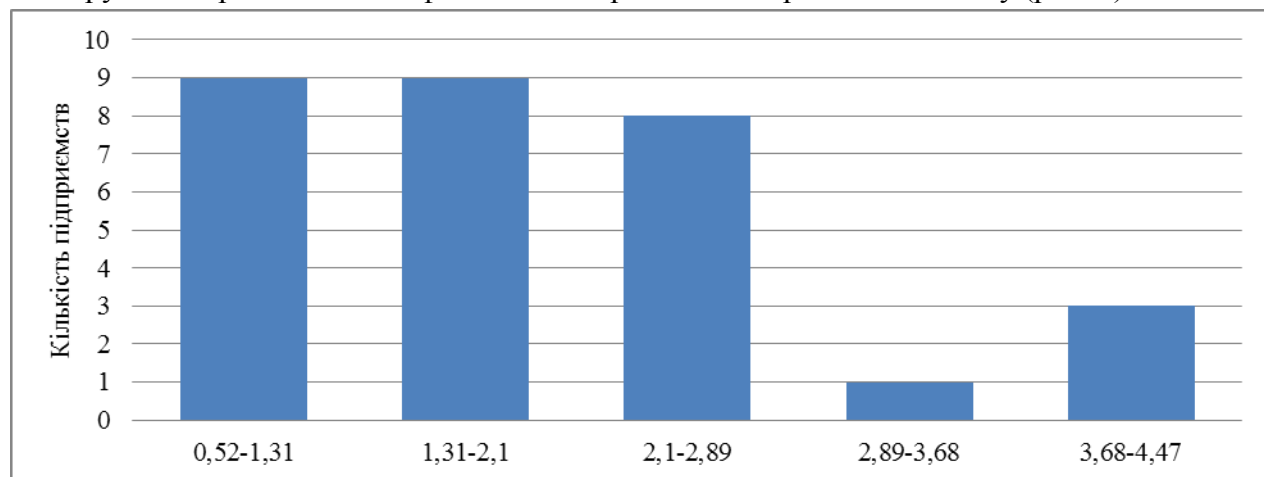

Рис. 1. Групи підприємств за коефіцієнтом оборотності оборотного капіталу

Джерело: [3]

Між коефіцієнтом обороту оборотного капіталу та коефіцієнтом завантаження існує обернений зв'язок (рис. 2). Чим швидше в обороті рухається капітал, тим менше він завантажений для одного обороту.

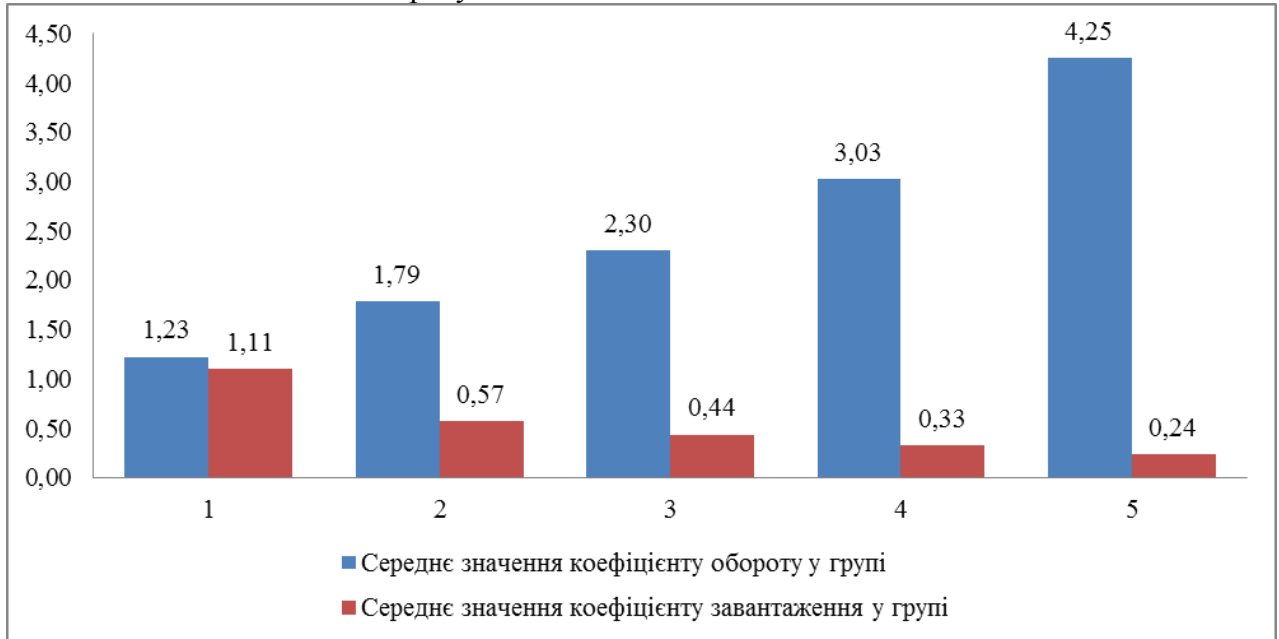

Рис. 2. Співвідношення коефіцієнту обороту та коефіцієнту завантаження оборотного капіталу

Джерело: [3]

Також спостерігається обернений зв'язок між коефіцієнтом оборотності оборотного капіталу та тривалістю одного обороту. Чим більше значення коефіцієнту обороту, тим швидше рухаються оборотні кошти підприємств і тим менша тривалість одного обороту. Найнижча тривалість обороту у групі 5, де середній оборотний коефіцієнт найвищий 4,25 об.

В сучасних умовах конкурентного середовища для аграрних підприємств ефективним є впровадження маркетингового управління, модернізація технологій посіву та збирання урожаю, вдосконалення системи нормування сировини і матеріалів, що спрямовані на підвищення ефективності використання оборотного капіталу, забезпечення більш високого рівня якості обслуговування клієнтів та збільшення прибутковості операційної діяльності.

При таких обставинах можна виділити три підходи до підвищення ефективності використання оборотних коштів:

1. Нормування сировини і матеріалів для оптимізації запасів.
2. Створення маркетингової служби на підприємствах АПК для прискорення залучення грошових коштів, створення нових більш вигідних каналів збуту, надійніших та вигідніших постачальників.
3. Використання факторингу, як комплексного рішення для зменшення розміру дебіторської заборгованості та підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Список літератури

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Політична економія: навч. посібник / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
3. Річна звітність підприємств АПК Білоцерківського району, Київської області.

UDC 338.4

Zau Isabel De F. S.

Student of the international economic in the area
of export and import oriented management,
Krok economics and law university

THE IMPORTANCE OF TRADE AND SERVICE IN DEVELOPING COUNTRIES

Trade is a fast developing activity that has brought to the world great achievement, trade is the reason why the world has become a global village. Many countries that are considered most developed are the countries who have outstanding trading activity.

International trade is the exchange of goods capital and so much more without fear of government intervention in the form of tariff on export or import. It is relevant to point out that trade is the key to reduction of poverty and many other national struggles that many countries are facing today [1, p. 1].

Trade is what strengthen the relations of the economic activity with in respective countries. Trade is not only important at an international level but national and local level as well, in developing countries they usually have low income and high poverty index compared to most countries in the world, the main challenges that developing countries face compared to developed countries is that the protection and government intervention of the issues that concern companies is relatively low. This is a serious problem because government minimal intervention is required to boost the economy and the comparability of the country in terms of trade, what this simply means is that even in trade, there is supposed to be a level of similarity in order to advance the economy of a particular country.

Another problem is the trade partner of the developing country, trading is a risk activity, when it is not done with the right partners that is the problem of many developing countries, they mainly trade with developed countries who have better economy, better governmental system that makes the agreement with them have a partial benefit. This means that doing trade with one of the two countries will benefit more than the other country. Therefore this creates dependency problem, when trading with developed country you mainly trade a semi-finished product or completely raw material and later buy the completed goods made from the material, and thereby supplying at a price three to four times the price of the raw materials sold, This is a major problem rarely address today [2, p. 1 – 2].

From evaluating and considering trade as the main block for development, a pattern can be considered in such way that developing countries should give a break of trading with already developed country and trade more with a developing country for greater chances of economic growth.

This hypothesis can be explained, for example two developing countries were to trade with one another. The trade will be less expensive and beneficial for both side of the

trade. The other reason also is that when one developing country trades with another developing country, they have to consider each potential in production and distribution, this in turn can create more jobs as they focus on trading with one another. This is because they will try as much as possible to produce something and trade with each other with this mind-set and thereby jobs can be created rapidly and more opportunities for companies to be created would open to the country. This method is the best method for reduction of economic dependency by switching the trade competitiveness of the country to a country that is more competitive with them in the same line of production or development [3, p. 1 – 2].

Trade is the fastest method of economic development in a developing country, when a country is able to switch the mind-set of dependency to productivity and trade, this gives the country an opportunity to develop and grow. However, free trade is a tool that is best used in the situation of a developing country with another developing country as their competitiveness is at a similar level compared to free trade done between developed countries with a developing country. When it is done between a developing country with a developed country, the developing country economy will flap due to low activity of the national companies in the country as well as outside.

From the above points of view, trade is considered as an important tool for economic advancement and development, trade is considered beneficial when it is done with countries at the same level of growth compared to when it is done with country that already have a grown economic level. The disadvantages is too great between them such that at the end ,the developing country tend to lose more than gaining from trading with them.

Another problem from the analysis conducted is that the chances of growth is low as they depend more on what the developed country is able to do than finding for themselves what they can also do to advance their economy. The answer to solve this is to trade more but with country at the same level of development, the reason is because there is greater chances of discovering what one country is good at than when trade is done with a country that can do everything, trade here is considered as a guide for economic development through the use of competence.

Reference

1. The benefit of free trade for developing country by Osmond Vitez as of November 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <http://smallbusiness.chron.com/benefits-trade-developing-countries-3834.html>.
2. Global trade liberalization and the developing countries by IMF staff as of November 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2001/110801.htm>.
3. Trade policies, developing countries and globalization by Will Martin as of October 2001 [Electronic resource]. – Access mode: http://siteresources.worldbank.org/INTGGP/Resources/2866_trade_martin.pdf.
4. Importance of trade for development by totur2u as of November 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/importance-of-trade-for-developing-countries>.
5. 10 benefits of trade for developing countries by european commission as of October 2008 [Electronic resource]. – Access mode: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/january/tradoc_148991.pdf.
6. How can trade help developing countries by Michele Ruta as of October 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.weforum.org/agenda/2015/10/how-can-trade-help-developing-countries>.
7. The importance of trade for developing countries by Balassa as of January 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://documents.worldbank.org/curated/en/275301469672132271/The-importance-of-trade-for-developing-countries>.

СЕКЦІЯ 7

SECTION 7

**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND
REGIONAL ECONOMICS**

УДК 332.1

Дегтяр А. О.

д. держ. упр., професор,
завідувач кафедри менеджменту і адміністрування,
заслужений діяч науки і техніки України,
Харківська державна академія культури,

Бублій М. П.

к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри економіки праці та управління персоналом,
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО
СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Протягом останніх десятиліть особливу увагу наукового співтовариства і фахівців-практиків отримали концепції «постіндустріального суспільства», «економіки знань», «креативної економіки» та творчих індустрій. Дослідники одностайно сходяться на думці, що майбутнє сучасної економіки за малим і середнім бізнесом, що виробляють інноваційні та екологічно безпечні продукти і послуги. В умовах посилення кризи промислових територій, обумовленого глобалізацією світової економіки і процесами деіндустріалізації міських просторів, особливо гостро стоять питання інших точок зростання територій.

Починаючи з 80-х рр. ХХ ст., культура розглядається як ресурс процесів розвитку і самовизначення спільнот, наголошується значення культурних ресурсів в економічних процесах і в розвитку територій [2, с. 35]. Культура стає інструментом досягнення соціально-економічних завдань регіону. Основною причиною зазначеної тенденції став перехід до постіндустріального суспільства. Дана стадія характеризується трансформацією товаро виробничої економіки та підвищенням пріоритету так званої креативної економіки. Предметом аналізу виступають показники якості життя і зростання добробуту населення. Концептуальною основою економічного підходу стало функціональне розуміння ролі культури в процесах територіального розвитку, а базою для таких досліджень – підходи, засновані на новій економічній моделі конкурентоспроможності територій, індексах способу життя та культурного різноманіття, концепції креативного класу, оцінки творчого потенціалу і активу територій (брендінг територій, оцінка великих заходів і подій, картування творчих індустрій територій).

Як свідчить світовий досвід, розвинуте соціально-культурне середовище сприяє міграційній привабливості територій, створенню робочих місць для так званого «креативного» класу за рахунок диверсифікованого культурної пропозиції, сприяє освоєнню покинутих промислових зон, розвитку культурного туризму, модернізації традиційних інститутів культури, появі нових методів менеджменту та соціальних інновацій [1, с. 48].

Що стосується України, то економічний простір нашої країни характеризується внутрішньою неоднорідністю і диспропорціями у розвитку, викликаними як різноманітністю природно-ресурсного потенціалу, так і економічними та інституційними обмеженнями. У зв'язку з цим в якості можливих перспектив розвитку регіонів представляється творчо-орієнтований розвиток.

Актуальність запропонованого вектора соціально-економічного розвитку підтверджують нові тенденції функціонування соціально-економічної системи регіонів:

– зростає роль соціально-культурного середовища регіону, нематеріальні творчі активи, стають основою економічного розвитку та зростання, що впливають на конкурентоспроможність територій;

– відбувається швидке зростання творчих індустрій в економіці швидкозростаючих міст світу;

– спостерігається розвиток міст як центрів ділової активності, залучають до себе лідерів творчих індустрій та інтелектуальні ресурси, які сприяють збереженню економічного зростання і оновлення життєвого циклу регіону [3, с. 71].

На основі розглянутих концепцій і моделей розвитку творчих індустрій, нами запропоновано визначення поняття «творчо-орієнтований регіон», який являє собою територію, що володіє певним обсягом творчих ресурсів, високим творчим потенціалом і відповідною інфраструктурою розвитку творчих індустрій, в якому формуються соціально-політичні та економічні умови, їх розвивають.

Творчий потенціал регіональної соціально-економічної системи являє собою здатність соціально-економічної системи до розвитку творчих індустрій на основі генерації ідей для підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки. Сприятливим контекстом для структуризації творчих індустрій є культурно-політичні та економічні умови, створювані регіоном, наявність певної кількості носіїв творчих ідей, затребуваність творчого продукту серед населення, а також майданчиків для взаємодії.

Творчі індустрії сприяють поживленню регіональної економік і можуть стати точкою зростання для регіонального розвитку через формування особливого соціально-культурного середовища, підтримка етнічної унікальності регіону. Вони забезпечують затребуваність творчого потенціалу через створення нових робочих місць, формують сприятливий імідж і бренд території завдяки створенню «м'якої» інфраструктури туризму.

Список літератури

1. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства : монограф. / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 254 с.
2. Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи: монограф. / НАН України. Інститут регіональних досліджень; За ред. д. е. н., проф. Шевчук Л. Т. – Львів, 2011. – 256 с.
3. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монограф. / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.

УДК:351.746:007

Коваленко Ю. О.

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,

Індустріальний інститут

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: БЕЗПЕКА ТА ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

За останні роки в країні відбувалися кардинальні соціальні перетворення, що супроводжуються інформатизацією суспільства. Мова йде про створення глобальної інформаційної індустрії. Весь світ знаходиться в процесі створення розвитку інформаційних технологій, структурних змін у сфері зайнятості. Подібні відносини формують не тільки нові соціальні інститути, але і новий контекст культури. При інформаційній культурі суспільство здатне ефективно застосувати наявні в його руках інформаційні ресурси та інформаційні комунікації, можливе також використання новітніх досягнень інформатизації та інформаційних технологій [1].

Ключовою метою прикладних досліджень регіонального інформаційного менеджменту (РІМ) є пошук шляхів і способів підвищення конкурентоспроможності та способів управління регіонів, а саме, формування, розвитку і реалізації стратегічних конкурентних переваг регіональних економік як базових чинників прискорення територіального соціально-економічного розвитку на основі досягнення і реалізації національних та регіональних можливостей [2].

Розвиток глобального процесу інформатизації суспільства, яке спостерігається в останні десятиріччя ХХ століття, породило нову глобальну соціотехнологічну проблему –

проблему інформаційної безпеки. Сутність цієї проблеми полягає в такому. Багато найважливіших інтересів людини, суспільства, держави в даний час в значній мірі визначається станом навколишнього їх інформаційної сфери. Тому цілеспрямовані або ненавмисні впливи на інформаційну сферу будь-якого суб'єкта з боку зовнішніх або внутрішніх джерел можуть наносити серйозної шкоди цим інтересам і являють собою загрозу для безпеки для них [3].

Останнім часом України теоретичне вивчення проблем безпеки держави, підприємствам знаходяться в центрі уваги багатьох фахівців. Що стосується дослідження проблем інформаційної безпеки регіону, то цим питанням приділяється значно менше уваги.

Під інформаційною безпекою регіону розуміється стан захищеності регіонального інформаційного середовища, що забезпечує його формування і економічний розвиток.

Під інформаційними загрозами регіону розуміється фактори або сукупність факторів, що створюють небезпеку функціонуванню регіонального інформаційного середовища.

До джерел зовнішніх загроз можна віднести наступні:

– протидіюча політика економічних суб'єктів, яка направлена на домінування в інформаційній сфері та рівноправної участі в поділі праці з виробництва засобів інформатики та інформаційних продуктів;

– розробка інформаційних концепцій економічними суб'єктами, які передбачають створення і використання засобів небезпечного впливу на інформаційну сферу інших регіонів, порушення її нормального економічного функціонування і отримання несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів;

– діяльність розвідувальних і спеціальних служб, а також економічних і політичних структур в інформаційній сфері.

Якщо ж говорити про внутрішні загрози для регіональної інформаційної безпеки, то тут найбільш важливим є наступні:

– суттєве відставання регіонів та держави від провідних країн світу за рівнем інформатизації суспільства;

– технологічне відставання вітчизняної електронної промисловості від розвинених країн світу у галузі виробництва інформаційної техніки, що змушує імпортувати ці кошти;

– недостатня координація діяльності органів влади щодо формування та реалізації єдиної політики забезпечення інформаційної безпеки держави та регіонів;

– зростання кількості комп'ютерних злочинів, знижують рівень захищеності інтересів економічних суб'єктів регіонів та держави в інформаційній сфері.

Отже, регіональна інформаційна безпека – це окрема галузь знань, яка містить власні закони, принципи, цілі та завдання.

Забезпечення інформаційної безпеки в регіоні, як правило, є невід'ємною частиною загальної системи регіонального управління, необхідної для досягнення стратегічних цілей та завдань. а також інші види конфіденційної інформації (відомостей, що становлять банківську таємницю, лікарську таємницю, інтелектуальну власність компаній-партнерів тощо). Забезпечення інформаційної безпеки в цій сфері і, зокрема, основні вимоги, організаційні правила і процедури безпосередньо регламентуються місцевим законодавством, і нагляд за виконанням вимог здійснюється місцевими органами влади.

Список літератури

1. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О. Г. Білоус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; керівник авторського колективу і наук. ред. О. Г. Білоус. – К.: КНЕУ, 2002. – 789 с.

2. Коваленко Ю. О. Методологічні аспекти інформаційного забезпечення органів регіонального управління / Ю. О. Коваленко // Наукові засади розвитку знань економічної теорії: Зб. тез наукових робіт учасників всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції з економічної теорії (м. Черкаси, 2 червня 2015 р.) – С. 42 – 44.

3. Ляпунов И. Информационная безопасность персонала / И. Ляпунов // Управление персоналом. – 2002. – № 2. – С. 6 – 7.

4. Проектирование экономических информационных систем: учебник / Г. Н. Смирнова, А. А. Сорокин, Ю. Ф. Тельнов; Под ред. Ю. Ф. Тельнова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 512 с.

УДК 330.131.52

Колтунович О. С.

к. е. н.,

Незалежний український центр правових ініціатив та експертиз «Правова держава»

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВОДОГОСПОДАРСЬКО-МЕЛІОРАТИВНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах поглиблення інституційних трансформацій водогосподарський комплекс виступає складним поліфункціональним сегментом національного господарства, основу якого становить техніко-технологічна база відтворення, постачання та відведення водних ресурсів. Його основними структурними елементами є водопровідно-каналізаційний і водогосподарсько-меліоративний підкомплекс, а також індустрія промислового водокористування. Для більшості водогосподарських та водоохоронних об'єктів характерний високий рівень фізичного спрацювання, а також моральна застарілість, що потребує модернізації і технічного переоснащення на новій технологічній основі.

На сьогоднішній день меліоративна система України являє собою технологічно цілісну інженерну інфраструктуру, що включає в себе такі окремі об'єкти, як меліоративна мережа каналів, трубопроводів (зрошувальних, осушувальних, осушувально-зволожувальних, колекторно-дренажних) з гідротехнічними спорудами і насосними станціями, захисні дамби, спостережна мережа, дороги і споруди на них, взаємодію яких забезпечує управління водним, тепловим, повітряним і поживним режимом ґрунтів на меліорованих землях [1, с. 128].

Одним з негативних проявів впливу зрошувальних меліорацій, насамперед в аридній зоні, є виникнення процесів підтоплення територій ґрунтовими водами, які носять постійний або періодичний характер. Для боротьби з підтопленням на території України у попередні роки створено потужний і достатньо ефективний захисний комплекс гідротехнічних споруд і дренажних систем [2, с. 4].

У зв'язку із загостренням глобальної продовольчої кризи та підвищенням рівня капіталізації вітчизняного аграрного сектору зріс інтерес до розширеного відтворення потенціалу агропромислового виробництва в зонах зрошення та осушення. Наразі спостерігається пошук шляхів діяльності лише з модернізації зрошувальних систем, щоб відновити докризові площі посівів традиційних для низки регіонів культур. Однак, проблема полягає в механізмах установа партнерських відносин між власниками міжгосподарських гідротехнічних споруд та суб'єктами підприємницької діяльності, з метою прискорення впровадження систем краплинного зрошення, інноваційно-технологічної модернізації внутрішньогосподарських систем зрошення, сприяння формуванню кластерних об'єднань для відновлення потенціалу зрошення на найбільш депресивних територіях [3, с. 49].

Значний потенціал щодо нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції як рослинницької, так і тваринницької має місце в зоні проведення осушувальних меліорацій. Однак, потребують модернізації міжгосподарські і внутрішньогосподарські гідротехнічні споруди в більшості регіонів України [4, с. 48]. За браком коштів на ремонт і реконструкцію осушувальних мереж, технічний стан значної частини їх оцінюється як незадовільний. Технічний стан внутрішньогосподарських меліоративних систем, які перебувають на балансі сільськогосподарських підприємств та у комунальній власності, дозволяє поливати лише близько 950 тис. гектарів земель (43 % від наявних), а фактично поливається менше третини наявної площі зрошення.

Зважаючи на критичний стан водогосподарсько-меліоративного підкомплексу в зонах осушення та зрошення, в Україні на національному рівні необхідно сформулювати інституційні передумови інноваційно-технологічної модернізації індустрії зрошувального землеробства та імплементації відповідного досвіду Європейського Союзу у вітчизняну практику [5, с. 36]. В умовах зниження рівня виробничо-технічного потенціалу водогосподарсько-меліоративного підкомплексу актуальним є запровадження нових механізмів фінансово-кредитного та бюджетно-інвестиційного забезпечення інноваційно-

технологічної модернізації міжгосподарських та внутрішньогосподарських споруд в зоні осушувальних меліорацій. З метою залучення позабюджетних коштів доцільним є створення та реалізація двосторонніх міжнародних інноваційно-інвестиційних програм, що сприятиме інноваційно-технологічній модернізації водогосподарсько-меліоративного підкомплексу.

В рамках імплементації зарубіжного досвіду щодо інноваційно-технологічної модернізації індустрії зрошувального землеробства необхідно: по-перше, сформуванню нову законодавчу базу, котра відповідатиме викликам часу та визначатиме механізми державного регулювання індустрії зрошувального землеробства; по-друге, необхідно запровадити нові інституціональні форми регіонального розвитку в зонах осушення та зрошення; по-третє, змінами до Податкового кодексу України необхідно запровадити фіскальні стимули щодо інноваційно-технологічної модернізації систем зрошування; по-четверте, зважаючи на значний дефіцит бюджетних коштів доцільним є внесення змін до митного кодексу України щодо введення особливого режиму інноваційно-інвестиційної проектної діяльності та залучення інвестицій. Реалізація запропонованих механізмів сприятиме інноваційно-технологічній модернізації індустрії зрошувального землеробства, що призведе до вирішення комплексних проблем водогосподарсько-меліоративного підкомплексу.

Зважаючи на регіональні асиметрії нарощення інвестиційного потенціалу інноваційно-технологічної модернізації водогосподарсько-меліоративного підкомплексу необхідно здійснювати адресне та програмно-цільове фінансування проектів у водогосподарсько-меліоративному підкомплексі в рамках виділених бюджетних асигнувань. Серед визначальних механізмів нарощення інвестиційного потенціалу водогосподарсько-меліоративного підкомплексу є внесення змін до Податкового та Митного кодексів щодо запровадження особливого режиму інвестиційної діяльності в Україні, а також формування відповідного інвестиційного клімату всередині країни.

Список літератури

1. Гнаткович О. Д. Економічне стимулювання раціонального використання і охорони земель / О. Д. Гнаткович // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 1 (39). – С. 128 – 130.
2. Голян В. А. Раціоналізація природокористування в зоні осушення / В. А. Голян, В. В. Савчук, І. І. Андросук // Агросвіт. – 2012. – № 12. С. 4 – 11.
3. Мандзюк О. Особливості організаційно-економічного механізму трансформації відносин власності на меліорованих землях / О. Мандзюк // Водне господарство України. – 2009. – № 6. – С. 49 – 61.
4. Левковська Л. В. Цільові орієнтири формування територіальних водоресурсних капіталів / Л. В. Левковська, В. М. Мандзик // Екологічний менеджмент. – 2015. – № 4. – С. 44 – 48.
5. Хвесик М. А. Раціоналізація водокористування в сучасних цивілізаційних вимірах: вибір стратегічних доміант та формування інституціональної архітектоники / М. А. Хвесик, В. А. Голян // Економіст. – 2011. – № 4. – С. 34 – 36.

УДК 332.1

Меленченко Ю. В.

здобувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України

КУЛЬТУРА ЯК БАЗОВИЙ РЕГУЛЯТОР, ЩО ВИЗНАЧАЄ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

Україна, являючи собою модель складного територіального, соціально-культурного, господарського утворення, вирішує найважливішу задачу об'єднання величезного розмаїття господарюючих суб'єктів в єдине ціле і підтримання його. Це можливо на основі природних сполучних елементів, визначуваних конкретними життєвими ситуаціями і реалізуються головним чином через культуру. Культура розуміється як один з базових регуляторів, які визначають соціально-економічний розвиток регіону. Як носій людського капіталу, культура включає в себе здібності людей, які використовуються і реалізуються ними як у виробничій діяльності, так і поза сферою виробництва [3, с. 25].

Розвиток культури знаходить своє вираження у створенні якісно нових матеріальних і духовних цінностей, які є не просто продуктом виробництва, але, перш за все результатом творчої діяльності людей, що володіють специфічними, часом унікальними, неповторними здатностями – дивергентаріатом. Це означає, що розвиток економіки не створює тільки умови для розвитку культури, а також сам розвиток економіки певною мірою залежить від рівня соціально-культурного середовища. З цього випливає, що рівень культури, в основі якого лежать творчі здібності її діячів, виступає певним фактором виробництва валового регіонального продукту. Забезпечуючи виробництво духовних цінностей, культура виступає як фактор розвитку творчих здібностей людей. На основі її розвитку відбуваються активізація людських сил і культурних творчих ресурсів, підвищення кваліфікації виробників матеріальних і духовних благ, удосконалення навичок праці.

Нові соціально-економічні реалії, диверсифікація культурного життя принесли розуміння того, що культура виступає якісним фактором економічного розвитку. Особливу значущість це розуміння набуває в регіонах, що володіють високим потенціалом культурної, історичної і природної спадщини, тому що в умовах ринкової економіки існує загроза реалізації на даній території ряду промислових проектів, що дають прибуток на першому етапі, але мають згубні наслідки для збереження історичних та природних багатств. Плани перспективного сталого розвитку таких регіонів повинні спиратися на таку модель господарювання, яка дозволила б забезпечити зростання економічного потенціалу регіону і дбайливе використання культурної і природної спадщини [2, с. 34].

Розвиток регіону як соціально-економічної системи, визначає рівень життя людей в залежності не тільки від ефективності функціонування регіональної економіки, але й від соціально-культурного середовища, яка включає рівень споживання матеріальних благ і послуг, задоволення духовних потреб, соціальний комфорт [4, с. 62].

Також можливо розглядати соціально-культурне середовище як рівень творчого потенціалу оточуючих суб'єкта людей, їх рефлексії, яка характеризується масштабом приватної ініціативи, сформованим кроком новизни, потужністю і характером інновацій, змістом панівних цінностей, моральних ідеалів [1, с. 59].

Під соціально-культурним середовищем розуміється категорія, що служить для позначення сукупності суспільних, матеріальних, духовних, умов існування та діяльності людини, історично сформовану в конкретному соціумі і успішно розвивається при активній участі в культурно-творчому процесі всіх груп населення, господарських структур і адміністрації [2, с. 34].

Ефективним засобом, є історично сформований культурний потенціал суспільства і окремих етносів, що населяють дану місцевість. Тому цілеспрямоване збереження, оновлення і вдосконалення соціально-культурного середовища є важливим напрямком державної політики та повсякденної діяльності кожної людини.

Оцінюючи соціально-економічний розвиток регіону, важливо відзначити той факт, що сьогодні соціально-культурне середовище стає ключовим поняттям сучасного суспільства, найбільш точно характеризує його культурну і духовну складову. По-перше, це результат всієї сукупності культурної діяльності регіону – минулою і теперішньою (включаючи інфраструктуру організацій соціально-культурної сфери, твори мистецтва тощо); по-друге, це інститут залучення населення до моральних цінностей; по-третє, це область творчої реалізації творчого потенціалу особистості [3, с. 67].

Соціально-культурне середовище складається з п'яти складових: збереження існуючої спадщини та формування нової; створення комфортного середовища проживання в країні, регіонах, містах і районах; можливість взаємодії і дискусій між державою і соціальними групами; створення комунікаційного середовища; задоволення нематеріальних потреб у враженнях, спілкуванні, особистому розвитку та самореалізації, і, як наслідок, розвиток людського капіталу. Тобто, соціально-культурне середовище являє собою сукупність умов, що дозволяють реалізовувати творчий потенціал території та її населення.

Таким чином, розвиток регіональних соціально-економічних систем в даний час являє собою складний процес, пов'язаний не тільки з базовими факторами виробництва – землею, трудовими ресурсами та капіталом, але і з соціально-культурними умовами функціонування суб'єктів економічної діяльності.

Підводячи підсумки, зазначимо, що регіональні соціально-економічні системи, що функціонують на території нашої країни, мають значні відмінності економічного, природно-ресурсного, виробничого, демографічного і соціально-культурного потенціалів. В цих умовах особливо важливо застосовувати диференційовані підходи до стимулювання економічної активності.

Список літератури

1. Криштанович С. Публічний менеджмент соціально-економічного розвитку гірських територій карпатського регіону / С. Криштанович. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 208 с.
2. Мельник А. Ф. Механізми реалізації регіональної структурної політики : монографія / А. Ф. Мельник, Л. А. Лаврів, А. Ю. Васіна [та ін.]; за заг. наук. ред. професора А. Ф. Мельник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 343 с.
3. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е. М. Лібанової, акад. НААН України М. А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.
4. Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку економічних систем : колективна монограф. / [О. В. Панухник, В. Я. Кудлак, Н. Ю. Мариненко, І. Ю. Крамар та ін.]; відп. ред. О. В. Панухник. – Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2016. – 204 с.

УДК 331.5

Рубежанська В. О.

здобувач кафедри економіки і підприємництва,
Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля

РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ФАКТОР СТАБІЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Події на Сході України відчутно вразили малий бізнес Луганської області, який значно впливає на рівень зайнятості та безробіття в регіоні. Так, малий бізнес, відповідно до своїх соціальних властивостей, чинить вплив на кількісні та якісні характеристики ринку праці. Адже, саме на малих підприємствах відбувається створення робочих місць, що сприяє зниженню безробіття, а також здійсненню інтенсивного руху робочої сили між підприємствами різних форм власності, загостренню конкуренції за працівників, використанню і збереженню трудового потенціалу фахівців. Ці аспекти дозволяють говорити про стабілізаційну функцію малого підприємництва на ринку праці, яка найбільш яскраво проявляється на регіональному рівні. В такий ситуації актуальним є своєчасне проведення аналізу стану розвитку малого бізнесу в регіоні.

Дослідженням економічних аспектів розвитку малого бізнесу займалось багато вчених, зокрема: Т. Греджев, В. Грушко, М. Дем'яненко, В. Збарський, І. Максименко, Т. Меркулова, С. Румянцева, А. Чухно та інші науковці.

Світова практика розвитку ринку праці свідчить про те, що ефективний розвиток малого підприємництва зменшує безробіття, забезпечує кар'єрне зростання та підвищує добробут населення загалом. У зв'язку з цим, негативні тенденції розвитку малого бізнесу в Луганській області, які склалися під впливом факторів економічного та політичного характеру, значно погіршують нестабільну ситуацію на ринку праці цього регіону. Відповідно до даних Державної служби статистики України, основні показники діяльності малого підприємництва за період з 2012 по 2016 року відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності малого підприємництва Луганської області, 2012 – 2016 рр.

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1	2	3	4	5	6
Кількість підприємств					
малі підприємства	10154	10697	2972	3106	3303
у % до загальної кількості малих підприємств по Україні	2,8	2,9	0,9	1,0	1,1
у % до загальної кількості підприємств по регіону	92,9	94,0	91,9	92,6	93,7
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	44	48	13	14	15

Продовж. табл. 1

1	2	3	4	5	6
Кількість зайнятих працівників					
малі підприємства	71,5	63,7	17,1	15,6	16,2
у % до загальної кількості найманих працівників на малих підприємствах по Україні	3,3	3,2	1,0	1,0	1,0
у % до загальної кількості найманих працівників по регіону	19,0	19,0	13,1	13,9	15,5
Кількість найманих працівників					
малі підприємства	68,2	60,6	16,1	14,6	15,1
у % до загальної кількості найманих працівників на малих підприємствах по Україні	3,3	3,2	1,0	1,0	1,0
у % до загальної кількості найманих працівників по регіону	18,3	18,2	12,4	13,1	14,6
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)					
малі підприємства	15891,3	16654,4	6014,9	7686,2	9227,1
у % до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств по Україні	2,8	2,5	0,9	0,8	0,8
у % до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) по регіону	15,2	16,0	13,1	22,2	19,1

Джерело: складено автором за даними [1]

Таким чином, представлені в таблиці 1 дані свідчать про динамічне зниження з 2012 по 2015 роки усіх показників, які характеризують розвиток малого підприємництва в Луганській області. Незважаючи на покращення ситуації у 2016 році, кількість підприємств, зайнятих працівників та обсяги реалізованої продукції є вкрай низькими відносно 2013 року.

На нашу думку, до основних проблем розвитку малого підприємництва в Луганській області слід віднести:

- незадовільний стан економіки регіону, бо підприємництво функціонує як один з елементів реальної економіки, а отже реагує на усі позитивні та негативні зміни в місцевій економіці;

- низька взаємодія з великим бізнесом, що призводить до зростання монополізації та поглинання малих підприємств;

- недосконала податкова система, що зумовлює перехід малих підприємств у тіньовий сектор економіки та ведення подвійної бухгалтерії;

- низьке фінансове забезпечення підтримки ініціатив започаткування бізнесу, до чого додається проблема доступу до кредитних ресурсів та інвестицій;

- недостатній рівень венчурного підприємництва та низький рівень інноваційного персоналу, внаслідок чого малі підприємства неспроможні належно конкурувати з великими та середніми підприємствами;

- слабка та подекуди декларативна державна підтримка підприємництва;

- низька результативність інфраструктурного забезпечення, бо зазвичай діючі бізнес – центри, бізнес-інкубатори, технологічні парки, консалтингові установи мають незначну роль у веденні бізнесу, а матеріальний рівень їх послуг позбавляє керівників малих підприємств звертатися до них за допомогою;

- корумпованість, рейдерство та бюрократія, позбавляє можливості ведення прозорого бізнесу.

Таким чином, повне або часткове вирішення вищевказаних проблем призведе до стабілізації ситуації на регіональному ринку праці Луганської області та значного підвищення рівня життя населення регіону загалом.

Список літератури

1. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 332.02:332.053

Свида І. В.

к. е. н., доцент, докторант,
Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНOSTІ СКЛАДОВИХ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

На сьогодні запропоновані різні трактування поняття стійкого розвитку, але його центральна мета залишається без змін – збалансований соціо-еколого-економічний розвиток територій. По суті, соціум-екологія-економіка – це просто три складові, збалансованість робить їх стійкими. Але яким чином збалансувати соціо-еколого-економічну систему регіону, щоб складові, які її утворюють, не існували одна за рахунок іншої, а щоб взаємодіяли через синергетичний ефект і чи можливо таке взагалі? На практиці те, що є прогресивним для однієї сфери, негативно впливає на іншу. Наприклад, економічне зростання відбувається в основному за рахунок виснаження природних джерел ресурсів; економіка використовує людський потенціал найчастіше як знаряддя для економічного зростання територій; розвиток НТП викликає побоювання в суспільстві, що в найближчому майбутньому нова техніка і новітні технології не тільки полегшать умови праці, але й витіснять (замінять собою) людину, що призведе до збільшення безробіття, знецінення окремих спеціальностей та, відповідно, попиту на фахових спеціалістів; новітні промислові технології, які повинні захистити довкілля від забруднення, не є безвідходними та повністю безпечними, при чому їх довгостроковий вплив на людину та довкілля поки до кінця не досліджений; забезпечення доступності матеріальних благ для людини призвело до надвиробництва і сформувало «суспільство споживачів», що поглибило екологічну кризу: ще більше втягування у виробництво ресурсів, накопичення відходів, розширення площі забруднених територій. На нашу думку, причина такого стану в тому, що в основі концепції стійкого розвитку відсутній механізм збалансування, тобто не передбачено підходу, який би дозволив збалансувати різносторонні інтереси та потреби і без того розбалансованих між собою складових. Фахівці погоджуються з існуючою проблемою, що одні елементи соціо-еколого-економічної системи регіону функціонують на шкоду іншим, і це викликає значні диспропорції, але як вирішити цю дилему – поки не знають. Одна група вчених вихід бачить в радикальній зміні підходів до розвитку соціо-еколого-економічної системи територій в напрямку формування чітких показників балансу. Так, баланс (з фр. баланс – ваги, від лат. *Balanx* – має дві вагові чаші) – це співвідношення між взаємозв'язаними частинами, сторонами чого-небудь, між тим, що надходить і що витрачається [1]. Всі країни світу та їх регіони зіштовхуються з проблемою дефіциту окремих видів ресурсів, що ускладнює знаходження балансу між складовими соціо-еколого-економічної системи. Тому інша група вчених вважає, що вирішити проблему збалансованого розвитку територій можливо через методи державного регіонального управління шляхом встановлення пропорцій ресурсокористування на засадах паритетності та стимулювання пошуку часткової заміни ресурсів. Пропорція (лат. *Proportio* – співмірність, рівність частин; певне співвідношення частин між собою та з цілим) – це рівність відносин елементів системи [3]. Паритет (лат. *paritas* – рівність) – рівноцінність двох або кількох цілей (факторів, коштів), засади рівності сторін при розв'язанні будь-якого питання [3]. Так, пропорції та паритетність підходять для збалансування процесів у соціо-еколого-економічній системі регіону.

Дослідники Каропа Г. М. та Коротун С. І. сформуvalи цілу низку питань, через які вони обґрунтовують непридатність концепції стійкого розвитку «для розуміння і об'єктивної інтерпретації» [4]. Зокрема, що стосується збалансованості, то вчені наводять наступні приклади. В країнах Африки на півдні Сахари мінеральні добрива й хімічні засоби захисту рослин і тварин практично не застосовуються, рівень механізації виробництва надзвичайно низький, можливо така ситуація і є стійкою по відношенню до довкілля, але вона не сприяє соціально-економічному розвитку і місцеві жителі змушені мігрувати у великі міста, поповнюючи ряди безробітних. Натомість у провінціях Китаю, де голод був типовим явищем, завдяки науково обґрунтованій інтенсивній модернізації сільського господарства

вдалося перетворити екологічні системи у високопродуктивні сільгоспугіддя і таким чином запобігти дитячій та дорослій смертності від голоду [4]. Можливо по відношенню до екосистем таке відношення не є стійким, але воно дозволяє вижити місцевому населенню. Ми приймаємо до уваги думку вчених, але вважаємо, що для більшості розвинених країн світу найбільш актуальна проблема – вичерпання природних ресурсів.

Дотримання балансу між складовими соціо-еколого-економічної системи регіону – це ідеал стійкого розвитку, який досягнути не так просто, оскільки розвиток асоціюється передусім з економічним зростанням, тому, на думку академіка Руденко Л., стратегія стане одним з кроків досягнення результату – переходу від стихійного і варварського використання природних ресурсів до їх збалансованого використання [2]. Разом з тим, звертаємо увагу на не збалансований розподіл ресурсів між регіонами, оскільки дотримуємося думки, що саме від наявності (кількості) тих чи інших ресурсів, а також управління їх використанням (якості) залежить, наскільки збалансованим є розвиток територій. Так, регіони концентрують природні, соціальні, економічні, фінансові та технологічні ресурси держави, проте забезпеченість ресурсами по регіонам відрізняється, що приводить до диспропорційності у поступі та нерівним можливостям щодо досягнення стійкого розвитку. Це зумовлює необхідність пошуку компромісу як в напрямку встановлення балансу (пропорцій) між зростаючими потребами населення та обмеженими можливостями довкілля щодо їх задоволення, так і в підборі дієвих інструментів вирівнювання незбалансованостей в соціо-еколого-економічному розвитку між регіонами.

Список літератури

1. Академічний тлумачний словник української мови. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/stalyj>; <http://sum.in.ua/s/stijkyj>; <http://sum.in.ua/s/rozvytok>.
2. Газета «День». «Ще раз про сталий розвиток» (Руденко Л.). – Режим доступу: <http://m.day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/shche-raz-pro-stalyy-rozvytok>.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / [ред. кол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
4. Каропа Г. М., Коротун С. І. Проблемні питання теорії стійкого розвитку. Geum.ru. Образовательный портал. – Режим доступу: <http://geum.ru/next/art-338954.leaf-2.php>.

УДК 330.332.012

Томашук І. В.

асистент кафедри аналізу та статистики,
Вінницький національний аграрний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сьогодні українське село перебуває у стані трансформації, що зумовлене розвитком нових технологій в сільськогосподарському виробництві та структурними змінами в економіці України. На даний момент, одними з найбільш гострих проблем українського села є працевлаштування сільських

мешканців, стимулювання розвитку малого бізнесу в сільській місцевості та підвищення якості життя сільських жителів.

Прагнення України до інтеграції у європейське співтовариство потребує розробки заходів і механізмів сталого розвитку українського села та якнайскорішого прийняття рішень у цій сфері розвитку людського потенціалу нашої держави [2]. Без подолання негативних тенденцій у розвитку сільських територій, на яких проживає майже третина населення України, наша країна не зможе ефективно конкурувати з іншими країнами. Низький рівень життя сільського населення загрожує впливом найбільш активної та працездатної його частини до міст, активізує зовнішню трудову міграцію, що посилює занепад сільських територій [4].

Розвиток сільських територій є одним з пріоритетних напрямів стратегічного розвитку більшості країн світу. Для вирішення проблем українського села, Україні потрібна реалістична стратегія розвитку сільських територій, яка базуватиметься на сучасних підходах і принципах, та орієнтуватиметься на розвиток сільських територій і задоволення потреб селян. Ефективний розвиток сільських територій можливий за умови здійснення ряду заходів (рис. 1).

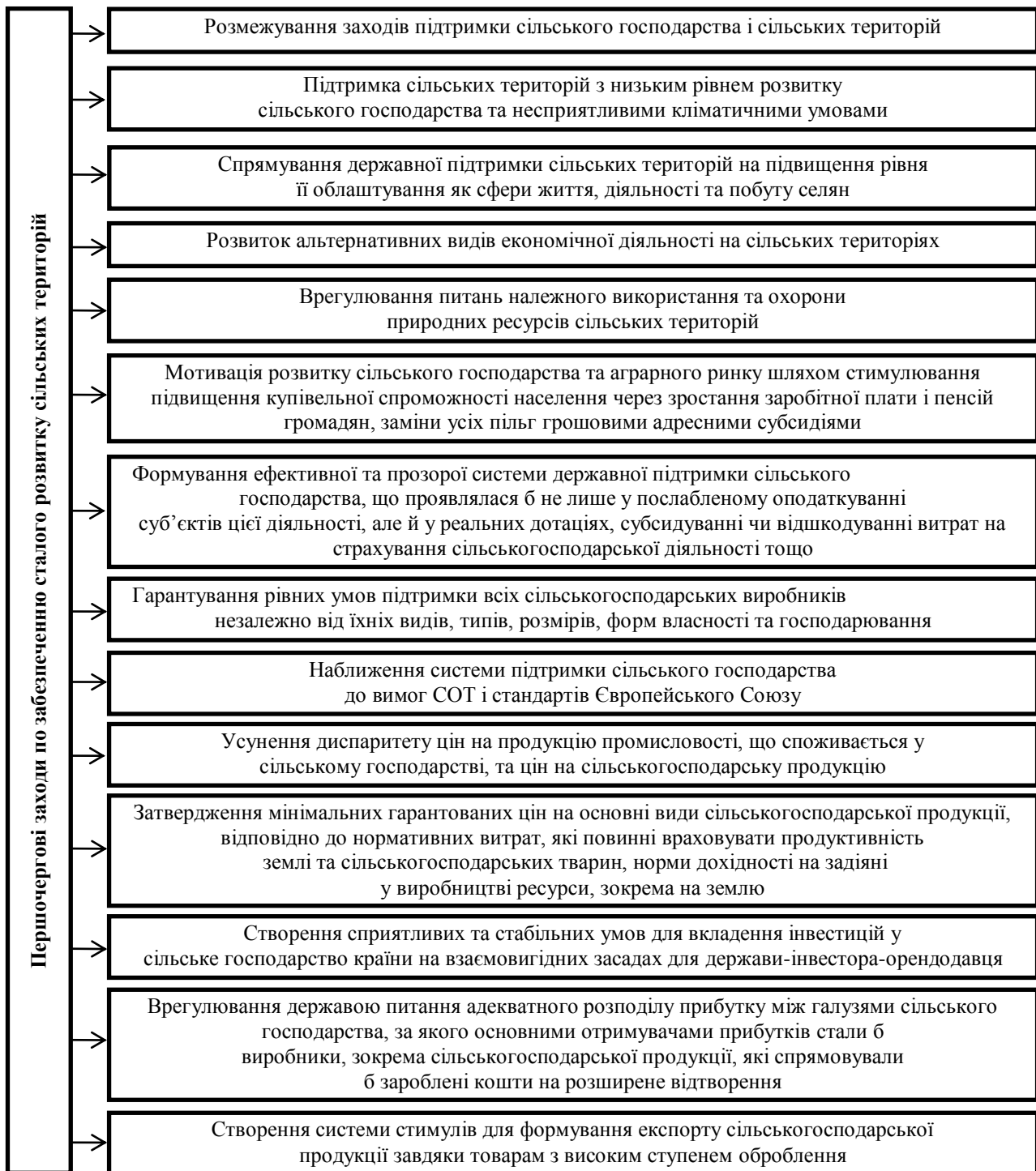

Рис. 1. Першочергові заходи по забезпеченню сталого розвитку сільських територій
Джерело: сформовано автором на основі [3]

Сьогодні важливим елементом сталого розвитку сільських територій є підтримка виробництва екологічної сільськогосподарської продукції на селі.

Як зазначає І. В. Гончарук, складовою сталого розвитку сільських територій є ефективно впровадження несільськогосподарських видів економічної діяльності, зокрема «зеленого бізнесу», що у значній мірі формують екоінновації – інновації для сталого розвитку – продукти, процеси, організаційні зміни, інституційні чинники «озеленення» економіки. Концепція «зеленого бізнесу» передбачає упровадження різноаспектних «зелених» інновацій, які сприятимуть упровадженню «зеленої економіки» – організаційно-

економічного механізму досягнення сталості, вирішення глобальних проблем розвитку сільських територій [1].

Завдяки своєму величезному природно-ресурсного потенціалу, Україна постійно може гарантувати високий рівень продовольчої безпеки і представляти себе як експортно-орієнтована сільськогосподарська країна. В умовах зростаючого попиту на продовольство у світі саме агропромисловий комплекс є важливішим, аніж запаси нафти і газу, оскільки ресурси сільського господарства є відновлюваними [3].

Нині залишається той факт, що саме сільське господарство є рушійною силою, що спричиняє розвиток несільськогосподарських секторів і сприяє підвищенню загального рівня добробуту населення та є локомотивом сталого розвитку сільських територій. Крім того, очевидним є те, що сталий розвиток сільських територій багато в чому залежить від регіональної галузевої спеціалізації, інфраструктури і фінансової стійкості регіону.

Відродження сільських територій є невідкладною потребою, що зумовлює необхідність розробки чіткої програми дій держави. На розв'язання існуючих проблем спрямована концепція Державної програми сталого сільського розвитку України до 2025 року, проект якої розроблено Міністерством аграрної політики та продовольства. Сільські території є в першу чергу середовищем і способом життя людей, а вже потім – сферою виробництва. Всі проблеми, що пов'язані з розвитком сільських територій, потребують комплексного вирішення: поєднання зусиль всіх владних структур, бізнесу і громадських організацій.

Сьогодні забезпечення сталого розвитку сільських територій можливе за умови: стабілізації макроекономічних показників держави; забезпечення економічного зростання сільськогосподарського виробництва; запровадження в сільській місцевості несільськогосподарських видів діяльності; забезпечення селянам соціально рівних з містом умов отримання доходів та громадських благ; покращення умов доступу для сільських суб'єктів господарської діяльності до ринків матеріально-технічних, кредитних, інформаційних, інших ресурсів; успішної реалізації програм з покращення екологічної ситуації на сільських територіях.

Список літератури

1. Гончарук І. В. «Зелений бізнес» у концепції сталого розвитку суспільства / І. В. Гончарук // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія Економічні науки. – Вінниця: ВНАУ, 2013. – Вип. 2 (77). – Т. 1. – С. – 137 – 145.
2. Орлатий М. К. Формування ресурсного потенціалу сільських територій Дніпропетровської області / М. К. Орлатий, А. Є. Величко // Аспекти публічного управління. – 2014. – № 5 – 6 (7 – 8). – С. 97 – 106.
3. Притула Х. М. Сучасні тенденції розвитку сільських територій України та економічно розвинених країн: порівняльний аналіз [Електронний ресурс] / Х. М. Притула, В. Є. Крупін – Режим доступу: <http://nltu.edu.ua>.
4. Стегней М. І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії / М. І. Стегней // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3 (141). – С. 125 – 133.

УДК 332.1

Філоненко С. В.

здобувач кафедри менеджменту і адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства
ім. Олексія Миколайовича Бекетова

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ

У працях основоположників регіональної економіки регіон виступав тільки як зосередження природних ресурсів і населення, виробництва і споживання товарів, сфери обслуговування. Регіон не розглядався як суб'єкт економічних відносин, носій особливих економічних інтересів. У сучасних теоріях регіон досліджується як багатофункціональна та

багатоаспектна система. На нашу думку сучасна концепція ринкового розвитку має ґрунтуватися на підході до регіону як самостійного господарюючого суб'єкту.

Система регіонального управління, у тому числі в промисловості здійснюється на основі механізму формування економічних та інституційних умов реалізації промислової політики, під яким розуміється система правових, економічних і організаційних заходів, спрямована на створення високоефективної середовища функціонування промислових організацій., на основі правового, економічного та організаційного принципів [1, с. 31].

Виходячи з загальної концепції розвитку регіону на основі правового принципу можна сформулювати концепцію реалізації промислової політики засновану на підході до регіону як до суб'єкту підприємницького середовища, де управління здійснюється шляхом ринкового саморегулювання, регіонального регулювання і соціального контролю.

Економічний принцип полягає в регулюванні економіки за допомогою використання регіональної власності. Головні труднощі у розвитку економіки пов'язані з неефективним розподілом прав керування ресурсами між власниками і менеджерами, у тому числі державою [2, с. 64]. Тому ефективне управління власністю виступає сьогодні найважливішою умовою економічного зростання в промислових регіонах. Управління розвитком промислових організацій використовує ринкові та господарські важелі, що дозволяють здійснювати реалізацію промислової політики регіону не тільки ззовні, через створення умов, але і зсередини, шляхом входження в промислові організації торгівлі.

Організаційний принцип дозволяє сформувати механізм реалізації промислової політики, що ґрунтується на існуючих і створюваних інституційних (законодавство, власність, конкуренція, оподаткування тощо) та економічних (регулювання) умовах. Складовою частиною промислової політики, стає механізм взаємодії регіону та господарюючих суб'єктів, що передбачає управління та регулюючий вплив на діяльність останніх. Складна економічна система вимагає відповідного керуючого механізму. Застосування даного механізму при реалізації промислової політики дозволить: впливати на велике число промислових організацій, що мають значення для регіону; оцінити ефективність створеної підприємницького середовища і більш конструктивно будувати систему взаємовідносин з промисловими організаціями.

Концепція регіональної промислової політики, що базується на еволюційних змінах, з переходом від загальносистемної промислової політики, при створенні підприємницького середовища сприяє промислому розвитку, до селективної промислової політики [3, с. 52].

Головним при формування механізму реалізації промислової політики є системний і селективний підходи. Найважливішими елементами механізму реалізації промислової політики є: механізм реструктуризації кризових галузей (підгалузей), механізм розвитку наукомістких галузей і компенсаційний механізм.

Таким чином, сформовані принципи реалізації механізму промислової політики, які для її здійснення потребує наявності системи інформаційного забезпечення. Такою системою може бути моніторинг реалізації промислової політики.

Список літератури

1. Пельтек Л. В. Розвиток регіональної промислової політики держави : теорія, методологія, механізми : монографія / Л. В. Пельтек. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 268 с.
2. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: монографія / Ю. В. Кіндзерський; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2013. – 536 с.
3. Промислова політика посткризової економіки : монографія / [Л. В. Дейнеко, М. М. Якубовський, Е. І. Шелудько та ін.] ; за ред. Л. В. Дейнеко, М. М. Якубовського; НАН України, ДУ «Ін-т економ. та прогноз. НАН України». – К. : Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 2014. – 315 с.

УДК 330.342.146(083.97):658.115

Булана К. В.

магістр спеціальності «Бізнес адміністрування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Науковий керівник:

Шимановська-Діанич Л. М.

д. е. н., професор,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ НА ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ» В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Побудова в Україні соціально-орієнтованої економіки зумовлює зростання ролі соціальних чинників у діяльності вітчизняних підприємств. Прибутковість бізнесу перестає бути єдиним критерієм ефективності роботи менеджерів. Рівень їх професіоналізму значною мірою визначається такими характеристиками, як уміння формувати команду підлеглих, забезпечувати не тільки організацію праці, а й позитивний емоційний клімат у колективі. Саме ці фактори дають змогу гарантувати стабільне відтворення людського капіталу підприємства в системі соціально-економічних відносин із партнерами по бізнесу, споживачами і громадськістю [1].

У науковій літературі соціально-економічний розвиток все частіше стає об'єктом дослідження. Йому присвятили наукові праці Н. І. Богомолова, А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, Т. В. Калинеску, О. М. Пшенична, О. В. Сапрунова, М. В. Сухарев та ін. Різні аспекти соціальної складової сталого розвитку були розглянуті в численних публікаціях українських і зарубіжних учених, представників бізнесу й громадських діячів, серед яких можна відзначити, перш за все, А. І. Амошу, Н. А. Волгіна, В. А. Гошовську, О. А. Грішнову, Р. Дафта, П. Друкера, А. М. Колота, Е. М. Лібанову, С. В. Мельника, О. Ф. Новікову, С. П. Перегудова, О. Тіда.

Зростаюча розмаїтість і складність ситуацій, що виникають у зовнішньому середовищі, надають системі управління соціальним розвитком підприємства торгівлі нові властивості, які суттєво збільшують можливості підприємства з вироблення та реалізації ефективних стратегічних рішень. Соціальний розвиток підприємства, який припускає комплексний розвиток соціального середовища підприємства, різнобічний розвиток персоналу, розвиток форм компенсації трудової участі персоналу і розвиток організаційної культури, виступає важливим елементом економічного розвитку і формує додаткові конкурентні переваги підприємства [2].

Управління соціальним розвитком сучасного підприємства з метою досягнення його головних цілей має бути взаємопов'язане як з технічним, так і з економічним розвитком. Водночас управління соціальним розвитком є специфічним видом менеджменту, який має свій об'єкт, а також специфічні завдання, форми і методи розробки та реалізації управлінських рішень. Об'єкт управління соціальним розвитком підприємства – створення сприятливих умов праці, побуту і відпочинку персоналу, його матеріальне і моральне винагородження, соціальний захист, формування і підтримка здорової морально-психологічної атмосфери, забезпечення ділового співробітництва і соціального партнерства [2].

ДП «НАЕК «Енергоатом» належить до підприємств, які мають стратегічне значення для економіки нашої країни. Адже частка електроенергії АЕС у загальному виробництві перевищує 50 %. Тож зміцнення енергетичної безпеки України є одним з пріоритетних завдань Енергоатома. Ключовим успіхом у цьому напрямку для підприємства стала диверсифікація джерел постачання свіжого ядерного палива для українських АЕС, що дало змогу подолати історичну залежність української атомної генерації від російського ядерного палива [3].

Дотримуючись курсу на євроінтеграцію, Енергоатом привів свою систему менеджменту у відповідність до міжнародних стандартів і сертифікував її згідно зі стандартами ISO 9001:2008, ISO 14001:2004 та OHSAS 18001:2007 [3].

Енергоатом першим серед державних підприємств підготував нефінансовий звіт Компанії за стандартами GRI, як того вимагає Директива Європейського парламенту 2014/95/EU від підприємств країн-членів ЄС. В нефінансовому звіті вперше проаналізовано внесок Енергоатома у досягнення 17 цілей сталого розвитку ООН, окреслено найближчі кроки з побудови інтегрованої системи управління питаннями сталого розвитку, а також розкрито закріплені принципи взаємодії із зацікавленими сторонами [3].

Соціальна політика ДП «НАЕК «Енергоатом» спрямована на формування такої роботи з персоналом, яка орієнтується на отримання не лише економічного, але й соціального ефекту. У 1996 році з метою вироблення єдиного підходу в прогнозуванні та стратегічному плануванні соціального розвитку ДП «НАЕК «Енергоатом», створення і реалізації системи надання соціальних гарантій персоналу станції було прийнято рішення про створення в службі людського ресурсу відділу соціального розвитку [3].

Щорічно на забезпечення фінансування програм соціального розвитку направляється 200 – 250 млн. грн. Протягом року розглядається більш 20,5 тисяч звернень працівників ДП «НАЕК «Енергоатом», членів їх сімей, жителів міста з питань надання соціальних гарантій і компенсацій. Більше тисячі людей отримують різні види матеріальної допомоги на загальну суму понад 40 млн. грн [3]. Таким чином, соціальна політика ДП «НАЕК «Енергоатом» та інвестиції в людину стають довгостроковим фактором конкурентоздатності компанії, запорукою стабільної та надійної роботи [3].

Таким чином, українська економіка все ще знаходиться у процесі трансформації, що, на жаль, має багато проблемних аспектів, які прямо впливають на бізнес середовище енергетичних компаній. Державні підприємства у цей період функціонують у зоні підвищеного ризику, але НАЕК «Енергоатом» вдається не тільки ефективно здійснювати господарську діяльність, але і розвивати соціальну складову ведення бізнесу. Таке унікальне явище є позитивним прикладом кваліфікованого управління, стратегічного бачення майбутнього компанії та подальших інвестицій у розвиток людського капіталу.

Список літератури

1. Січова Н. Формування стратегії соціального розвитку підприємств торгівлі / Н. Січова. – Вісник КНТУ. – 2009. – С. 32 – 40.
2. Петров А. Н. Стратегическое планирование развития предприятия / А. Н. Петров. – СПб. – 1993. – 320 с.
3. Нефінансовий звіт ДП «НАЕК «Енергоатом» за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.energoatom.kiev.ua/ua/actvts/sustainable_development/non_financial_reporting/52979-nefnansoviyi_zvt_naek_energoatom_za_rk/ (дата звернення: 20.10.2017).
4. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь. / За заг. ред. В. М. Гейця. – К.: НВЦ НБУВ. – 2009. – 687 с.
5. Соціальна політика підприємства як інструмент реалізації корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.big-lib.com/book/79_Formyvannya_rinkovoi_ekonomiki/7666_SOCIALNA_POLITIKA_PIDPRIEMSTVA_YaK_INSTRUMENT_REALIZACII_KORPORATIVNOI_SOCIALNOI_VIDPOVIDALNOSTI (дата звернення: 20.10.2017).

УДК 631.11:33.057.7

Вихор М. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИ АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Очевидним є той факт, що вітчизняні сільськогосподарські підприємства функціонують у складному і мінливому зовнішньому середовищі, перебуваючи під впливом багатьох, часто різноспрямованих за напрямком дії факторів. Найбільш впливовими із них, крім природно-кліматичних, є покупці аграрної продукції, конкуренти, держава, яка формує інституційну складову функціонування аграрного сектору економіки. У свою чергу, на поведінку покупців і конкурентів визначальний вплив має складна і слабо прогнозована

кон'юнктура світового аграрного ринку, а на дії держави впливає загальна макроекономічна ситуація, зобов'язання в рамках СОТ, угоди про асоціацію із ЄС та ін. Все це породжує необхідність у пошуку та реалізації ефективних методів адаптації аграрних підприємств до зазначених впливів.

Методологічною основою такої адаптації, на наш погляд, може виступати інструментарій стратегічного менеджменту, у рамках якого розглядається значна кількість стратегічних підходів щодо адаптації організацій до факторів впливу зовнішнього середовища і які описані у відповідних наукових працях [1; 2]. Серед них можна згадати групу конкурентних стратегій, стратегій росту, методи забезпечення стратегічної стійкості та синергічного ефекту, реінжиніринг, бенчмаркінг та інші. Але, враховуючи велику диференціацію вітчизняних сільськогосподарських підприємств за розмірами, обсягами виробництва продукції, організаційно-правовими формами, не всі із перерахованих методів можуть бути однаково ефективними для кожної групи підприємств.

Науковці відмічають, що для вітчизняного сільськогосподарського виробництва характерна багатоукладність різних типів та організаційно-правових форм підприємств, які можна об'єднати у п'ять груп: приватно-селянський уклад, представлений особистими селянськими господарствами; фермерський сімейно-родинний уклад; корпоративно-приватний уклад, представлений приватними підприємствами, господарськими товариствами, виробничими кооперативами; великотоварний корпоративний уклад, представлений агрохолдингами та агропромисловими формуваннями; державний уклад, представлений державними аграрними підприємствами [3, с. 107]. Це важливо із тих міркувань, що для кожної із перерахованих груп підприємств можуть бути застосовані різні методи адаптації до впливу факторів зовнішнього середовища.

Так особисті селянські господарства, які виробляють продукцію переважно для власних потреб і лише частково зорієнтовані на ринок, є менш чутливими до зазначених впливів і обмежені у методах реагування на них. Така реакція може проявлятися у збільшенні чи зменшенні у певних межах обсягів виробництва видів продукції, які є традиційними для відповідного господарства. У деяких випадках ці господарства можуть адаптуватись до ринку, зосереджуючись на виробництві так званих нішевих видів продукції, зорієнтованих на дуже вузький сегмент.

Фермерські господарства у більшій мірі зорієнтовані на ринок, тому необхідність у адаптації до зовнішнього середовища у них значно вища. Але, будучи, переважно, дрібнотоварними виробниками, вони мають обмежений арсенал методів адаптації. Серед них ефективними можуть бути стратегія мінімізації операційних витрат, сфокусована стратегія, яка передбачає орієнтацію виробництва на вузький сегмент ринку, а також стратегія кооперування, реалізація якої дасть можливість мінімізувати як операційні так і трансакційні витрати.

Аграрні підприємства корпоративно-приватного та державного укладів які є переважно середніми за розмірами землеволодіння і обсягами виробництва продукції, мають дещо ширший адаптаційний арсенал. Крім уже згаданих методів вони можуть достатньо успішно застосовувати стратегію продуктової диверсифікації, яка передбачає розширену спеціалізацію та орієнтацію на виробництво і реалізацію кількох видів продукції для різних сегментів ринку. Таким чином, негативна кон'юнктура, що складається в одних сегментах ринку може бути компенсована позитивною кон'юнктурою в інших. За рахунок цього досягається бажаний рівень стратегічної стійкості. Ефективною може бути, також, стратегія оптимальних витрат, що передбачає поєднання відносно не високих витрат на випуск продукції із відносно високою її якістю.

Підприємства великотоварного корпоративного укладу – це, переважно великі за розмірами землеволодіння, обсягами випуску продукції та інвестиційними можливостями підприємства, які здатні використовувати широкий арсенал методів адаптації до зовнішнього середовища. Крім зазначених вище, у цій групі підприємств, як показує практика, позитивний адаптаційний ефект дають стратегії горизонтальної та вертикальної інтеграції, лідерства за витратами, розвитку ринку, розвитку продукту та інші. Маючи високий рівень фінансових, інвестиційних, кадрових можливостей ці підприємства можуть ефективно використовувати методи реінжинірингу, бенчмаркінгу, lean production (ощадливого виробництва) та інші.

Зрозуміло, що рішення про застосування тих або інших методів адаптації підприємства до впливу факторів зовнішнього середовища може бути прийняте лише на основі детального аналізу конкретних умов його функціонування, стану та тенденцій розвитку внутрішнього і зовнішнього середовища. Але очевидно, що вони повинні бути диференційовані відповідно до приналежності підприємства до відповідного укладу.

Список літератури

1. Ансофф И. Стратегический менеджмент. Классическое издание / И. Ансофф / Пер. с англ. под ред. Перова А. Н. – СПб: Питер, 2009. – 344 с.
2. Томпсон-мл. Артур А. / Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа, 12-е издание / Артур А. Томпсон-мл, А. Дж. Стрикленд III / Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2009. – 928 с.
3. Андрійчук В. Г. Концентрація в аграрній сфері економіки: проблемні аспекти: монографія / В. Г. Андрійчук, І. С. Сас. – Київ: КНЕУ, 2017. – 303 с.

УДК 657.6

Коноз П. О.

магістр,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ
РІШЕНЬ У СТРАТЕГІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ОРГАНІЗАЦІЇ**

Прийняття рішень є найважливішою частиною будь-якої управлінської діяльності. Прийняття рішень є невід'ємною частиною процесу управління, центром, навколо якого обертається життя організації, адже існування організації неможливо без постійного щоденного прийняття та реалізації тих чи інших рішень на різних рівнях управління. Відповідальність за прийняття організаційних рішень велика, адже від індивідуального рішення в організації може залежати доля самої організації і окремих її членів. Тому керівник в сьогоденному складному і швидко мінливому світі не може приймати непродуманих рішень [1, с. 3].

Менеджер, що приймає ті чи інші управлінські рішення, повинен поєднувати в собі певні якості: мистецтво аналізу ситуацій, глибокі професійні знання, прийоми і методи прийняття рішень, професійні навички в роботі з людьми. Складність прийняття рішення полягає в тому, що завжди вони націлені на перспективу в майбутнє. Тому в момент прийняття рішення далеко не завжди з упевненістю можна передбачити результат проведеного дії, в якій мірі воно буде забезпечувати досягнення мети, що стоїть перед організацією. В умовах ринкової економіки існує висока ступінь невизначеності економічної поведінки суб'єктів ринку. Тому тут велику роль відіграють методи перспективного аналізу, що дозволяють приймати управлінські рішення на основі оцінки можливих в майбутньому ситуацій і вибору з декількох альтернативних варіантів рішень.

Розробка і здійснення ефективних управлінських рішень є найважливішою передумовою забезпечення конкурентоспроможності продукції організації і самої організації на ринку, а також створення оптимальної структури організації, здійснення обґрунтованої кадрової політики та раціоналізації інших сторін діяльності організації.

У сучасному мінливому середовищі організаціям необхідно проводити фундаментальні оцінювання й робити конкретний вибір, а стратегічний менеджмент допомагає в цьому: оцінює становище організації стосовно її оточення (споживачів, конкурентів, інших суб'єктів), використовує конкретні методи для визначення мети й місця організації на певний майбутній період, а також найбільш оптимальні методи досягнення цієї мети – корпоративну стратегію.

Загалом стратегія – це тип принципової поведінки організації у взаємодії із зовнішнім середовищем, а стратегічний менеджмент – розробка й реалізація такого типу принципової поведінки, яка б задовольняла ключові, довготермінові інтереси організації.

Процес стратегічного менеджменту можна подати у вигляді таких основних етапів [2, с. 130]:

- формулювання місії організації;
- визначення стратегічних цілей;

- формування основної стратегії;
- формування організації;
- виконання оперативного плану;
- контроль за виконанням.

Стратегічне рішення – це результат аналізу, пошуку, розрахунків, дискусій і роздумів часто досить великої кількості людей, до якої можуть входити власники, представники топ-менеджменту, аналітики, експерти, в тому числі зовнішні. Такі рішення спираються на колективні знання і досвід, що дозволяє не тільки передбачати, а й впливати в потрібному напрямку на хід подій. При цьому дуже важливе вміння дивитися на проблеми творчо, орієнтуватися на знаходження новаторських рішень.

Кожний колектив накладає на стратегічне рішення відбиток свого стилю. Певні особливості створюються також різноманітністю й неповторністю умов функціонування і розвитку конкретних організацій, окремих періодів діяльності. Але існують важливі спільні моменти.

По-перше, рішення виступає як комплексна програма дій на перспективу. Воно має забезпечити ефективне функціонування організації шляхом чіткої координації й дотримання необхідної пропорційності у взаємодії окремих частин, а також зовнішніх зв'язків. Тільки в цьому випадку досягається стійка кооперація і переваги спеціалізації. Стратегічне рішення, звісно, підтримує систему внутрішнього поділу праці та водночас якісно закріплює планомірність, а також інші сфери організаційних відносин.

По-друге, спільна риса стратегічних рішень – їх директивний характер. Чіткий порядок, високий рівень узгодженості в діяльності різних ланок організаційного процесу потребують високої виконавчої дисципліни, своєчасної та точної реалізації прийнятих рішень.

По-третє, стратегічне рішення завжди спрямоване на подолання суперечностей. Здається, там, де розвиток організації відбувається стійко, без великих труднощів, не виникає необхідності в активному втручанні в хід справи. Але умови діяльності постійно змінюються, тому, подолавши одну суперечність, організація зустрічається з іншою, і це закономірно.

Таким чином, керівник повинен бути знайомий з різними типами рішень, для того, щоб правильно приймати управлінські рішення і приводити їх в життя не завдаючи шкоди організації [3, с. 9].

Список літератури

1. Трофімова Л. А. Управленческие решения (методы принятия и реализации): учебное пособие / Л. А. Трофимова, В. В. Трофимов. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2011. – 190 с.
2. Петруні Ю. Є. Прийняття управлінських рішень / Ю. Є. Петруні. – М. : Центр учбової літератури, 2011. – 213 с.
3. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник / В. Г. Федоренко – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2015. – 492 с.

УДК [005.95:005.591.6]:351.75

Лихожон К. Є.

магістр спеціальності «Бізнес адміністрування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Науковий керівник:

Гусаковська Т. О.

к. е. н., доцент,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ СФЕРИ ОХОРОННИХ ПОСЛУГ

Ринок охоронних послуг переживає знайомі проблеми по-новому: конкуренція посилилася, професіоналізм багатьох учасників знизився, демпінг загострився, обладнання подорожчало, а клієнти збіднішали. Проте якщо у більшості сфер економіки кризові

періоди очищають ринок, позбавляючи його від слабких елементів і залишаючи найсильніших, то в галузі охорони цей закон працює не завжди. Група компаній «Явір-2000» – визнаний лідер охоронних послуг України з 22-х річним досвідом роботи в індустрії безпеки, що надає спеціалізовані галузеві і комплексні послуги з фізичної, технічної, інформаційної, банківської, пожежної та техногенної безпеки в усіх регіонах країни на основі єдиних стандартів якості [1]. Для забезпечення надання якісних послуг підприємству потрібні висококваліфіковані фахівці, що зумовлює потребу у ефективній системі управління персоналом. Таким чином, розробка та впровадження інноваційних підходів до управління персоналом мають стати конкурентною перевагою компанії.

Проблемам інноваційної політики присвячені дослідження цілого ряду відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів, а саме І. Балабанова, І. Бланка, Є. Бріггема, Дж. К. Ван Хорна, В. Геєця, Дж. Джурана, П. Друкера, П. Єгорова, І. Ковальової, Ю. Лисенко, Л. Лігоненко, В. Стасюка та ін. Проте значна кількість питань щодо активізації інноваційної діяльності у сфері управління персоналом і досі залишаються не висвітленими і потребують теоретичного, методичного та практичного вирішення.

Інноваційне управління персоналом охоронного підприємства ґрунтується на необхідності тісного взаємозв'язку стратегії розвитку фірми із плануванням персоналу, оцінкою ступеню впливу витрат на роботу з кадрами на економічні показники компанії, формуванні необхідної кількості компетенцій, професійних навичок для ефективної роботи на ринку.

Головна мета інноваційної системи управління персоналом – забезпечення фірмою працівників, що постійно генерують інновації у всіх аспектах своєї діяльності, ефективними умовами їх впровадження інновацій [2].

Технології управління персоналом, які найбільш відкриті до сприйняття інновації, об'єднуються у блоки, які виконують наступні функції: а) підсистема планування персоналу здійснює попередню діяльність зі створення системи інноваційної діяльності (функції розробки кадрової політики, аналізу кадрового потенціалу, ринку праці і прогнозування потреб у персоналі); б) підсистема розвитку персоналу (навчання, перепідготовка і підвищення кваліфікації, призначення на посади і адаптація нових працівників, оцінка кандидатів на вакантні посади, періодична оцінка кадрів, реалізація ділової кар'єри і службово-професійного просування, організація роботи з кадровим резервом); в) підсистема мотивації і стимулювання персоналу (функції нормування і тарифікація трудового процесу, розробки систем оплати праці, матеріальне, не грошове і моральне стимулювання); г) підсистема організації інноваційної діяльності персоналу (реалізація взаємозв'язків і розподіл функцій між працівниками, зайнятими інноваційною діяльністю, розробка особливого інструментально-технологічного знання, технологій спільної роботи, які можуть бути вбудовані в інноваційну діяльність) [3, с. 151 – 152].

Доцільно виділити ще один прогресивний підхід до управління персоналом – *Investors in People* (у перекладі стандарт «Інвестори в Людей») – інноваційна система якісного менеджменту, інтеграція стратегії управління людьми в стратегію управління організацією, міжнародний еталон якості управління людьми, формула взаємодії менеджерів і персоналу організації з метою ефективнішого досягнення цілей і завдань підприємства. У зарубіжній науковій літературі дедалі більше з'являється досліджень процесів залученості персоналу, формування підходу управління персоналом на основі високої залученості (*high involvement approach to HRM* або *NIHRM*). *NIHRM* системи прагнуть «завоювати серця і уми» співробітників, а не просто, спонукати їх до дотримання правил роботи, встановлених керівниками. Вони прагнуть управляти виробничою поведінкою співробітників шляхом їх залучення, ідентифікації з організацією та неформальним або груповим управлінням. За даного підходу, *HRM* може одночасно підвищувати здібності співробітників, мотивацію і створювати можливості для них здійснити свій внесок у спільний результат [5].

Інноваційні технології в управлінні персоналом можна розглядати з двох позицій: як нові, що підвищують ефективність діяльності організації, прийоми управління людськими ресурсами (власне інноваційні технології кадрового менеджменту), і як традиційні

технології впровадження в кадрову роботу організації нововведень (традиційні управлінські технології впровадження інновацій). Прикладом перших є нові способи впливу на персонал. Традиційна технологія впровадження інновацій припускає використання в рамках старої процедури нового елемента управління [4].

Найбільш прийнятним є інноваційний тип навчання. Найбільш складним моментом у процесі навчання є засвоєння методів самостійного надбання знань. Використовуючи різні методи розвитку, можна управляти компетентністю персоналу. Наразі у інноваційній системі управління персоналу, що стрімко розвивається на основі інформаційно-комунікаційних технологій, можна виділити наступні проекти:

1) «Корпоративний університет» – система навчання персоналу фірми (традиційні та нетрадиційні форми бізнес-освіти, узагальнення досвіду знань та інновацій, які є інтелектуальною власністю фірми);

2) «Кар'єрний портал» – Інтернет-ресурс, інтегрований із соціальними мережами (потенційний кандидат на перспективні позиції в організації використовує інформаційні портали, блоги, веб-тести і веб-ігри);

3) «Віртуальна школа» – внутрішній портал організації (будь-який співробітник у режимі «онлайн» знайомитися з лекціями фахівців у досліджуваній сфері, вчиться за дистанційними програмами західних бізнес-шкіл (наприклад, «Coursera»), бере участь у дистанційних ділових іграх і веб-семінарах);

4) «Соціальна карта співробітника» – програма «немонетарної мотивації» співробітників (формування віртуальних рахунків співробітників у «соціальному бюджеті» фірми, вибір пільг за заздалегідь встановленою диференціацією їх вартості та ін.);

5) «Гейміфікація» як новітня бізнес-концепція, що базується на застосуванні підходів, характерних для комп'ютерних ігор у програмних інструментах для неігрових процесів і використанні кращих ідей програм лояльності, ігрових механік і поведінкової економіки у реальних бізнес-процесах (головними сферами гейміфікації є HR, IT і маркетинг-підрозділи компаній і сприяє підвищенню ефективності управління, насамперед у сфері ITSM) [2, с. 98].

Гейміфікація є перспективним напрямом в інноваційному управлінні персоналу охоронного підприємства, оскільки дозволяє ефективніше проводити процес навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Із подальшим розвитком системи управління персоналом відбуватиметься подальший розвиток інноваційних персонал-технологій. Успішне впровадження інноваційних технологій управління персоналом має супроводжуватися відповідно до мети системою оцінки і розвитку працівників охоронного підприємства.

Таким чином, інноваційні підходи до управління персоналом на ТОВ «Явір-2000» є стратегічною прерогативою керівництва підприємства. Надання якісних охоронних послуг, створення позитивного іміджу на ринку та посилення конкурентних позицій неможливе без ефективної системи управління персоналом, оскільки людський капітал є основою ведення даного бізнесу. Модернізація та удосконалення існуючої системи управління персоналу із застосуванням інноваційних технологій є ключовим фактором розвитку та успіху компанії «Явір-2000» на ринку охоронних послуг як у Полтавському регіоні, так і по всій Україні.

Список літератури

1. Офіційний сайт компанії Явір-2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yavir2000.com/> (дата звернення: 05.10.2017 р.).
2. Вергун В. А. Сучасні інноваційні зміни системи управління персоналом фірми / В. А. Вергун, О. І. Ступницький // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. – Вип. 2 (4). – Ч. 1. – С. 96 – 100.
3. Долженко Р. А. Инновации в системе управления персоналом организации / Р. А. Долженко // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2013. – № 1 (99). – С. 149 – 153.
4. Елистратова Е. Н. Применение механизмов инновационного воздействия к системе управления персоналом организации / Е. Н. Елистратова // Экономические науки. – 2008. – № 46. – С. 249 – 255.
5. Довгаль О. В. Інноваційне управління персоналом [Електронний ресурс] / О. В. Довгаль // Ефективна економіка. – 2015. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4227> (дата звернення: 10.10.2017 р.).

УДК 316.4

Мариненко Т. А.
магістр спеціальності «Менеджмент»,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Київський
національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ТИПОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Протягом останнього десятиліття ринкові перетворення в Україні зумовлюють зміни в системі управління підприємствами, які адекватно відповідатимуть зовнішньому та сучасному конкурентному середовищу. Саме проблема управління конкурентоспроможністю підприємства стає доречною для сучасних підприємців, адже світова криза загострила важку ситуацію в конкурентній боротьбі підприємств. За відсутності проведення адекватної та своєчасної оцінки рівня власного конкурентного потенціалу, виявлення деяких факторів безпосереднього впливу на конкурентні позиції підприємства, його керівництво припиняє розробку та впровадження стратегії існування та функціонування підприємства.

Важливою передумовою прийняття управлінських рішень в аспекті підвищення конкурентоспроможності бізнес-одиниць є формування організаційної культури підприємства. Поняття «організаційна культура» відображає ступінь організаційного упорядкування процесу виробництва і процесу менеджменту організації, і є тільки одним із елементів культури організації [3].

Вплив організаційної культури на результати функціонування підприємства досліджували вітчизняні і зарубіжні учені. Деякі зарубіжні учені зв'язують ефективність діяльності підприємств з силою культури. Кожен автор виділяє свій набір елементів культури, якими повинні володіти успішні і ефективні підприємства, Д. Коттер і Д. Хескет визначають, що «сильно розвинена організаційна культура підприємства підсилює координацію, контроль і єдність цілей підприємства з цілями працівників», Л. Аргоут вважає, що вона робить вплив на якість, Д. Руссо підкреслює вплив на прибуток. Вітчизняними вченими, що здійснювали дослідження з даної теми, є: Г. Салімова, А. І. Долгов, М. Богатирьов, Є. А. Смірнов, В. А. Стоянова, О. Л. Радченко, Ф. І. Хміль. Проте залишається потреба в з'ясуванні впливу, конкретних факторів та складових організаційної культури на розвиток та результативність підприємства, дослідження взаємозв'язку між організаційною культурою та конкурентоспроможністю сучасного підприємства.

Вплив на конкурентоспроможність підприємства організаційної культури не є прямим, він опосередковується через персонал підприємства, що передбачає формування бажаної поведінки і компетенцій працівників, створення ефективної системи мотивації праці у відповідності до цілей та місії фірми, формування лояльності персоналу.

Основним акцентом у формуванні організаційної культури є її стратегічне спрямування та направленість на персонал. Саме тому конкурентоспроможні компанії «характеризуються наявністю у них належної культури і способу мислення; виховують і утримують у себе співробітників, які володіють необхідними компетенціями; домагаються правильної поведінки своїх співробітників» [1]. Механізм впливу організаційної культури на конкурентоспроможність підприємства показано на рис. 1.

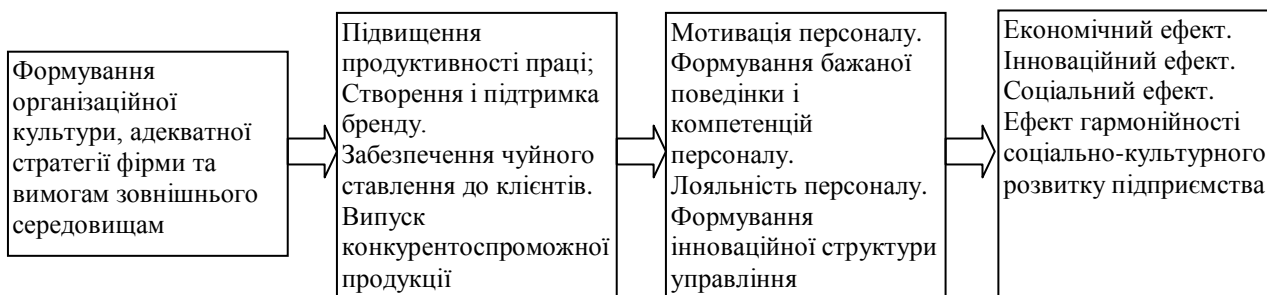

Рис. 1. Механізм впливу організаційної культури на конкурентоспроможність підприємства
Джерело: [1]

Богатирьов М. надає вплив організаційної культури на складові організаційного розвитку, так і навпаки (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Складові організаційної культури

Організаційна культура як інструмент управління	
Управлінський вплив організаційної культури	Управлінський вплив на організаційну культуру
– організаційна структура; – організаційна практика; – організаційна поведінка і стиль керівництва; – організаційні процеси; – темпи розвитку організації; – система критеріїв для заохочення працівників; – реакція керівників на критичні ситуації в організації; – критерії відбору призначення, просування і звільнення працівників.	– кадрова політика; – місії і цінності організації; – історія виникнення і розвитку; – досвід використання інструментів; – формальні положення філософського існування організації.

Джерело: [1]

Організаційна культура є суттєвим чинником підвищення конкурентоспроможності сучасного підприємства, здатна впливати як на імідж організації, бути чинником мотивації працівників, так і на організаційні процеси, темпи розвитку організації, тобто створювати певні переваги над конкурентами.

Однією із переваг над конкурентами, яку надає висока організаційна культура, є узгодженість та послідовність дій персоналу організації, його залучення та зацікавленість у діяльності підприємства. Спільні для працівників організаційні цінності, переконання та звичаї посилюють внутрішню координацію, зацікавленість у спільній діяльності та сприяють самоусвідомленню себе як частини загального результату, власної необхідності. Залучення та участь в обрядах, звичаях та ритуалах сприятимуть розвитку почуття причетності та відповідальності, а відтак – відданості організації, дотриманню відповідних правил та підвищенню продуктивності праці.

Організаційна культура являє собою стратегічний чинник розвитку організації. Усвідомлення організаційної культури дає можливість краще зрозуміти діяльність підприємства, його призначення на ринку [3]. Усвідомлення організаційної культури дозволяє:

- діяти ефективніше та результативніше, враховуючи тенденції, загрози та можливості;
- протидіяти стереотипам, які обмежують можливості людини;
- усвідомити причетність особистості до колективної діяльності, свою невід’ємність;
- побудувати позитивний імідж організації;
- визначити правильну систему мотивації працівників;
- встановити місію та цілі організації, побудувати організаційні цінності та ідеали;
- зрозуміти індивідуальну та колективну поведінку, усвідомити стиль керівництва та питання лідерства [5].

Важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства відіграють матеріальні складові (фірмовий одяг, інтер’єр). Ці складові справляють враження на споживачів продукції підприємства, створюють імідж підприємства, виступають важливими чинниками в конкурентній боротьбі. Таким чином, організаційна культура підприємства суттєво та позитивно впливає на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Завдяки їй підприємство отримує прибуток не шляхом впровадження інновацій, розширення асортименту продукції, а шляхом використання інтелектуального потенціалу працівників підприємства, узгодження цілей підприємства, створення іміджу підприємства.

Отже, результати діяльності будь-якого підприємства необхідно пов’язувати з організаційною культурою підприємства, оскільки вона є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності організації. Як система елементів, організаційна культура лежить в основі організації управління всіма чинниками діяльності підприємства (трудовими

ресурсами, матеріалами, капіталом і інформацією). Проте тільки сильна організаційна культура обумовлює успішне функціонування підприємства як складної відкритої системи. Особливий вплив організаційної культури відображається на елементи структури, а саме організаційну поведінку, структуру підприємства та адаптацію цих складових до загроз та можливостей середовища організації.

Організаційна культура є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності організації і саме результати діяльності підприємства необхідно пов'язувати з організаційною культурою. Тільки сильна організаційна культура організації може обумовлювати успішне функціонування підприємства

Список літератури

1. Богатырев М. Организационная культура предприятия / М. Богатырев // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – № 1. – С. 104 – 111.
2. Захарчин Г. М. Формування і розвиток організаційної культури машинобудівних підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Захарчин Г. М.; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Л., 2010. – 40 с.
3. Калініченко Т. І. Теоретичні підходи до тлумачення організаційної культури / Т. І. Калініченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 62 – 67.
4. Управління людськими ресурсами: філософські засади: навч. посібник / [Воронкова В. Г., Беліченко А. Г., Попов О. М., Резанова Н. О.] Під ред. В. Г. Воронкової. – К.: Професіонал, 2006.
5. Кошельник В. М. Сутність та значення організаційної культури у системі управління підприємством в умовах транзитивної економіки [Електроний ресурс] / В. М. Кошельник // Менеджмент. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_3/NV-2011-V3_47.pdf.

УДК 374.7

Оліщук О. Г.
студентка групи ФББ-17-8к,
Університет державної фіскальної служби України,
Червінська Я. С.
студентка групи ФББ-17-8к,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Несененко М. С.
старший викладач,
Університет державної фіскальної служби України

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ «ТРЕТЬОГО ВІКУ» В УКРАЇНІ

Питання активного життя літніх людей, а також тих, хто наближається до такого віку, стає дедалі нагальнішим. Адже світ старішає, і, за оцінками демографів, частка людей, яким за 60, зростає. Загалом питання старіння населення дуже актуальне у понад 30 країн світу. Особливо це стосується Європи, і в цьому аспекті ми посідаємо одне із чільних місць. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, на сьогодні кожен третій житель України є пенсіонером. Наприкінці 2050 року 28 % жінок і 20 % чоловіків перебуватимуть у віковій категорії більше 65 років. У 2060 році частка дітей становитиме лише 14,9 %, а у віці більше 60 років перебуватиме 32% населення [1].

Нині, коли постійно вдосконалюються технології, а життєвий простір наповнюється не лише новою інформацією, термінами, а й різними надновітніми приладами, то прагнення до пізнання чогось нового є абсолютно звичайним ділом.

Так розмірковують і пенсіонери, яких не влаштовує дозвілля з нескінченними розмовами про політику, здоров'я та сусідів, і йдуть «у науку». Для таких спраглих до знань людей і працюють Університети «третього віку».

Університет «третього віку» – це інноваційний проект, що має на меті впровадження та практичну реалізацію принципу навчання впродовж всього життя, що допомагає пережити людям, які вийшли на пенсію, особистісну драму переходу від одного способу життя до іншого.

Створення такого першого університету відбулось на базі університету в Тулузі (Франція) ще на початку 1970-х за ініціативою професора П'єра Велласа в час, коли тривалість життя в розвинутих країнах почала невпинно зростати. Університет поставив за мету поліпшення життя літніх людей – досить чисельної групи – соціально-економічне становище, здоров'я та соціальна захищеність яких були в незадовільному стані.

З такої локальної ініціативи рух Університет «третього віку» поширився по всьому світу і сьогодні буквально мільйони людей похилого віку різних країн та континентів беруть участь в низці інтелектуальних, культурних та оздоровчих заходів, які сприяють саме «активному старінню».

Наразі в Україні працює понад 300 таких закладів, як порахувало Мінсоцполітики. І понад 25 тисяч слухачів уже розширили свій світогляд, закінчивши Університети третього віку [2].

Взагалі, Університети «третього віку» не є вищими навчальними закладами: вам не видадуть студентський квиток, не знадобиться складати вступні іспити, успішність також не перевіряється, як це притаманно звичайним університетам. Але передусім, навчання в даних закладах носить не стільки освітній, скільки соціальний характер.

Особи похилого віку отримують необхідні для повноцінного існування в сучасному світі знання, відчувають себе потрібними суспільству, усвідомлюють, що життя продовжується і межі пізнання не існує. А ще Університет «третього віку» дозволяє пенсіонерам розкрити у собі ті таланти, які були притиснуті роботою, клопотами і родинними проблемами, дає можливість познайомитися з новими цікавими людьми. Студент, який в повному обсязі виконав навчально-тематичний план та програму передбачену на факультеті і підготував реферат на вільно обрану ним тему, отримує сертифікат про закінчення Університету третього віку.

Програма курсу університету включає теми, що стосуються теоретичних знань та підходів до вивчення проблем людей старшого віку, передбачають набуття слухачами знань щодо збереження здоров'я, організації життя в старшому віці, правової грамотності, вмінь використання сучасних комунікаційних та інформаційних технологій, організації дозвілля тощо [3].

Великим позитивним моментом в даному питанні є те, що навчання в цих закладах є безкоштовним або за досить символічну плату, що усуває будь-які перешкоди щодо здійснення кроку в подальший розвиток, навіть в пенсійному віці.

Викладачами виступають соціальні педагоги, волонтери та всі, хто хоче долучитися до європейської системи «пожиттєвої освіти». Виходячи з цього, починаючи з уряду нашої країни та закінчуючи кожною особою суспільства, всі повинні поширювати інформацію про подібні навчальні заклади, тобто приділяти більше уваги до їх розвитку.

Тому, нині вкрай важливо як підтримати людей, що вже прожили більшу частину життя, так і використати їхній потенціал. Адже вони володіють величезним практичним досвідом.

В Україні вже зроблені перші кроки до розвитку даної програми. За підтримки Фонду народонаселення ООН у Міністерстві соціальної політики України вже розробили проект Стратегії національного плану дій з питань старіння, де одним із напрямів роботи передбачено впровадження інноваційної моделі надання соціально-педагогічних послуг Університету «третього віку» [4]. Але для реалізації його на практиці ще слід удосконалити нормативно-правову базу та підтримати науково-методичне забезпечення ініціативи кожного члена суспільства.

Список літератури

1. Як в Україні розвиватимуть університети третього віку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m.day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/studentom-mozhna-staty-zavzhdy>.
2. Понад 300 Університетів третього віку діють в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/118907-starity-nemaye-chasu-ponad-300-universytetiv-tretogo-viku-diyut-v-ukrayini.html>.
3. Університети третього віку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gurt.org.ua/news/recent/25335>.
4. Студентом можна стати завжди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pressreader.com/ukraine/den-ukrainian/20170927/281676845101458>.

УДК 338.45:621

Орлова М. В.

студентка 1 курсу, гр. МН-17-1м, спеціальність «Менеджмент»,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Київський
національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

АУТСОРСИНГ: МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ситуація, що склалася на сьогоднішній день у світовій та українській економіці, потребує від підприємств всіх галузей постійного пошуку додаткових конкурентних переваг. Оптимізація основної діяльності вимагає від економічних суб'єктів досконалого поєднання традиційних і новітніх форм взаємодії з іншими учасниками ринку.

Для ефективного функціонування підприємства необхідним є впровадження комплексу заходів щодо зменшення витрат. Вдалим буде безпосередньо створення комплексної моделі управління витратами яка включатиме низку підходів щодо їх оптимізації.

Одним із методів підвищення конкурентоспроможності підприємства є зниження ціни продукції, яке залежить від скорочення витрат на виконання бізнес-процесів. Тому все частіше підприємства стикаються із таким економічним феноменом, який є досить поширеним у світовій практиці, як аутсорсинг. Аутсорсинг – це механізм скорочення витрат й передача відповідальності за організацію всіх робіт (частіше непрофільних для підприємства) на бік сторонньої організації – аутсорсеру [2].

Від звичайного сервісу аутсорсинг відрізняється довгостроковим характером, на аутсорсинг передаються функції з професійної підтримки безперебійної роботи цілих систем та інфраструктури за довгостроковим (більше одного року) контрактом. Результатом аутсорсингу є підвищення якості кінцевого продукту (послуги) підприємства. Основною причиною переходу до аутсорсингу є скорочення витрат підприємства [3].

Проблемою розробки механізму аутсорсингу займаються вчені: О. Морщагін, А. Тищенко, Е. Макеєва, Н. Штангей, Л. Рибіна, Н. Пирець, О. Попко, Ш. Дугінець, І. Колесник, М. Дзюба, Д. Трачова та інші.

Залежно від типу функцій, які передаються на зовнішнє виконання, аутсорсинг можна поділити на аутсорсинг бізнес-процесів, виробничо-технологічний та ІТ-аутсорсинг.

Дослідниками розроблено наступні форми здійснення аутсорсингу:

1. Звичайний аутсорсинг. Підприємства передають свої допоміжні функції під відповідальність провайдерів – спеціалістів по зниженню затрат певних бізнес-процесів і забезпеченню можливості управлінням зосередитися на вирішенні стратегічних питань.

2. Спільний аутсорсинг. Підприємства стають партнерами провайдерів послуг для модернізації своїх процесів, маючи на мети перед собою – зниження витрат та підвищення гнучкості.

3. Аутсорсинг з елементами реорганізації. Підприємства поєднують зусилля зі своїми партнерами та реорганізують всю структуру бізнесу для досягнення кардинальних і тривалих переваг своєї діяльності.

4. Аутстафінг – виведення співробітника за штат компанії-замовника та оформлення його в штат компанії-провайдера, при цьому він продовжує працювати на тому ж місці й виконувати свої обов'язки, але обов'язки роботодавця по відношенню до нього виконує вже компанія-провайдер [1].

У контексті організації моделі аутсорсингу було обрано Публічне акціонерне товариство «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» (м. Кривий Ріг), проаналізовано витрати підприємства та виявлено найбільші їх сегменти, що в результаті дозволило запропонувати заходи їх зменшення, а форму аутсорсингу представити як модель, комплекс заходів, що об'єднані єдиною метою та методами. У роботі було запропоновано вивести в аутсорсинг один з допоміжних структурних підрозділів підприємства – Кисневий цех ПАТ «Південний ГЗК», а поставку технічного кисню на підприємство здійснювати за допомогою підрядних організацій: ТОВ «Дніпропромсинтез» або ТОВ «ІВФ Ремтехгаз». В результаті чого відбувається:

- відмова від ремонту і утримання обладнання власними силами і інших допоміжних матеріалів по кисневій дільниці;
- скорочення витрат на ФОП;
- скорочення електроенергії за рахунок відмови від використання вантажопідйомних засобів і освітлення на кисневій дільниці;
- відмова від витрат на перевезення споживачам силами підприємства.

Отже, при впровадженні моделі аутсорсингу, що направлена на скорочення витрат підприємства при впровадженні варіанту щодо процедури поставки кисню на підприємство згідно умов пропозицій очікується наступний ефект:

Варіант 1 – ТОВ «Дніпропромсинтез» – витрати на забезпечення киснем зменшаться на 5,17 грн на 1 м³, що дозволить додатково заощадити 3362,4 тис. грн на рік.

Варіант 2 – ТОВ «ІВФ Ремтехгаз» – витрати на забезпечення киснем зменшаться на 6,25 грн на 1 м³, що дозволить додатково заощадити 4068,2 тис. грн на рік.

Крім цього економія за соціальними гарантіями складе 70,36 тис. грн.

Заощаджені кошти від впровадження даного проекту пропонується вкласти у розвиток персоналу ПАТ «Південний ГЗК».

Список літератури

1. Аутсорсинг бизнес-процессов. Советы финансового директора / Стюарт Клементс, Майкл Доннеллан при участии Седрика Рида; под общ. ред. В. В. Голды; пер. англ. Н. И. Кобзаревой. – М.: Вершина, 2006. – 416 с.
2. Макаренко М. Мировые тренды аутсорсинга бизнес-процессов / М. Макаренко // Генеральный директор. – 2013. – № 3. – С. 52 – 55.
3. Микало О. І. Аналіз та класифікація форм аутсорсингу / О. І. Микало // Економічний простір. – 2010. – № 37. – С. 216 – 222.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНИЙ СТАН,
ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
частина 1
(29 січня 2018 р.)**

Українською та англійською мовами

Відповідальна за випуск: Загородний І. Д.
Комп'ютерна верстка: Григоренко Л. О.

Підписано до друку 22.01.2018 р. Формат 60x90/16
Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 8,2
Гарнітура Times New Roman.
Наклад 500 примірників. Зам. № 5389

Надруковано у ФОП Гаража М. Ф.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 414919 від 20.01.2003 р.
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20-Б

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

